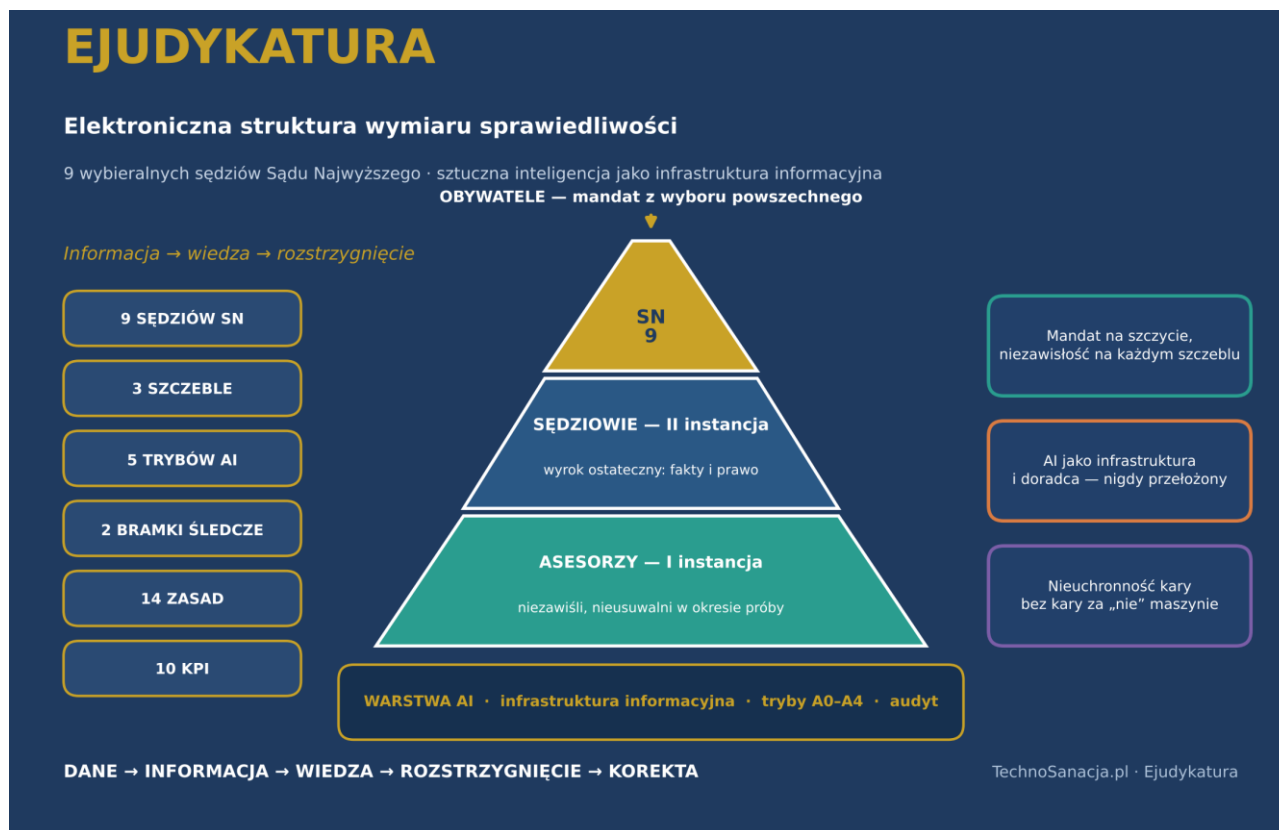

EJUDYKATURA

Elektroniczna struktura wymiaru sprawiedliwości

9 sędziów • 3 szczeble • 5 trybów AI • 2 bramki śledcze • 14 zasad • 10 KPI

TEZA GŁÓWNA

Obywatel potrzebuje sprawnego wymiaru sprawiedliwości. Ejudykatura to cyfrowo zreorganizowany aparat sądowniczy, który przetwarza informację w użyteczną dla sędziów wiedzę w celu rozstrzygnięcia sporu lub ukarania winnego.

Ejudykatura łączy mandat obywateli na szczycie, niezawisłość na każdym szczeblu i sztuczną inteligencję jako infrastrukturę informacyjną i komunikacyjną. Sprawność wynika z: elektronicznego procesu sądowego, niezależnych ocen ciągu dowodowego, wyposażenia sędziów w AI do przetwarzania i systematyzowania informacji oraz wzajemnego wychwytywania i korygowania błędów na wielu poziomach procesu sądowego.

Spis treści

Skrót publikacji	5
Metryka dokumentu	6
0. Streszczenie strategiczne	7
1. Formuła naczelna Ejudykatury	10
1.1. Rozbiór formuły: osiem rozstrzygnięć	11
1.2. Formuła operacyjna: równanie Ejudykatury	12
1.3. Dlaczego teraz: potrójna konwergencja	12
1.4. Model 3A w wymiarze sprawiedliwości	13
1.5. Granice formuły	14
1.6. Od informacji do wiedzy: cztery źródła sprawności Ejudykatury	14
2. Uściślenia terminologiczne i zakres	16
2.1. Wymiar sprawiedliwości, sądownictwo, Ejudykatura	17
2.2. Ustrój sądowy: Sąd Najwyższy, sędzia, asesor	18
2.3. Sztuczna inteligencja w pętli decyzyjnej	19
2.4. Śledztwo, prokuratura, policja	19
2.5. Monitoring i ochrona praw	20
2.6. Renta, władza proceduralna, struktury zasiedziałe	20
2.7. Miejsce publikacji w strukturze portalu	20
2.8. Czego publikacja nie twierdzi	21
3. Diagnoza: degrengolada wymiaru sprawiedliwości w Polsce	21
3.1. Spór o Trybunał Konstytucyjny w 2026 r. jako objaw, nie przyczyna	21
3.2. KRS, Sąd Najwyższy i status sędziów	22
3.3. Przewlekłość: ta sama procedura, różne sądy, różne światy	23
3.4. Zaufanie i legitymacja	24
3.5. Asesor — historia ostrzegawcza	25
3.6. Losowanie spraw i niejawni algorytm	25
3.7. Patologie systemowe w języku cybernetyki	26
4. Analizy strategiczne	27
4.1. Analiza polityczna	27
4.2. Analiza społeczno-gospodarcza	29
4.3. Analiza zasobowa (VRIO)	30
4.4. Analiza kulturowa	31
4.5. Analiza technologiczna: AI, roboty autonomiczne, biotechnologia	31
4.6. Analiza prawna	33
4.7. Analiza ustrojowa	34
4.8. Synteza: SWOT, TOWS, PESTEL i pole sił	34
5. Doświadczenia międzynarodowe: Chiny, USA, Unia Europejska	36
5.1. Chiny: „smart courts” — skala i konformizm	36
5.2. USA: wybory sędziów, ocena ryzyka, halucynacje	37
5.3. Unia Europejska: gwarancje, standardy, ostrożność	38
5.4. Inne doświadczenia	38
6. Architektura Ejudykatury: czternaście zasad	40

6.1. Zasada 1 — Sąd Najwyższy z 9 wybieralnych sędziów	42
6.2. Zasada 2 — SN powołuje i odwołuje sędziów sądów powszechnych.....	42
6.3. Zasada 3 — sędziowie powołują i odwołują asesorów	43
6.4. Zasada 4 — dwie instancje i SN jako weryfikator doktryny	44
6.5. Zasada 5 — AI w ustaleniu wstępnym wyroku, człowiek w pętli	45
6.6. Zasada 6 — szybkość, produktywność, brak pomyłek	48
6.7. Zasada 7 — rozróżnione procedury karne, cywilne, administracyjne.....	49
6.8. Zasada 8 — śledztwa i dochodzenia prowadzone przez agentów AI	50
6.9. Zasada 9 — cyberprokuratorzy i cyberpolicja w ustalaniu prawdy materialnej.....	51
6.10. Zasada 10 — doświadczenia Chin, USA i UE	52
6.11. Zasada 11 — ustawowy zakres monitoringu przestrzegania prawa.....	52
6.12. Zasada 12 — rozstrzyganie sporów i nieuchronność kary	54
6.13. Zasada 13 — kontrola konstytucyjności z matrycami AI/RAG.....	54
6.14. Zasada 14 — monitoring naruszeń praw obywatelskich i gwarancji konstytucyjnych	55
7. Procedury i przebieg sprawy w Ejudykaturze	55
7.1. Sprawa karna: symulacja AI-K-2027/04/11	55
7.2. Sprawa cywilna: nakaz zapłaty i spór konsumencki	57
7.3. Sprawa administracyjna: decyzja automatyczna i jej kontrola	57
8. Symulacja przepustowości Ejudykatury (ABM).....	58
8.1. Model i scenariusze	58
8.2. Wyniki	58
8.3. Odporność wniosków	60
8.4. Arytmetyka Sądu Najwyższego	61
9. Rozważanie główne: wnioski dla państwa, gospodarki i społeczeństwa	62
9.1. Pięć wariantów i kryteria.....	62
9.2. Zdolność państwa.....	63
9.3. Produktywność i konkurencyjna gospodarka	63
9.4. Suwerenność technologiczna.....	64
9.5. Odporność społeczna i militarna	64
9.6. Eliminacja rent, władzy proceduralnej, struktur zasiedziatych, karteli i monopolii	64
9.7. Wnioski z rozważania	66
10. Uzasadnienia: sześć dróg dowodowych	66
10.1. Uzasadnienie cybernetyczne	67
10.2. Uzasadnienie systemowe	68
10.3. Uzasadnienie sieciowe.....	68
10.4. Uzasadnienie technologiczne	69
10.5. Uzasadnienie ustrojowe	69
10.6. Uzasadnienie społeczno-gospodarcze	69
10.7. Test sześciu uzasadnień.....	70
11. Nowe standardy usług publicznych wymiaru sprawiedliwości	71
11.1. Karta Usług Sądowych.....	71
11.2. Prawa obywatela w Ejudykaturze	72
11.3. Panel KPI i KRI.....	72
12. Redakcja norm: konstytucja i ustawy	74

12.1. Propozycje do Projektu Konstytucji (rozdział IX)	74
12.2. Pakiet ustawowy możliwy bez zmiany Konstytucji	75
13. Mapa drogowa wdrożenia 2026–2035	76
14. Ryzyka, luki i warunki falsyfikacji	77
Aneks A. Słownik pojęć, terminów i skrótów	79
A.1. Pojęcia programowe Ejudykatury i TechnoSanacji	79
A.2. Ustrój sądowy i prawo konstytucyjne	80
A.3. Postępowanie, dowód i śledztwo	81
A.4. Sztuczna inteligencja i technologie	82
A.5. Cybernetyka, systemy i sieci	84
A.6. Ekonomia polityczna i analiza strategiczna	84
A.7. Skróty	85
Aneks B. Bibliografia	87
B.1. Akty prawne — Polska	87
B.2. Akty prawne — Unia Europejska i Rada Europy	87
B.3. Orzecznictwo	88
B.4. Dokumenty i raporty instytucjonalne	88
B.5. Publikacje korpusu CJ przywołane w tekście	89
B.6. Literatura teoretyczna i metodologiczna	90
B.7. Źródła prasowe o sporze o Trybunał Konstytucyjny (2026)	91
B.8. Dokumenty TechnoSanacji, książka i destylaty	92

Charakter: dokument programowy, analityczny i edukacyjny. Opisuje propozycje do debaty publicznej, eksperckiej i parlamentarnej; nie stanowi obowiązującego prawa ani opinii prawnej. Liczby z literatury zagranicznej ilustrują mechanizmy i nie są prognozami dla Polski; wyniki symulacji są rzędem wielkości, nie pomiarem. Wszystkie propozycje ustrojowe zakładają wyłącznie legalną ścieżkę zmiany Konstytucji i poszanowanie wiążących Polskę standardów EKPC oraz prawa Unii Europejskiej.

Skrót publikacji

Tabela 1. Skrót publikacji „Ejudykatura”

Pole	Treść
Najkrótsza formuła	Obywatel potrzebuje sprawnego wymiaru sprawiedliwości. Ejudykatura to cyfrowo zreorganizowany aparat sądowiczy, który przetwarza informację w użyteczną dla sędziów wiedzę w celu rozstrzygnięcia sporu lub ukarania winnego. Mandat obywateli na szczycie, niezawistość na każdym szczeblu, AI jako infrastruktura informacyjna i komunikacyjna — nigdy przełożony.
Problem	Polski wymiar sprawiedliwości jest jednocześnie powolny i podważalny. Średni czas spraw cywilnych w sądach rejonowych wzrósł z 9,2 do 16,5 miesiąca (+79%), gospodarczych z 11 do 17,7 (+61%); ta sama procedura trwa od 6,9 do 16,6 miesiąca zależnie od sądu okręgowego. Od 2015 r. trwa spór o Trybunał Konstytucyjny, KRS i status sędziów, który w 2026 r. przybrał postać otwartej „walki o Trybunał”: Sejm wybrał w marcu sześciu sędziów TK, Prezydent przyjął ślubowanie od dwóch, prezes TK dopuścił do orzekania dwóch, a rząd nie publikuje wyroków Trybunału. Zaufanie do sądów spadło do 36%.
Rozstrzygnięcie	Wymiar sprawiedliwości Rzeczypospolitej zostaje przebudowany w Ejudykatwę — elektroniczną strukturę wymiaru sprawiedliwości: dziewięcioosobowy, wybieralny Sąd Najwyższy (12 lat, rotacja 3/9) wiąże orzecznictwo doktryną i kontroluje konstytucyjność; sędziowie sądów powszechnych (II instancja, wyrok ostateczny) i asesory (I instancja) orzekają niezawisłe, wspierani przez sztuczną inteligencję w pięciu trybach autonomii (A0–A4); cyberprokuratura i cyberpolicja prowadzą śledztwa z agentami AI za dwiema bramkami człowieka; dowód cyfrowy ma kryptograficzny łańcuch; monitoring obejmuje zdarzenia, nie ludzi; Obserwatorium Praw mierzy naruszenia gwarancji konstytucyjnych.
Cel główny	Do 2030 r.: czas od wniesienia sprawy do prawomocności skrócony o 40–45% (z ok. 7,6 do ok. 4,3–4,5 miesiąca w sprawach typowych), rozpiętość między sądami < 1,5×, odsetek błędnych orzeczeń prawomocnych niższy niż dziś; do 2035 r.: ustrój Ejudykatwy zapisany w Konstytucji i zatwierdzony w referendum, zaufanie do sądów ≥ 50%.
Czternaście zasad	(1) SN 9 z powszechnego wyboru; (2) SN powołuje i odwołuje sędziów; (3) sędziowie powołują i odwołują asesorów; (4) dwie instancje + SN jako weryfikator doktryny; (5) AI w ustaleniu wstępnym wyroku, człowiek w pętli; (6) szybkość, produktywność, brak pomyłek; (7) odrębne procedury: karna, cywilna, administracyjna; (8) śledztwa agentów AI z człowiekiem w pętli; (9) cyberprokuratorzy i cyberpolicja; (10) doświadczenia Chin, USA, UE; (11) ustawowy zakres monitoringu; (12) rozstrzyganie sporów i nieuchronność kary; (13) kontrola konstytucyjności z matrycą AI/RAG; (14) monitoring naruszeń praw obywatelskich. Każda zasada otrzymuje w rozdziale 6 rozstrzygnięcie, korektę i miernik.
Zasada graniczna	Żadnej sankcji dla sędziego ani asesora za odstępianie od rekomendacji AI. Żadnego odwołania z urzędu za treść orzeczenia. Żadnego scoringu obywateli. Żadnej czystki zamiast procedury. Żadnej decyzji o wolności, dziecku i mieszkaniu wydanej przez algorytm.
Wynik	Sąd szybszy niż dzisiejszy o miesiące, a nie o dni; bardziej przewidywalny dzięki doktrynie SN, a nie dzięki strachowi; bardziej sprawiedliwy, bo niezależne oceny ciągu dowodowego — maszyny, asesora, obrony i sędziego II instancji — wzajemnie wychwytyją i korygują błędy na wielu poziomach; i odporny, bo działa także wtedy, gdy AI zostanie wyłączona.

Metryka dokumentu

Tabela 2. Metryka publikacji „Ejudykatura”

Pole	Opis
Tytuł	Ejudykatura — elektroniczna struktura wymiaru sprawiedliwości. 9 sędziów • 3 szczeble • 5 trybów AI • 2 bramki śledcze • 14 zasad • 10 KPI.
Numer biblioteczny	propozycja — 27
Wersja	2.0 — 17 października 2026 r.; zastępuje wersję 1.0 „CyberSądy” z 16.10.2026 (nowy tytuł i pojęcie wiodące „Ejudykatura — elektroniczna struktura wymiaru sprawiedliwości”, nowa teza główna i formuła naczelna, nowe uściślenia terminologiczne, nowe rysunki „Od informacji do wiedzy sędziego” i „Wielopoziomowe wychwytywanie i korygowanie błędów”).
Charakter	Publikacja programowa i wdrożeniowa: rozwija dokument 09 „Sąd Najwyższy — wybieralny strażnik Konstytucji” oraz rozdział IX Projektu Konstytucji (06) o całą piramidę wymiaru sprawiedliwości: SN → sędzia → asesor → warstwa AI → cyberprokuratura i cyberpolicja → monitoring i Obserwatorium Praw.
Podstawa badawcza	Destylat CJ (CyberJustice) z 16.10.2026: 8371 dokumentów po deduplikacji (7459 publikacji naukowych, 882 raporty instytucjonalne — CEPEJ, Komisja Wenecka, FRA, EPRS, NCSC, Brennan Center, NIK, NSA, IWS — oraz 57 aktów prawnych PL/UE w tekstach jednolitych) w 27 klastrach J00–J26; ok. 68% korpusu z lat 2024–2026. Uzupełnienie: destylaty „Sąd Najwyższy TechnoRepubliki w erze AI” i „Konstytucyjny ustrój TechnoRepubliki”, raport symulacji kolejkowo-agentowej (ABM, SimPy) z 16.10.2026, zbiorczy plik PDF-MD Biblioteki (44 dokumenty, stan na 14.10.2026), portal technosanacja.pl oraz doniesienia o sporze o Trybunał Konstytucyjny w 2026 r.
Metoda	Formuła naczelna z rozbiorem i warunkami obalenia; uściślenia terminologiczne; diagnoza w języku cybernetyki (pętle przyczynowe); analizy: polityczna, społeczno-gospodarcza, zasobowa (VRIO), kulturowa, technologiczna, prawna, ustrojowa, SWOT/TOWS, PESTEL, pole sił, mapa interesariuszy; porównanie Chiny–USA–UE; czternaście zasad w układzie „zasada → rozstrzygnięcie → korekta → miernik”; symulacja ABM pięciu scenariuszy; ocena wielokryterialna pięciu wariantów; sześć porządków uzasadnienia; KPI/KRI; mapa drogowa.
Zawartość	30 rysunków i okładka (mapy myśli, grafy sieciowe, schematy pętli, infografiki, wykresy, osie czasu, macierze), ok. 50 tabel, projekt norm konstytucyjnych i ustawowych, rozwinięty słownik pojęć, terminów i skrótów, bibliografia.
Adresaci	Obywatele i strony postępowań, Kluby TechnoSanacji, Generacja Z i seniorzy (Program 2G), sędziowie, asesorzy, prokuratorzy, adwokaci i radcy prawni, parlamentarzyści i kandydaci, eksperci prawa konstytucyjnego i karnego, środowiska legal-tech i AI, przedsiębiorcy, media.
Zasada czytania	Najpierw formuła i streszczenie (rozdz. 0–1), potem język (2) i diagnoza (3), analizy (4–5), architektura czternaście zasad (6–8), rozważanie główne i uzasadnienia (9–10), standardy, normy i wdrożenie (11–13), ryzyka i spójność (14–15).
Pliki towarzyszące	Wersje MD do pobrania: pełna treść publikacji, karta Ejudykaty (skrót), pakiet analiz strategicznych, czternaście zasad z korektami, panel KPI/KRI, słownik i bibliografia; osobny dokument rekomendacji zmian w dokumentach kanonicznych, programowych i strategicznych TechnoSanacji.
Licencja	Creative Commons — Uznanie autorstwa (CC BY 4.0). Opracowanie na danych portalu TechnoSanacja z użyciem narzędzi AI, z autorem w pętli kreatywnej i weryfikacyjnej.

0. Streszczenie strategiczne

Obywatel potrzebuje sprawnego wymiaru sprawiedliwości — Ejudykatura zamienia informację w wiedzę sędziego

Polska weszła w drugą połowę lat dwudziestych z wymiarem sprawiedliwości, który jest równocześnie przewlekły i podważalny. Przewlekłość jest mierzalna: średni czas spraw procesowych w sądach rejonowych wydłużył się w sprawach cywilnych z 9,2 do 16,5 miesiąca, a w gospodarczych z 11 do 17,7 miesiąca; w sądach okręgowych ta sama procedura cywilna trwa od 6,9 miesiąca (Świdnica) do 16,6 miesiąca (Warszawa-Praga); na rozpoznanie sprawy przez Naczelny Sąd Administracyjny czeka się średnio ponad 17 miesięcy. Podważalność jest jeszcze groźniejsza: od 2015 r. każda kolejna większość zmienia reguły powoływania sędziów, a spór o Trybunał Konstytucyjny, Krajową Radę Sądownictwa i status kilku tysięcy sędziów i asesorów powołanych od 2018 r. przeniósł się z sal sądowych do Strasburga i Luksemburga. W 2026 r. przybrał postać, która bulwersuje opinię publiczną: Sejm wybrał sześciu sędziów Trybunału, Prezydent przyjął ślubowanie od dwóch, prezes Trybunału dopuścił do orzekania dwóch, a rząd nie publikuje wyroków organu, którego legitymacji nie uznaje. Obywatel, który czeka półtora roku na wyrok, nie wie nawet, czy wyrok ten przetrwa zmianę władzy.

TechnoSanacja odpowiada na ten stan propozycją radykalną w celu i ostrożną w metodzie. Radykalną — bo proponuje przebudowę całej piramidy: dziewięcioosobowy Sąd Najwyższy wybierany przez Naród na jedną dwunastoletnią kadencję, z rotacją trzech mandatów co cztery lata, który łączy funkcję strażnika Konstytucji z funkcją regulatora orzecznictwa; sędziów sądów powszechnych powoływanych przez Sąd Najwyższy; asesorów powoływanych przez sędziów; dwie instancje orzekające i Sąd Najwyższy jako weryfikatora doktryny; sztuczną inteligencję uczestniczącą w przygotowaniu każdego rozstrzygnięcia; cyberprokuraturę i cyberpolicję wspierane przez agentów AI; ustawowo określony monitoring przestrzegania prawa i stałe badanie naruszeń praw obywatelskich. Ostrożną — bo korpus ponad ośmiu tysięcy dokumentów, na którym oparto tę publikację, pokazuje, że te same narzędzia mogą zbudować sąd lepszy niż dzisiejszy albo sąd gorszy niż jakikolwiek w historii Rzeczypospolitej.

Wspólnym mianownikiem tej przebudowy jest **Ejudykatura — elektroniczna struktura wymiaru sprawiedliwości**. Obywatel potrzebuje sprawnego wymiaru sprawiedliwości. Ejudykatura to cyfrowo zreorganizowany aparat sądowniczy, który przetwarza informację w użyteczną dla sędziów wiedzę w celu rozstrzygnięcia sporu lub ukarania winnego. Ejudykatura łączy mandat obywateli na szczycie, niezawistość na każdym szczeblu i sztuczną inteligencję jako infrastrukturę informacyjną i komunikacyjną. Jej sprawność wynika z czterech źródeł: **elektronicznego procesu sądowego, niezależnych ocen ciągu dowodowego, wyposażenia sędziów w AI do przetwarzania i systematyzowania informacji oraz wzajemnego wychwytywania i korygowania błędów na wielu poziomach procesu sądowego.**

Publikacja formułuje trzy tezy. Pierwsza: **szybkość sądu jest problemem organizacji, a nie pisania wyroków**. Symulacja kolejkowo-agentowa przeprowadzona na potrzeby tej publikacji pokazuje, że warstwa infrastrukturalna AI (e-akta, doręczenia, terminarz, transkrypcja, ograniczenie odroczeń) daje ok. 70% osiągalnego skrócenia czasu do prawomocności i ok. 87% redukcji zaległości pierwszej instancji — więcej niż przyrost o 25% etatów orzeczniczych.

Druga: **człowiek w pętli jest wart tyle, ile kosztuje go powiedzenie „nie”**. Model, w którym asesor ponosi konsekwencje za odstąpienie od projektu wyroku przygotowanego przez AI, a sędzia może stracić urząd za „aberrację statystyczną” od linii Sądu Najwyższego, zamienia nadzór człowieka w pieczętę — w symulacji przenosi korek do drugiej instancji i zwiększa odsetek błędnych wyroków prawomocnych o ok. 36%. Trzecia: **wybór powszechny daje mandat wejścia, nie gwarancję bezstronności**. Doświadczenia USA, Meksyku i samej Polski uczą, że największym ryzykiem jest kampania i przejście do nowego modelu, a nie sam akt wyboru.

Z tych tez wynika architektura **Ejudykatury 2.0**: mandat obywatelski na szczycie, niezawistość i nieusuwalność na każdym szczeblu, AI w pięciu trybach autonomii (od A0 — zakazu, przez A1 — infrastrukturę, A2 — analitykę, A3 — projekt orzeczenia, do A4 — automatu z „przyciskiem człowieka” w sprawach bagatelnych), procedura **blind-first** (człowiek formułuje wstępną ocenę, zanim zobaczy propozycję maszyny) i **symetria uzasadnień** (przyjęcie projektu AI wymaga takiego samego uzasadnienia jak jego odrzucenie), **sygnał rozbieżności** zamiast „wskaźnika aberracji”, dwie bramki człowieka w śledztwach agentowych, kryptograficzny łańcuch dowodowy, monitoring zdarzeń zamiast ludzi, jawny losowy przydział spraw i publiczny pulpit dziesięciu wskaźników, w którym zero procent odstępstw od maszyny jest alarmem, a nie sukcesem.

Rozważanie główne (rozdz. 9) porównuje pięć wariantów: status quo, cyfryzację bez zmiany ustroju, model chiński, wyjściowy model TechnoSanacji i Ejudykaturę 2.0. Tylko ostatni jednocześnie zwiększa zdolność państwa, produktywność gospodarki, suwerenność technologiczną oraz odporność społeczną i militarną, a przy tym systematycznie odbiera władzę rentom, procedurze bez wyniku, strukturom zasiedziałym, kartelom i monopolom — nie płacąc za to ani niezawistością sędziów, ani zgodnością z Europejską Konwencją Praw Człowieka i prawem Unii.

Tabela 3 to zestawienie dziesięciu decyzji programowych Ejudykatury. Decyzje te mają na celu poprawę sprawności i niezależności polskiego sądownictwa.

Każdy punkt opisuje inny aspekt, od wyboru sędziów po wykorzystanie sztucznej inteligencji. Przedstawia w ten sposób założenia dla nowego modelu Ejudykatury 2.0.

Tabela 3. Dziesięć decyzji programowych Ejudykatury

Decyzja programowa	Efekt dla państwa i obywatela
1. Sąd Najwyższy 9 z wyboru, 12 lat, rotacja 3/9	Koniec wojny o obsadę: żadna jednorazowa większość nie wymienia składu; obywatel wybiera strażników Konstytucji, a nie partia.
2. Komisja Nominacyjna Sądownictwa	Sędziów i asesorów powołuje się na podstawie jawnych opinii kwalifikacyjnych; SN zatwierdza listy, odmowa podlega kontroli sądowej.
3. Niezawisłość i nieusuwalność na każdym szczeblu	Odwołanie sędziego i asesora tylko orzeczeniem sądu dyscyplinarnego za delikt — nigdy za treść orzeczenia.
4. Dwie instancje + certiorari	Wyrok ostateczny zapada w drugiej instancji; SN przyjmuje sprawy dla doktryny (5–8% petycji), z filtrem wejścia.
5. AI w pięciu trybach autonomii	Największy zysk z A1 (infrastruktura); projekt orzeczenia (A3) tylko w sprawach wystandaryzowanych; A0 — twardy zakaz.
6. Blind-first i symetria uzasadnień	Dwie niezależne oceny wzajemnie wychwytyją błędy; odstępstwo od AI jest informacją dla systemu, nie przewinieniem.
7. Sygnał rozbieżności → uchwała SN	Jednolitość orzecznictwa przez prawo, nie przez strach; błąd systemowy AI żyje 3 miesiące zamiast 9.
8. Cyberprokuratura z dwiema bramkami	Agenci AI pracują na danych jawnych i legalnych; ingerencja w prywatność wymaga podpisu prokuratora i postanowienia sądu.
9. Monitoring zdarzeń, nie ludzi	AML, VAT, infrastruktura krytyczna — tak; scoring obywateli, predykcja z profilu, rozpoznawanie emocji — nigdy.
10. Obserwatorium Praw i publiczny pulpit KPI	Każde naruszenie gwarancji konstytucyjnych ma licznik; każdy system AI ma rejestr, audyt i datę wygaszenia.

1. Formuła naczelna Ejudykatury

Informacja w wiedzę, wiedza w sprawiedliwe rozstrzygnięcie — pod mandatem obywateli i w niezawisłości sędziego

Każda publikacja TechnoSanacji otwiera się formułą naczelną, wobec której weryfikuje się całą jej treść. Formuła tej publikacji przenosi pytanie o wymiar sprawiedliwości z poziomu „kto ma kontrolować sędziów” na poziom „jak zbudować system, w którym sąd jest szybki, nieomylny w granicach ludzkich możliwości i niezależny od każdej większości — także od większości maszyn”. Jest zastosowaniem trzech zasad Biblioteki: „rotacja osób ≠ rotacja władzy”, „suwerenność = sterowność, nie autarkia” oraz „pętla zamyka się na alokacji albo wcale”.

FORMUŁA NACZELNA EJUDYKATURY

Ejudykatura jest elektroniczną strukturą wymiaru sprawiedliwości Rzeczypospolitej — cyfrowo zreorganizowanym aparatem sądowym, który przetwarza informację w użyteczną dla sędziów wiedzę w celu rozstrzygnięcia sporu lub ukarania winnego. Dziewięciu sędziów Sądu Najwyższego wybranych przez Naród wiąże orzecznictwo doktryną i strzeże Konstytucji; niezawisli i nieusuwalni sędziowie i asesory orzekają w dwóch instancjach w elektronicznym procesie sądowym; sztuczna inteligencja jest infrastrukturą informacyjną i komunikacyjną — przetwarza, systematyzuje i sprawdza, lecz nie rozstrzyga; a błędy są wychwytywane i korygowane na wielu poziomach.

Ejudykatura = mandat obywatelski na szczycie + niezawisłość na każdym szczeblu + elektroniczny proces sądowy + AI jako infrastruktura informacyjna i komunikacyjna, nigdy przełożony + niezależne oceny ciągu dowodowego + wielopoziomowa korekta błędów + monitoring zdarzeń, nie ludzi + pomiar, w którym 0% odstępstw od maszyny jest alarmem.

FORMUŁA NACZELNA EJUDYKATURY JAKO ŁAŃCUCH STEROWANIA

od mandatu obywateli do mierzalnego efektu – i z powrotem przez korektę

niezawisłość w każdej sprawie ∧ jednolitość przez doktrynę, nie przez strach ∧ AI z prawem do „nie”

KOREKTA: sygnał rozbieżności → certiorari → uchwała SN → aktualizacja modeli → nowe KPI

Rysunek 1. Formuła naczelna jako łańcuch sterowania: mandat obywateli → doktryna SN → wyrok ostateczny sędziego → asesor z AI w I instancji → dowód z łańcuchem → szybki spór i nieuchronna kara → pomiar KPI/KRI → korekta przez sygnał rozbieżności i uchwałę SN.

1.1. Rozbiór formuły: osiem rozstrzygnięć

Formuła jest zestawem twierdzeń, z których każde da się sprawdzić i każde wyklucza konkretny błąd. Ostatnia kolumna tabeli podaje warunek obalenia — obserwację, która, gdyby wystąpiła w pilotażu lub w praktyce, wykazałaby, że rozstrzygnięcie jest fałszywe.

Tabela 4. Rozbiór formuły naczelnej — rozstrzygnięcia, wykluczone błędy i warunki obalenia

Rozstrzygnięcie	Co wyklucza	Dowód (rozdział)	Warunek obalenia
R1. Mandat SN pochodzi od Narodu, z rotacją 3/9	przejęcie sądu przez jedną większość w jednym cyklu; korporacyjną samoreprodukcję	3.2, 5.2, 6.1	dwa kolejne cykle wyborcze dają SN o jednolitym profilu politycznym mimo rotacji i finansowania publicznego
R2. Doktryna wiąże prawem, nie strachem	odwoływanie sędziów za treść orzeczeń; efekt mrożący	6.2, 6.4, 8	jednolitość orzecznictwa po uchwałach SN nie rośnie (rozbieżności nie maleją w 2 lata)
R3. Niezawistość i nieusuwalność na każdym szczeblu	zależność asesora od organu, który może go odwołać (TK SK 7/06, ETPCz Urban)	3.5, 6.3	asesorzy nieusuwalni orzekają istotnie gorzej (wskaźnik uchyień) niż asesorzy na odwołanie w porównywalnych sprawach
R4. Dwie instancje + certiorari	trzecią instancję „dla każdego” i zator w SN	6.4, 8.4	SN przy filtrze wejścia i 5–8% przyjęć nie rozstrzyga ≥ 55 spraw rocznie albo kolejka rośnie
R5. AI przygotowuje, porządkuje, sprawdza — nie rozstrzyga	„sędziego-robota”; decyzję wyłącznie automatyczną (RODO art. 22)	6.5, 7, 8	w pilotażu z grupą kontrolną tryb A3 z blind-first nie poprawia czasu albo pogarsza jakość (uchylenia)
R6. Dowód z łańcuchem, monitoring zdarzeń	deepfake jako dowód; inwigilację osób; scoring	6.8–6.11	fałszywe alarmy systemów monitoringu nie spadają poniżej poziomu systemów regułowych (do 98%)
R7. Jawność i pomiar	sterowanie sprawami przez niejawny algorytm; „sukces” mierzony zgodnością z maszyną	6.14, 11	publiczny pulpit nie zmienia zachowań (rozpiętość między sądami i odroczenia nie maleją)
R8. Informacja przetwarzana w wiedzę sędziego, błędy korygowane na wielu poziomach	„zalew akt” bez systematyzacji; pojedynczy punkt błędu	1.6, 6.6, 8	w pilotażu narzędzia A1–A2 nie skracają czasu przygotowania sprawy, a odsetek błędów wykrytych dopiero w II instancji nie maleje

1.2. Formuła operacyjna: równanie Ejudykatury

Formułę można zapisać jako warunek sprawności systemu. Wymiar sprawiedliwości działa, gdy iloczyn trzech czynników jest wysoki, a żaden z nich nie jest bliski zeru:

RÓWNANIE EJUDYKATURY

Sprawność wymiaru sprawiedliwości = Legitymacja × Przepustowość × Trafność, przy czym:

Legitymacja = mandat (wybór SN) × niezawistość (nieusuwalność) × jawność (SLPS, rejestr AI) — jeśli którykolwiek czynnik spada do zera, wyrok jest podważalny niezależnie od jego treści.

Przepustowość = (moc orzecznicza + infrastruktura A1) ÷ (wpływ × odroczenia × powtórki po uchyleniach) — system pracuje dziś przy obciążeniu $p \approx 1$, więc decyduje zejście poniżej progu stabilności.

Trafność = $1 - P(\text{błąd człowieka} \wedge \text{błąd AI} \wedge \text{błąd II instancji} \wedge \dots)$ — przy blind-first i niezależnych ocenach ciągu dowodowego błędy kolejnych warstw są częściowo niezależne i wzajemnie się wychwytyują; przy karze za odstępstwo są skorelowane i się sumują.

Wiedza sędziego = informacja (elektroniczny proces sądowy, A1) × systematyzacja (A2–A3) × weryfikacja (niezależne oceny ciągu dowodowego) — AI zwiększa dwa pierwsze czynniki, trzeci zapewniają ludzie i procedura.

Równanie wyjaśnia, dlaczego żadna z jednowymiarowych reform ostatniej dekady nie przyniosła poprawy. Reformy „personalne” (wymiana sędziów, KRS, izb SN) obniżały legitymację, nie zwiększając przepustowości. Reformy „proceduralne” (kolejne nowelizacje kodeksów — ponad 25 zmian ustroju i funkcjonowania sądów od 2016 r.) obniżały przewidywalność. Reformy „technologiczne” bez zmiany organizacji pracy (pojedyncze systemy informatyczne) nie przekraczały progu dojrzałości, poniżej którego cyfryzacja potrafi nawet wydłużyć postępowanie. Ejudykatura podnosi wszystkie trzy czynniki jednocześnie i dlatego wymaga projektu systemowego, a nie kolejnej nowelizacji.

1.3. Dlaczego teraz: potrójna konwergencja

Trzy procesy, które dotąd biegły osobno, spotykają się w latach 2026–2028.

- Kryzys legitymacji osiągnął punkt, w którym obie strony sporu przyznają, że obecny model nie działa.** Sejm w uchwale z 12 marca 2026 r. stwierdził, że Trybunał Konstytucyjny nie funkcjonuje jako bezstronny organ; Prezydent i prezes Trybunału nie uznają części sędziów wybranych przez Sejm w 2026 r.; rząd nie publikuje wyroków Trybunału. Spór nie dotyczy już interpretacji, lecz istnienia organów. To okno krytyczne: kryzys otwiera możliwość zmiany reguł, a nie tylko osób.

- 2. Prawo europejskie wyznaczyło ramy, w których AI w sądach jest dopuszczalna.** Rozporządzenie o sztucznej inteligencji (AI Act) kwalifikuje systemy wspierające organy wymiaru sprawiedliwości jako systemy wysokiego ryzyka i nakazuje projektować nadzór człowieka tak, by mógł on zignorować lub odwrócić wynik; od 2 lutego 2025 r. obowiązują zakazy praktyk (scoring społeczny, predykcja przestępstw wyłącznie z profilowania), a od 18 sierpnia 2026 r. stosuje się rozporządzenie e-Evidence o transgranicznych nakazach wydania dowodów elektronicznych. Polska ustawa o systemach sztucznej inteligencji z 3 lipca 2026 r. powołała Komisję Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji, ale nie zawiera przepisów o wymiarze sprawiedliwości — luka czeka na wypełnienie.
- 3. Technologia przekroczyła próg użyteczności, ale nie próg niezawodności.** Modele językowe trafnie streszczają akta, tłumaczą, transkrybują i wyszukują orzecznictwo, lecz bez wyszukiwania źródeł zmyślają w 58–88% zweryfikowanych zapytań prawnych, a nawet wyspecjalizowane systemy RAG — w ponad 17%. W Chinach sąd, który nadmiernie polegał na modelu DeepSeek, zastosował w pięciu sprawach uchylone wykładnie prawa umów. Narzędzie jest wystarczająco dobre, by je wdrażać, i wystarczająco zawodne, by konstrukcja pętli człowiek–maszyna była ważniejsza niż jakość modelu.

1.4. Model 3A w wymiarze sprawiedliwości

Metoda TechnoSanacji — **Antycypacja, Absorpcja, Adaptacja** — porządkuje funkcje Ejudykatury w czasie.

Tabela 5. Model 3A zastosowany do Ejudykatury

Faza	Pytanie	Instrumenty Ejudykatury	Miernik
Antycypacja	Co się zepsuje, zanim się zepsuje?	sygnały rozbieżności orzecznictwa; matryca konstytucyjna AI w procesie legislacyjnym (raport kolizji ex ante); prognoza wpływu spraw; testy red team modeli; KRI deepfake i zatrucia danych	czas od pojawienia się rozbieżności do uchwały SN; liczba kolizji wykrytych przed uchwaleniem ustawy
Absorpcja	Jak przetrwać szok bez utraty funkcji?	tryb pracy bez AI; kopie offline akt; rezerwa kadrowa asesorów; A4 z „przyciskiem człowieka”; e-doręczenia w wojnie	odsetek sądów zdolnych do orzekania przy wyłączonym systemie; czas przywrócenia (RTO)
Adaptacja	Jak uczyć się z błędów?	uchwała SN → aktualizacja modeli (wersja + sygnatura); losowy audyt 5% spraw A3; ewaluacja kontrfaktyczna pilotaży; sunset systemów monitoringu	średni czas życia błędu doktrynalnego AI; odsetek systemów z aktualną oceną ryzyka

1.5. Granice formuły

Formuła nie uprawnia do czterech pokus, którym ulegały reformy sądownictwa w Polsce i na świecie.

- **Nie uprawnia do czystki.** Przejście do nowego ustroju odbywa się przez naturalną rotację, indywidualne procedury weryfikacji i domniemanie ciągłości orzeczeń. Kary TSUE (1 mln euro dziennie w 2021 r.) i wyroki pilotażowe ETPCz pokazały, że każda „wymiana kadr” rodzi następny spór o status, a więc zasila pętlę degrengolady.
- **Nie uprawnia do „sędziego-robota”.** Rozstrzygnięcie o wolności, władzy rodzicielskiej, mieszkaniu i bycie przedsiębiorstwa wydaje człowiek po samodzielnej ocenie dowodów. Automat (A4) jest dopuszczalny tylko w sprawach bagatelnych i odwracalnych, z bezkosztowym prawem żądania rozpoznania przez człowieka.
- **Nie uprawnia do państwa nadzoru.** Monitoring przestrzegania prawa obejmuje zdarzenia i transakcje, a nie osoby; zakazy z art. 5 AI Act są w Ejudykaturze podniesione do rangi konstytucyjnej.
- **Nie uprawnia do mierzenia sędziów zgodnością z maszyną.** Wskaźniki oceniają system, nie sędziego; ocena okresowa dotyczy jakości uzasadnień i wskaźnika uchyleń skorygowanego o rodzaj spraw, a nie odsetka przyjętych rekomendacji AI.

1.6. Od informacji do wiedzy: cztery źródła sprawności Ejudykatury

Sąd jest przede wszystkim systemem przetwarzania informacji. Każda sprawa zaczyna się od danych — pism, dowodów, nagrań, zeznań, wpisów w rejestrach — i kończy decyzją, która musi być prawdziwa co do faktów i trafna co do prawa. Dzisiejszy sąd przetwarza te dane ręcznie i na papierze: sędzia sam wyszukuje dowody w tomach akt, sam porządkuje chronologię, sam sprawdza aktualność przepisu.

Ejudykatura zmienia ten proces w pięciostopniowy łańcuch: **dane → informacja → wiedza → ocena sędziego → rozstrzygnięcie**, w którym trzy pierwsze ogniwa obsługuje infrastruktura informacyjna i komunikacyjna (AI), a dwa ostatnie — człowiek wyposażony w wiedzę, a nie zasypany danymi.

EJUDYKATURA: OD INFORMACJI DO WIEDZY SĄDZIEGO

elektroniczny proces sądowy przetwarza dane w użyteczną wiedzę; rozstrzyga człowiek, błędy wychwytuje wiele poziomów

Rysunek 2. Ejudykatura: od informacji do wiedzy sędziego — infrastruktura informacyjna i komunikacyjna AI przygotowuje i systematyzuje, władza sądownicza ocenia i rozstrzyga.

Tabela 6. Cztery źródła sprawności Ejudykatury

Źródło sprawności	Mechanizm	Dowód	Miernik
Elektroniczny proces sądowy (e-proces)	e-wniesienie, e-doręczenia, e-akta z wersjami, e-rozprawy, terminarz i transkrypcja; jedna teczka sprawy od wpływu do wykonania	włoski PCT: –33,7% czasu spraw cywilnych; ABM: ok. 70% skrócenia czasu do prawomocności z warstwy A1	czas do prawomocności; liczba odroczeń proceduralnych
Niezależne oceny ciągu dowodowego	ciąg dowodowy oceniany niezależnie przez AI (spójność, sprzeczności, łańcuch kryptograficzny), asesora (blind-first), biegłego obrony i sędziego II instancji	ABM: błędne orzeczenia prawomocne 5,0% → 3,3% przy blind-first	odsetek błędów wykrytych przed prawomocnością
Wyposażenie sędziów w AI do przetwarzania i systematyzowania informacji	chronologie faktów, mapy sprzeczności, wyszukiwanie przepisów w wersji czasowej (ELI) i orzecznictwa (ECLI) z weryfikowalnym cytatem, rozkłady kar w sprawach podobnych	dojrzałość A1–A2; ryzyko halucynacji 17–88% bez weryfikacji źródeł	czas przygotowania sprawy; cytaty zatrzymane przed podpisem
Wzajemne wychwytywanie i korygowanie błędów na wielu poziomach	pięć warstw: asesor + AI, strony i obrona, II instancja, SN (sygnał rozbieżności → uchwała → aktualizacja modeli), audyt ex post i Obserwatorium Praw	ABM: czas życia błędu doktrynalnego AI 3,3 mies. zamiast 9	błędy w losowym audycie ex post; czas od sygnału do uchwały

Wniosek dla całej publikacji: Ejudykatura nie jest „sądem prowadzonym przez komputer”, lecz **aparatem sądowym zreorganizowanym wokół przepływu informacji**. Sztuczna inteligencja zwiększa ilość i jakość wiedzy, z którą sędzia przystępuje do oceny; nie zmniejsza zakresu jego władzy ani odpowiedzialności. Sprawność rośnie dlatego, że błąd ma wiele okazji, by zostać zauważonym, zanim stanie się wyrokiem prawomocnym.

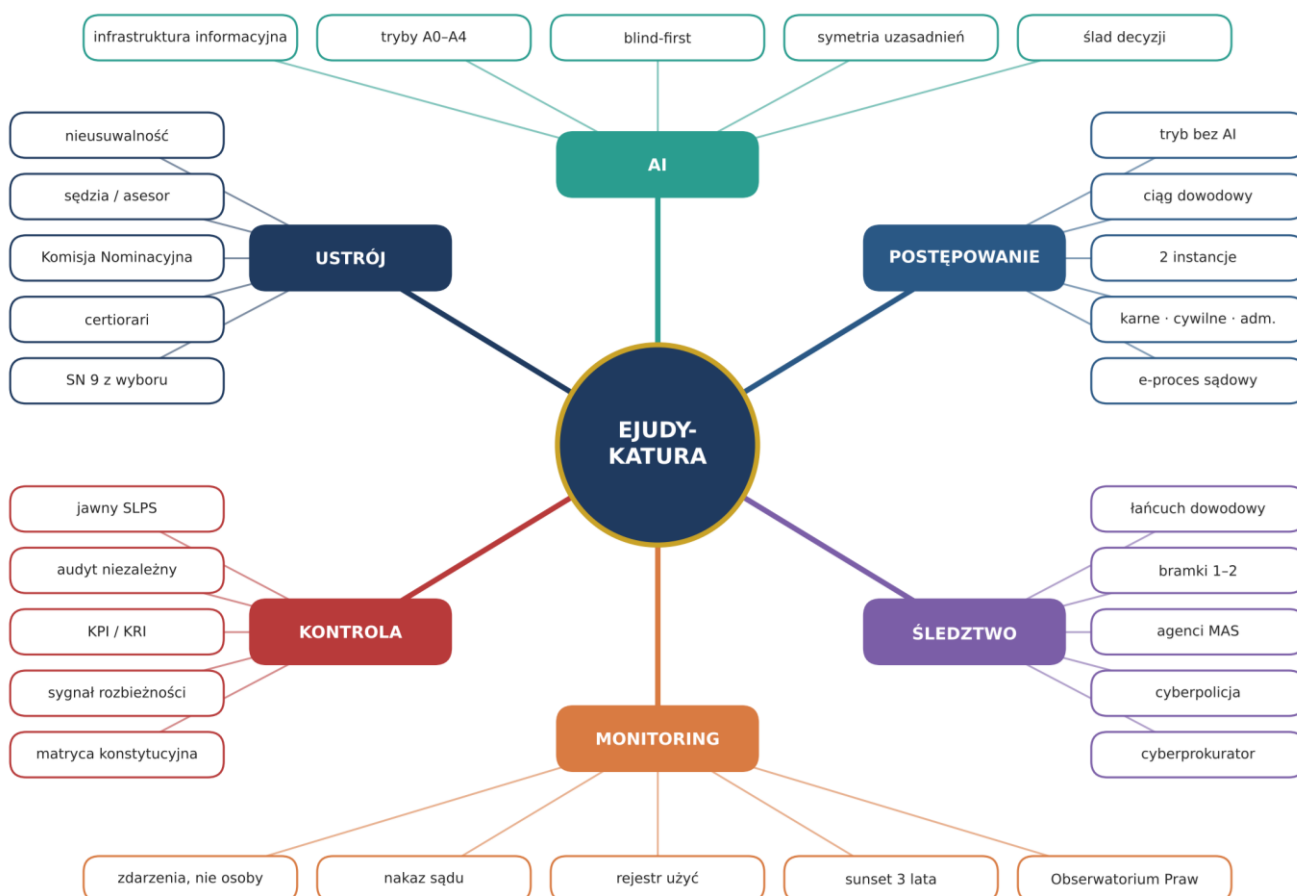
2. Uściślenia terminologiczne i zakres

Wspólny język jest pierwszym warunkiem reformy, której nie da się odwrócić jedną ustawą

Debata o sądach w Polsce toczy się w języku, który sam jest częścią sporu: „neosędzia”, „reforma”, „przywracanie praworządności”, „sędzia AI” znaczą co innego dla każdej ze stron. Publikacja wprowadza słownik roboczy, zgodny z siatką pojęć portalu technosanacja.pl (Wizja, Misja, Strategia, Konstytucja, Ustrój, Reformy, Biblioteka) i z dokumentami 06 (Projekt Konstytucji) oraz 09 (Sąd Najwyższy wybieralny). Pełny słownik zawiera Aneks A.

MAPA MYŚLI: SIATKA POJĘĆ EJUDYKATURY

sześć gałęzi terminologii uściślonej w rozdziale 2

Rysunek 3. Mapa myśli: sześć gałęzi siatki pojęć Ejudykatury — ustrój, AI, postępowanie, śledztwo, monitoring i kontrola.

2.1. Wymiar sprawiedliwości, sądownictwo, Ejudykatura

Wymiar sprawiedliwości to funkcja państwa polegająca na wiążącym rozstrzyganiu sporów o prawo i o fakty oraz na orzekaniu o odpowiedzialności karnej — w Konstytucji RP sprawowana przez sądy (art. 175). **Sądownictwo** to zespół organów i ludzi tę funkcję wykonujących. **Judykatura** (łac. *iudicatura* — sądzenie, urząd sędziowski) oznacza w polszczyźnie zarówno działalność orzeczniczą sądów, jak i sądownictwo jako aparat. **Ejudykatura** — pojęcie wiodące tej publikacji — to **elektroniczna struktura wymiaru sprawiedliwości**: cyfrowo zreorganizowany aparat sądowniczy, który przetwarza informację w użyteczną dla sędziów wiedzę w celu rozstrzygnięcia sporu lub ukarania winnego.

Przedrostek „e-” oznacza elektroniczną postać procesu, aktu, komunikacji i wiedzy — nie elektronicznego sędziego. Ejudykatura jest zarazem *systemem sterowania z pętlą sprzężenia zwrotnego* w sensie cybernetycznym: ma cel (Konstytucja i ustawy), regulator (Sąd Najwyższy), efektory (sędziów i asesorów wyposażonych w AI), czujniki (wskaźniki, sygnały rozbieżności, Obserwatorium Praw) i mechanizm korekty (uchwały SN, aktualizacje modeli). **Ejudykatura 2.0** to rekomendowana wersja architektury, skorygowana wobec dowodów i wiążącego prawa europejskiego.

Tabela 7. Pojęcia wiodące Ejudykatury

Pojęcie	Znaczenie w publikacji	Czym nie jest
Ejudykatura	elektroniczna struktura wymiaru sprawiedliwości; cyfrowo zreorganizowany aparat sądowniczy przetwarzający informację w wiedzę dla sędziów	„sądem-robotem”; platformą internetową zamiast sądu
Elektroniczny proces sądowy (e-proces)	postępowanie prowadzone w jednej elektronicznej teczce sprawy: e-wniesienie, e-doręczenia, e-akta, e-rozprawa, e-wykonanie, z trybem analogowym dla wykluczonych	skanowaniem papieru
Infrastruktura informacyjna i komunikacyjna	rola AI w Ejudykaturze: przetwarzanie, systematyzowanie, wyszukiwanie, tłumaczenie, transkrypcja i komunikacja ze stronami (tryby A1–A3, A4 tylko w sprawach bagatelnych)	władzą orzekającą; przełożonym sędziego
Wiedza sędziego	uporządkowany, zweryfikowany obraz sprawy: fakty w chronologii, ciąg dowodowy, sprzeczności, przepisy w wersji czasowej, linia orzecznicza	„projektem wyroku do podpisu”
Ciąg dowodowy	uporządkowany zbiór dowodów i ich powiązań prowadzący od faktów do ustaleń; w postaci cyfrowej chroniony łańcuchem kryptograficznym	dowodem samym w sobie; wynikiem fuzji danych
Niezależne oceny ciągu dowodowego	ocena tego samego ciągu przez AI, asesora (blind-first), biegłego obrony i sędziego II instancji — bez wzajemnego kotwiczenia	„zatwierdzaniem” oceny maszyny
Wielopoziomowa korekta błędów	pięć warstw wychwytywania i korygowania błędów: asesor + AI, strony i obrona, II instancja, SN (sygnał rozbieżności), audyt ex post i Obserwatorium Praw	karaniem ludzi za błędy systemu

2.2. Ustrój sądowy: Sąd Najwyższy, sędzia, asesor

Tabela 8. Pojęcia ustrojowe Ejudykatury

Pojęcie	Znaczenie w publikacji	Czym nie jest
Sąd Najwyższy wybieralny (SN 9)	kolegialny organ 9 sędziów wybieranych powszechnie na jedną 12-letnią kadencję, z rotacją 3 mandatów co 4 lata; łączy kontrolę konstytucyjności, certiorari i standardy systemowe (dok. 06 art. 67; dok. 09)	trzecią instancją dla każdej sprawy; przełożonym sędziego w konkretnej sprawie
Komisja Kwalifikacyjna SN	rotacyjny, losowany z pul organ sprawdzający jawny próg kompetencji, etyki i niezależności kandydatów do SN (dok. 09, rozdz. 8.2)	organem wybierającym sędziów SN za Naród
Komisja Nominacyjna Sądownictwa	proponowany organ opiniujący kandydatów na sędziów i asesorów (sędziowie, akademia, zawody prawnicze, obywatele losowani); jej opinie są jawne	następczynią KRS w obecnym kształcie; organem politycznym
Sędzia sądu powszechnego	sędzia II instancji, powoływany przez SN (formalnie przez Prezydenta na wniosek SN — dok. 06 art. 66 ust. 2), wydający wyrok ostateczny; nieusuwalny	urzędnikiem rozliczanym ze zgodności z modelem AI
Asesor sądowy	„sędzia na próbę”: orzeka w I instancji przez 4 lata, powoływany przez kolegium sędziów okręgu na wniosek Komisji Nominacyjnej; w okresie próby niezawisły i nieusuwalny	pracownikiem sędziego; „operatorem AI”
Wyrok ostateczny	orzeczenie II instancji, prawomocne i wykonalne	wyrokiem nieweryfikowalnym — SN może je zbadać w trybie certiorari
Certiorari	tryb, w którym SN sam wybiera sprawy do rozpoznania ze względu na znaczenie dla doktryny, rozbieżność orzecznictwa lub rażące naruszenie praw	kasacją przysługującą każdemu
Doktryna orzecnicza	linia wykładni wiążąca sądy na mocy uchwał i precedensów SN	„wytycznymi dla modeli AI” wiążącymi sędziego poza ustawą

2.3. Sztuczna inteligencja w pętli decyzyjnej

Tabela 9. Pojęcia z zakresu AI w wymiarze sprawiedliwości

Pojęcie	Znaczenie	Źródło normatywne
Człowiek w pętli (HITL)	człowiek podejmuje decyzję, mając realną możliwość zrozumienia, zmiany i odrzucenia wyniku AI	AI Act art. 14; RODO art. 22; dok. 09 „human-in-command”
Człowiek nad pętlą (HOTL)	człowiek nadzoruje system działający automatycznie i może go zatrzymać — dopuszczalne tylko w trybie A4	AI Act art. 14 ust. 4 lit. e
Błąd automatyzacji (automation bias)	skłonność do nadmiernego polegania na wyniku systemu; AI Act nakazuje nadzorującemu być go świadomym	AI Act art. 14 ust. 4 lit. b
Tryby autonomii A0–A4	A0 zakaz; A1 infrastruktura; A2 analityka bez propozycji sentencji; A3 projekt orzeczenia do weryfikacji; A4 automat z „przyciskiem człowieka”	rozdz. 6.5
Ustalenie wstępne wyroku	dokument roboczy, w którym AI porządkuje fakty, dowody, przepisy i orzecznictwo, a w A3 — proponuje projekt; nie jest orzeczeniem ani dowodem	rozdz. 6.5
Blind-first	obowiązek sformułowania przez człowieka wstępnej oceny kluczowych kwestii przed zobaczeniem propozycji AI	rozdz. 6.5
Symetria uzasadnień	przyjęcie i odrzucenie propozycji AI wymagają uzasadnienia w równym stopniu	rozdz. 6.5
Ślad decyzji	wersja modelu, dane wejściowe, źródła, wynik i zmiany człowieka zapisane w aktach i dostępne stronom	AI Act art. 86
Matryca konstytucyjna AI/RAG	zestaw narzędzi wyszukiwania i porównywania norm (graf przepisów, orzecznictwa, standardów EKPC i UE), który generuje <i>raport kolizji</i> — nie rozstrzygnięcie	rozdz. 6.13
Sygnal rozbieżności	automatycznie wykryta, przekraczająca próg niespójność orzeczeń różnych składów w tym samym zagadnieniu, przekazywana do SN	rozdz. 6.4

2.4. Śledztwo, prokuratura, policja

Cyberprokurator to prokurator, który kieruje postępowaniem przygotowawczym z użyciem systemów AI i odpowiada za każdy akt władczy w tym postępowaniu; „cyber” oznacza narzędzia, nie zakres spraw. **Cyberpolicja** to wyspecjalizowane jednostki policji (rozpoznanie, zabezpieczenie, informatyka śledcza) działające z narzędziami AI pod nadzorem prokuratora i sądu. **Agent śledczy AI** to program działający w wieloagentowym systemie (MAS), który na zlecenie i w granicach określonych przez prokuratora przeszukuje dane jawne i legalnie zgromadzone, łączy je i formułuje hipotezy. **Bramka** to punkt, w którym dalsze działanie agentów wymaga podpisu kwalifikowanego człowieka: bramka 1 — prokuratora, bramka 2 — sądu (dla ingerencji w tajemnicę komunikacji, mieszkanie i rachunki). **Prawda materialna** pozostaje — zgodnie z art. 2 § 2 kpk — celem postępowania: „prawdziwe ustalenia faktyczne”; wynik systemu AI jest jednak **hipotezą śledczą**, a nie dowodem.

2.5. Monitoring i ochrona praw

Monitoring przestrzegania prawa oznacza ustawowo określone, celowe i ograniczone w czasie zbieranie i analizowanie danych o *zdarzeniach i transakcjach* (np. przepływy finansowe, faktury VAT, zdarzenia w infrastrukturze krytycznej) w celu wykrycia naruszeń prawa. **Inwigilacja** — ciągła obserwacja osób — nie jest monitoringiem w rozumieniu tej publikacji i jest dopuszczalna wyłącznie jako kontrola operacyjna na podstawie postanowienia sądu. **Obserwatorium Praw** to jednostka przy Rzeczniku Praw Obywatelskich i Cyfrowych (dok. 06 art. 72), która mierzy naruszenia gwarancji konstytucyjnych (przewlekłość, decyzje wyłącznie automatyczne, błędy systemów, nadużycia monitoringu) i zasila sygnałami Sąd Najwyższy.

2.6. Renta, władza proceduralna, struktury zasiedziałe

Za Strategią transformacji ustrojowej (dok. 44) publikacja postępuje się pojęciami ekonomii politycznej. **Renta proceduralna** to korzyść uzyskiwana dzięki przewlekłości i złożoności postępowania, a nie dzięki racji: dłużnik, który zyskuje na czasie, monopolista, który przetrzymuje konkurenta w sporze, kancelaria, która żyje z niejasności, urzędnik, którego decyzji nie da się szybko zaskarżyć. **Władza proceduralna** to zdolność blokowania wyniku przez procedurę (odroczenie, wnioski o wyłączenie, spór o właściwość, spór o status sędziego). **Struktura zasiedziała** to układ instytucjonalny, który reprodukuje się niezależnie od wyników. Ejudykatura ma te zjawiska mierzyć i odbierać im opłacalność — szybkość jest tu narzędziem sprawiedliwości dystrybucyjnej, bo przewlekłość zawsze sprzyja silniejszemu.

2.7. Miejsce publikacji w strukturze portalu

Tabela 10. Miejsce Ejudykatury w strukturze portalu technosanacja.pl

Sekcja portalu	Rola publikacji	Powiązane dokumenty
Wizja	bezpieczne państwo, konkurencyjna gospodarka, kreatywne społeczeństwo — sąd jako infrastruktura wszystkich trzech	Technologiczna Wizja Rzeczypospolitej
Misja	„władza dla wyniku, nie dla renty” — sąd odbierający opłacalność rentom proceduralnym	04 Misja polityczna
Strategia	wymiar sprawiedliwości w Strategii transformacji ustrojowej: P1 Procedura Transformacji, P4 Bezpieczniki przeciw większości, P10 Audyt władzy proceduralnej	44 Strategia transformacji
Konstytucja	rozdział IX Projektu Konstytucji (art. 65–70) — propozycje redakcyjne w rozdz. 12	06 Projekt Konstytucji
Ustrój (Karty Postulatów)	karta „Sąd Najwyższy” — rozszerzona o kartę „Ejudykatura”	09 SN wybieralny; 27 Mapa ustrojowa
Reformy (Karty Reform)	nowa Karta Reformy „Ejudykatura”	13 Administracja; 15 Controlling cybernetyczny; 36 Narzędzia AI
Biblioteka	publikacja wraz z plikami MD i dokumentem rekomendacji	cała Biblioteka

2.8. Czego publikacja nie twierdzi

- Nie twierdzi, że sztuczna inteligencja orzeka lepiej niż człowiek. Twierdzi, że dobrze zaprojektowana para człowiek–AI orzeka lepiej niż każde z nich osobno — i że źle zaprojektowana para orzeka gorzej niż człowiek sam.
- Nie twierdzi, że wybór powszechny sędziów jest rozwiązaniem samym w sobie. Twierdzi, że jest do obrony tylko z rotacją, nieodnawialną kadencją, finansowaniem publicznym, progiem kwalifikacyjnym i zakazem rozliczania sędziów za treść orzeczeń.
- Nie twierdzi, że wszystkie elementy wyjściowego modelu TechnoSanacji są zgodne z dowodami. Wskazuje wprost elementy do korekty (rozdz. 6 i dokument rekomendacji).
- Nie twierdzi, że liczby z symulacji są prognozą. Są modelem mechanizmów, skalibrowanym do agregatów polskich statystyk sądowych; kierunki są odporne, wartości — rzędem wielkości.

3. Diagnoza: degrengolada wymiaru sprawiedliwości w Polsce

Powolny, kosztowny i podważalny — trzy choroby, jedna przyczyna: reguły, które opłaca się łamać

Diagnoza nie jest aktem oskarżenia wobec sędziów. Większość z blisko dziesięciu tysięcy polskich sędziów pracuje ponad siły w systemie, który ich nie wspiera. Diagnoza dotyczy reguł: sposobu powoływania, organizacji pracy, narzędzi i pomiaru. Te reguły od dekady wytwarzają trzy choroby jednocześnie — przewlekłość, koszt i podważalność orzeczeń — i każda z nich wzmacnia pozostałe.

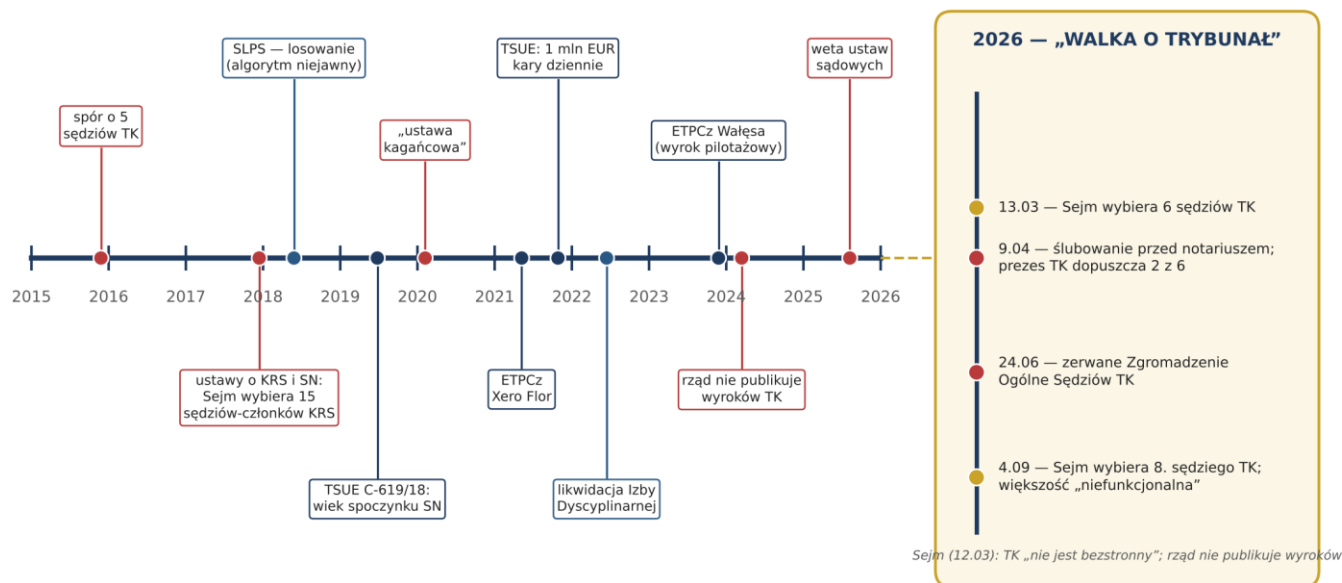
3.1. Spór o Trybunał Konstytucyjny w 2026 r. jako objaw, nie przyczyna

Spór o Trybunał Konstytucyjny trwa od jesieni 2015 r., gdy kolejne większości sejmowe wybierały sędziów na te same miejsca. W 2026 r. wszedł w fazę, w której instytucje państwa nie uznają się wzajemnie. 13 marca 2026 r. Sejm wybrał sześcioro sędziów Trybunału (po 236–237 głosów), dzień po przyjęciu uchwały stwierdzającej, że Trybunał nie funkcjonuje jako organ bezstronny i niezależny.

Prezydent Karol Nawrocki przyjął ślubowanie od dwojga z nich, a pozostali złożyli je 9 kwietnia przed notariuszem w Sejmie; prezes Trybunału Bogdan Świączkowski dopuścił do orzekania tylko dwoje. 24 czerwca prezes zerwał zwołane przez siebie Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału, gdy przyszło na nie czworo nowo wybranych sędziów. 4 września Sejm wybrał ósmego sędziego w tej kadencji — byłego ministra w rządzie — co formalnie daje sędziom wybranym przez obecną większość przewagę w piętnastoosobowym składzie, lecz przewagę „niefunkcjonalną”, bo czworga z nich nie uznaje ani Prezydent, ani prezes Trybunału. Rząd nie publikuje wyroków Trybunału, uznając je za wydane przez organ nieprawidłowo obsadzony.

DEGRENGOLADA: DZIESIĘĆ LAT SPORU O SĄDY (2015–2026)

wybrane zdarzenia; każde zwiększało podważalność orzeczeń, żadne nie skróciło procesu

Źródła: orzeczenia TSUE i ETPCz; Notes from Poland (9.04.2026, 4.09.2026); OKO.press (13.03, 24.06.2026).

Rysunek 4. Oś czasu degrengolady: dziesięć lat sporu o sądy (2015–2026), z przybliżeniem „walki o Trybunał” w 2026 r.

Z perspektywy cybernetyki to klasyczny przypadek **utrąty jednoznaczności sygnału sterującego**: państwo ma dwa (a w praktyce trzy) ośrodki twierdzące, że wiedzą, co jest zgodne z Konstytucją, i żaden z nich nie jest uznawany przez wszystkich. Każdy wyrok, każda nominacja i każda ustawa staje się przedmiotem sporu o źródło, a nie o treść. Dlatego publikacja traktuje „walkę o Trybunał” jako objaw — wynik reguł, które nagradzają tego, kto pierwszy obsadzi organ, a nie tego, kto lepiej sprawuje urząd. Model Ejudykatury odpowiada na to trzema bezpiecznikami: rotacją 3/9 (żadna większość nie wymienia składu w jednym cyklu), wyborem powszechnym poza cyklem sejmowym (mandat nie pochodzi od większości parlamentarnej) i połączeniem kontroli konstytucyjności z SN (koniec konkurencji dwóch sądów „najwyższych” o ostatnie słowo).

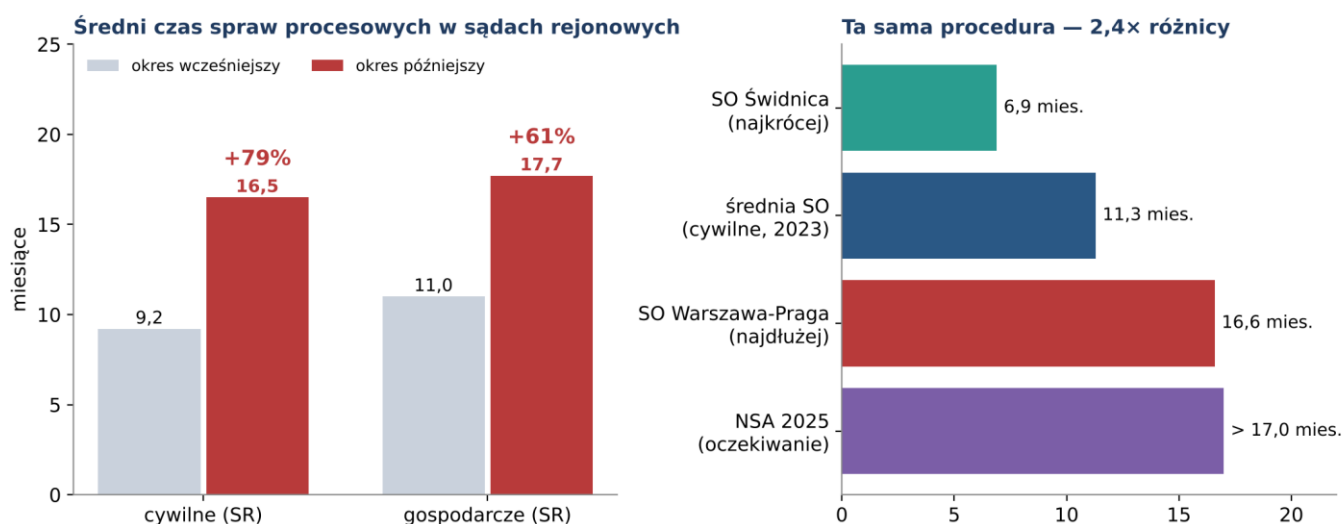
3.2. KRS, Sąd Najwyższy i status sędziów

Reforma z 2017 r. przekazała Sejmowi wybór piętnastu sędziów-członków Krajowej Rady Sądownictwa i przedterminowo zakończyła kadencję poprzedniej Rady. Od tego czasu Prezydent powołał — według danych przytaczanych w literaturze — 2204 sędziów w latach 2018 – sierpień 2023 (Helsińska Fundacja Praw Człowieka), a według danych Kancelarii Prezydenta z października 2024 r. — 3440 sędziów i asesorów w latach 2018–2024. W Sądzie Najwyższym liczącym 94 sędziów 55 zostało powołanych w spornym trybie.

Trybunał Sprawiedliwości UE nałożył na Polskę w 2021 r. okresową karę 1 mln euro dziennie (postanowienie z 27.10.2021, C-204/21 R), a Europejski Trybunał Praw Człowieka w serii wyroków (*Xero Flor* 2021, *Reczkowicz* 2021, *Dolińska-Ficek i Ozimek* 2021, pilotażowy *Wałęsa* 2023) stwierdził naruszenie prawa do sądu ustanowionego ustawą. 91,43% polskich sędziów uważa, że niezawistość się pogorszyła (w Rumunii — 66,67%).

Obecny stan prawny pozostaje sporny: w danych Sejmu nie ma ogłoszonych nowelizacji ustaw o KRS i SN po tekstach jednolitych z 2024 r., a projekty naprawcze napotykać weto. Dla Ejudykatury z tej historii wynikają dwie lekcje. Pierwsza: **koszt przejścia przewyższa koszt każdego modelu docelowego** — nie ma takiego ustroju sądów, którego wady byłyby droższe niż dziesięć lat sporu o jego zmianę. Druga: **rozwiązanie musi być odporne na „test przeciwnika”** — każdy bezpiecznik należy projektować tak, jakby jutro miał go obsługiwać najbardziej nieprzychylny nam obóz polityczny.

3.3. Przewlekłość: ta sama procedura, różne sądy, różne światy

Źródła: destylat CJ [J25: 2025_the-role-of-a-specialist-arbitration-court]; NIK; NSA, Informacja 2025.

Rysunek 5. Przewlekłość w liczbach: wzrost średniego czasu spraw w sądach rejonowych oraz rozpiętość czasu w sądach okręgowych i oczekiwania w NSA.

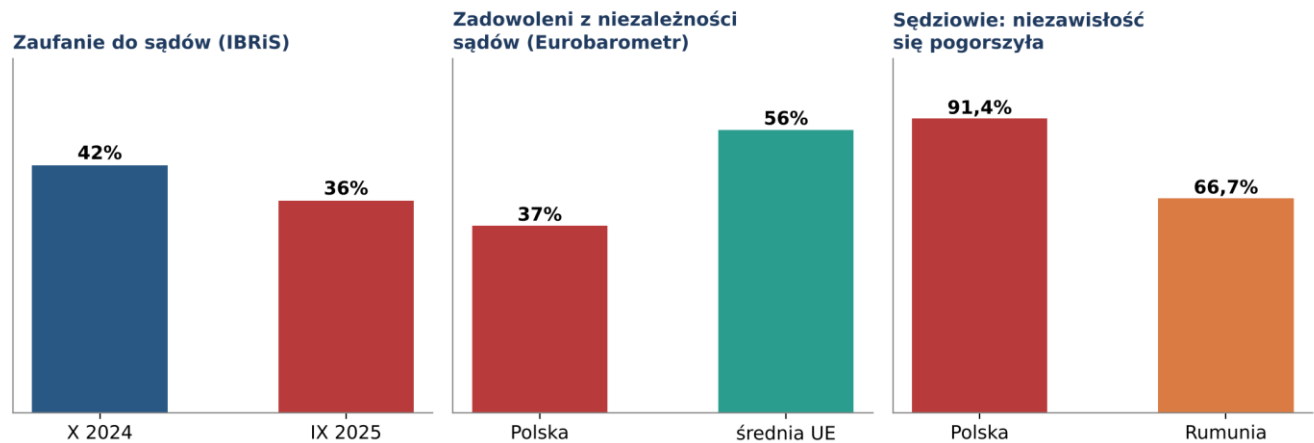
Najważniejsza liczba diagnozy nie dotyczy średniej, lecz rozpiętości. Skoro identyczna procedura cywilna trwa 6,9 miesiąca w jednym sądzie okręgowym i 16,6 miesiąca w innym, to wąskim gardłem nie jest prawo procesowe ani „pisanie wyroków”, lecz **organizacja pracy**: obsada, odroczenia, biegli, doręczenia, terminarz.

Badania międzynarodowe korpusu CJ potwierdzają tę intuicję: w analizie sądów indonezyjskich strategie technologiczne wyjaśniły zaledwie 0,2% zmienności wyników; włoski proces telematyczny skrócił średni czas spraw cywilnych z 982 do 651 dni (−33,7%) dzięki e-aktom i e-doręczeniom, a nie dzięki „sędziemu AI”; zależność czasu postępowania od dojrzałości ICT jest progowa — półśrodki cyfrowe mogą wydłużyć postępowanie.

Tabela 11. Wybrane wskaźniki przewlekłości w Polsce

Wskaźnik	Wartość	Źródło
Średni czas spraw cywilnych (procesowych) w SR	9,2 → 16,5 mies. (+79%)	korpus CJ [J25]
Średni czas spraw gospodarczych w SR	11,0 → 17,7 mies. (+61%)	korpus CJ [J25]
Średni czas spraw cywilnych w SO (2023)	11,3 mies.; rozpiętość 6,9–16,6 mies.	NIK
I instancja cywilna (CEPEJ, 2018)	275 dni	CEPEJ
Oczekiwanie na rozpoznanie w NSA (2025)	> 17 mies.	NSA, Informacja 2025
Rekompensaty za przewlekłość	4,3 mln zł (2013) → 6,3 mln zł (2022)	NIK
Pełnomocnicy uznający przewlekłość za systemową	98%	HFPC
Nowelizacje ustroju i funkcjonowania sądów od 2016 r.	> 25	korpus CJ [J25]
Czas I instancji wg MS (2023 → 2025)	5,9 → 6,5 mies.; > 12 mies.: 11,3%; > 3 lata: 3,5%	MS, kalibracja ABM

3.4. Zaufanie i legitymacja

Źródła: destylat CJ [2026_triada-korzysci-mediacji-karnej; 2018_the-rise-and-fall-of-judicial-self-government; 2023_explaining-judges-opposition].

Rysunek 6. Kryzys zaufania: zaufanie do sądów (IBRiS), ocena niezależności sądów (Eurobarometr) i ocena niezawistości przez samych sędziów.

Zaufanie do sądów spadło z 42% (październik 2024) do 36% (wrzesień 2025); 45% badanych przez CBOS w lutym 2024 r. nie ufało sądom; tylko 37% Polaków jest zadowolonych z niezależności sądów wobec 56% średnio w UE. Literatura o legitymacji („państwo z AI”) pokazuje, że postrzegana rozliczalność, sprawiedliwość proceduralna, zaufanie do instytucji i alfabetyzm AI wyjaśniają łącznie 57% postrzeganej legitymacji. Wniosek dla projektu jest prosty: **legitymacji nie da się „dodać” wynikiem — buduje ją procedura**. Szybki wyrok sądu, któremu się nie ufa, nie zwiększa zaufania; jawna i przewidywalna procedura — tak.

Element obywatelski istnieje dziś głównie na papierze: ławnicy uczestniczą w mniej niż 0,6% spraw karnych pierwszej instancji. Wybieralny SN, losowani obywatele w Komisji Nominacyjnej i Obserwatorium Obywatelskie 2G to próba zamiany udziału fasadowego na udział sprawczy.

3.5. Asesor — historia ostrzegawcza

Instytucja asesora ma w Polsce historię, która rozstrzyga o kształcie zasady nr 3. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 24 października 2007 r. (SK 7/06) uznał powierzanie asesorom czynności sędziowskich za niezgodne z Konstytucją z powodu ich zależności od Ministra Sprawiedliwości, który mógł ich odwołać; ETPCz w sprawie *Urban i Urban przeciwko Polsce* (2010) stwierdził z tego samego powodu naruszenie art. 6 EKPC. Instytucję zniesiono w 2009 r. (w wojewódzkich sądach administracyjnych liczba asesorów spadła z 78 w 2007 r. do zera w 2010 r.) i reaktywowano od 2016 r. z gwarancjami niezawisłości i nieusuwalności (usp art. 106i–106k). Kierunek ustawowy jest dziś jednoznaczny: nowelizacja z 9 października 2025 r. zniósła zakaz orzekania asesorów w sprawach rodzinnych i nieletnich, a nowelizacja z 27 lutego 2026 r. wprowadziła trzy szczeble asystentów sędziego.

Wniosek: **asesor odwoływalny przez organ, któremu podlega, nie jest „niezawisłym sądem”** — niezależnie od tego, czy tym organem jest minister, czy kolegium sędziów. Zasada „sędziowie powołują i odwołują asesorów z ważnych powodów” jest do obrony tylko wtedy, gdy „ważne powody” są katalogiem zamkniętym, a o odwołaniu rozstrzyga sąd dyscyplinarny, nie przełożony (rozd. 6.3).

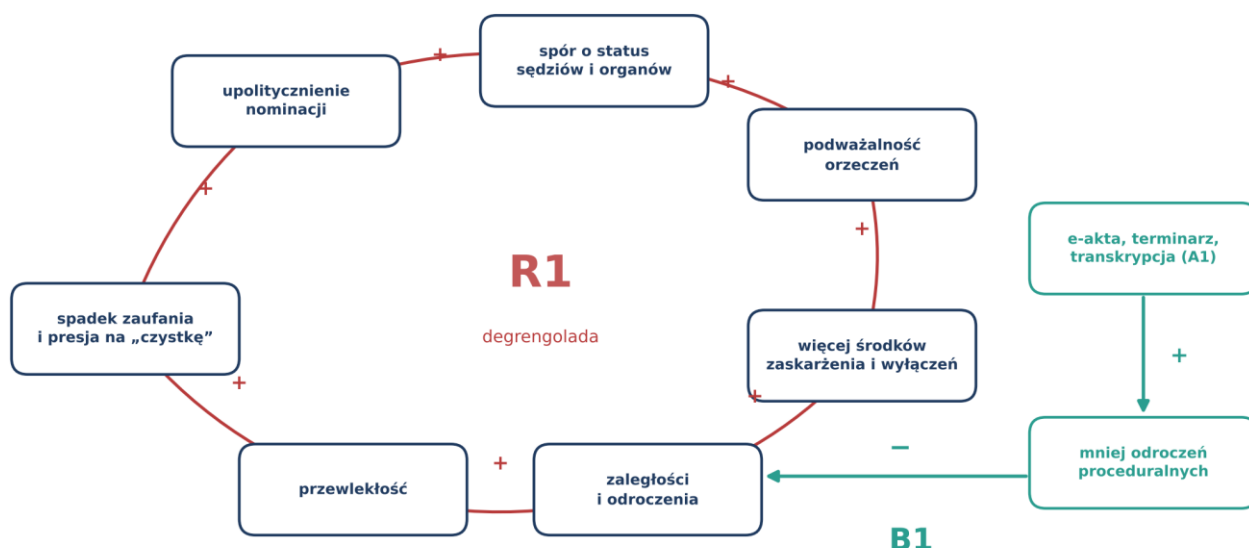
3.6. Losowanie spraw i niejawny algorytm

System Losowego Przydziatu Spraw (SLPS) działa od 2018 r., a art. 47a § 1 usp nakazuje losowy przydział spraw sędziom i asesorom. Naczelny Sąd Administracyjny odmówił jednak ujawnienia algorytmu i kodu (III OSK 836/21), a nadzór nad systemem sprawuje Ministerstwo Sprawiedliwości. Losowanie jest najważniejszym bezpiecznikiem przed „sterowaniem” sprawami — ale bezpiecznik, którego działania nie da się sprawdzić, nie buduje zaufania. W Ejudykaturze przydział spraw jest **jawny, audytowalny i weryfikowalny kryptograficznie** (publiczny dziennik losowań z ziarnem losowania ujawnianym po fakcie). To najtańszy i najszybszy zysk legitymacyjny całej reformy.

3.7. Patologie systemowe w języku cybernetyki

PĘTLE PRZYCZYNOWE KRYZYSU WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

R1 — pętla wzmacniająca degrengolady; B1 — pętla równoważąca infrastruktury cyfrowej (A1)

Wniosek: pętli R1 nie przerywa wymiana ludzi (to ją zasila), lecz zmiana reguł: jawny wybór, nieusuwalność i infrastruktura A1.

Rysunek 7. Pętle przyczynowe kryzysu: R1 — pętla wzmacniająca degrengolady; B1 — pętla równoważąca infrastruktury cyfrowej.

Tabela 12. Patologie wymiaru sprawiedliwości jako błędy sterowania

Patologia	Opis w języku cybernetyki	Objaw w Polsce	Odpowiedź Ejudykatury
Wieloznaczność sygnału sterującego	dwa regulatory wydają sprzeczne polecenia	TK vs SN vs rząd; nieuznawane wyroki	jeden regulator konstytucyjny (SN 9), rotacja 3/9
Opóźnienie sprzężenia zwrotnego	błąd wykrywany po latach	rozbieżności orzecznicze rozstrzygane po 2–3 latach	sygnał rozbieżności, certiorari, uchwała w miesiącach
Niedostateczna różnorodność regulatora (prawo Ashby’ego)	regulator prostszy niż system	SN bez danych o całym orzecznictwie	baza ECLI/ELI, graf orzecznictwa, matryca konstytucyjna
Pętla wzmacniająca konfliktu	każda reforma zasila następną	wymiana kadr → spór o status → podważalność	przejście bez czystek, domniemanie ciągłości
Praca w reżimie krytycznym ($p \approx 1$)	najmniejszy szok tworzy rosnącą zaległość	clearance ~98%, zaległość +3% rocznie	warstwa A1 spycha p poniżej 1
Kanał bez szumu kontrolnego	niejawny algorytm decyduje o składzie	SLPS bez ujawnionego kodu	jawny, kryptograficznie weryfikowalny przydział
Pomiar zastępczy	wskaźnik mierzy łatwą rzecz zamiast ważnej	„liczba załatwionych spraw” bez jakości	10 KPI z jakością, rozpiętością, błędami AI

4. Analizy strategiczne

Siedem perspektyw, jeden wniosek: najpierw infrastruktura i zasady pętli, potem zmiana ustroju

Analizy strategiczne odpowiadają na pytanie, czy Ejudykatura jest wykonalna — politycznie, ekonomicznie, zasobowo, kulturowo, technologicznie, prawnie i ustrojowo — oraz w jakiej kolejności. Każda kończy się wnioskiem dla architektury.

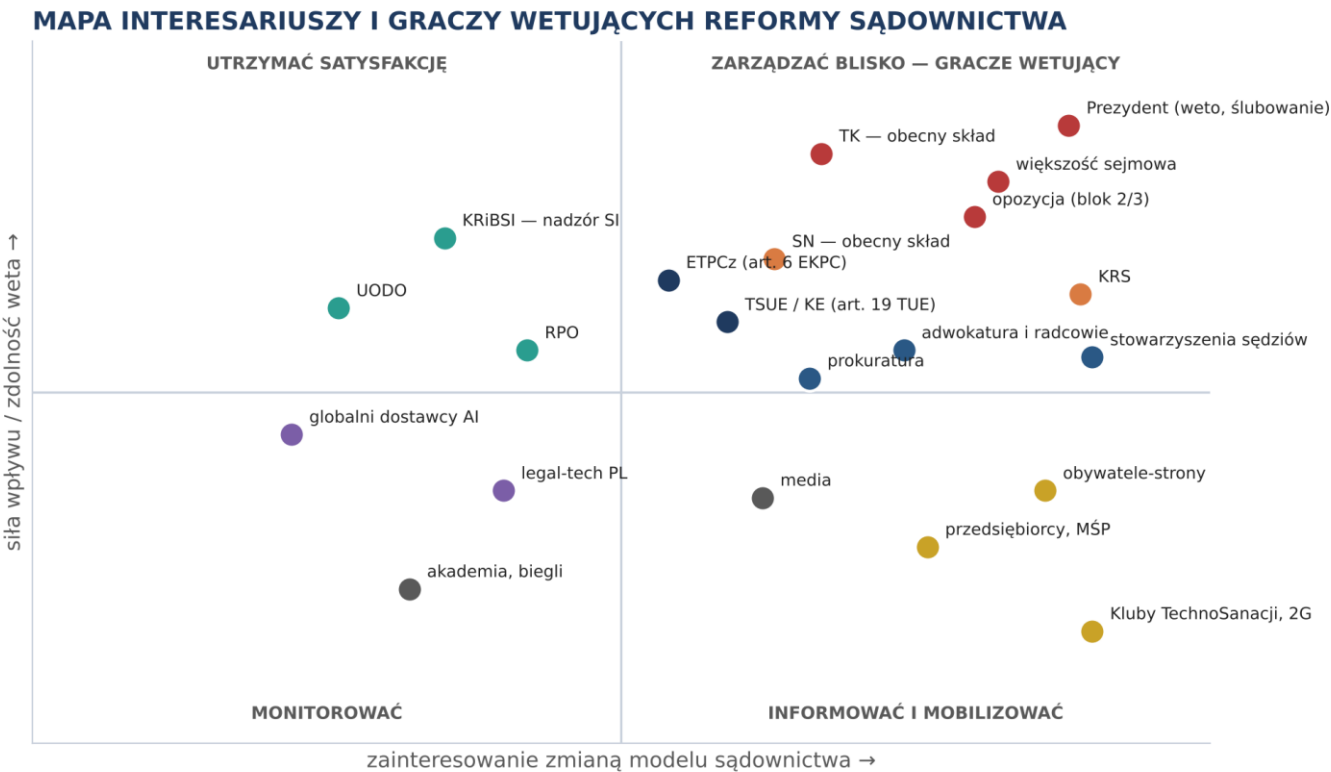
4.1. Analiza polityczna

Wymiar sprawiedliwości jest w Polsce najbardziej spolaryzowanym obszarem polityki państwa. Obie strony sporu deklarują ten sam cel — niezależne i sprawne sądy — i każda uważa drugą za źródło problemu. W takiej konfiguracji reforma jednej strony jest z definicji nielegitymna dla drugiej. Wynikają z tego trzy wnioski polityczne.

- 1. Reforma musi zmieniać reguły, a nie osoby.** Propozycja, której pierwszym skutkiem jest usunięcie „ich” sędziów, uruchamia weto (Prezydent), blokadę konstytucyjną (próg 2/3 w Sejmie z art. 235) i spór europejski. Propozycja, która ustala reguły na przyszłość i przechodzi przez naturalną rotację, może zyskać poparcie ponad podziałem.
- 2. Wybór powszechny SN zmienia arytmetykę sporu.** Mandat sędziów SN nie pochodzi od większości sejmowej, więc żadna partia nie „wygrywa” sądu w wyborach parlamentarnych. To argument dla wyborców zmęczonych sporem i dla partii, które boją się utraty władzy — każda ma gwarancję, że następca nie przejmie sądu jednym głosowaniem.
- 3. Okno polityczne otwierają wybory 2027 r. i ewentualne referendum.** Zmiana rozdziału VIII obecnej Konstytucji wymaga większości 2/3 w Sejmie i bezwzględnej większości w Senacie (art. 235). Dlatego elementy Ejudykatury niewymagające zmiany Konstytucji (A1–A4, rejestr AI, jawny SLPS, blind-first, łańcuch dowodowy) powinny zostać wprowadzone ustawą przed wyborami — jako dowód działania, który zbuduje koalicję dla zmiany konstytucyjnej.

Rysunek 8 przedstawia mapę interesariuszy oraz graczy zdolnych do zawetowania planowanych reform sądownictwa. Wykres pozycjonuje poszczególne podmioty na dwóch osiach, analizując ich siłę wpływu i zdolność weta w stosunku do poziomu zainteresowania zmianą modelu wymiaru sprawiedliwości.

Na podstawie tych parametrów interesariusze zostali podzieleni na cztery grupy wyznaczające odmienne strategie działania: monitorowanie, informowanie i mobilizowanie, utrzymywanie satysfakcji oraz bliskie zarządzanie. W kluczowej ćwiartce graczy wetujących, z którymi należy zarządzać blisko, znaleźli się między innymi Prezydent, większość sejmowa, Trybunał Konstytucyjny oraz trybunały europejskie.

Rysunek 8. Mapa interesariuszy i graczy wetujących reformy sądownictwa (siła wpływu × zainteresowanie zmianą).

Tabela 13. Gracze wetujący i strategia wobec nich

Gracz	Zasób weta	Interes	Strategia Ejudykatury
Prezydent	weto ustawodawcze, ślubowanie, powołania	zachowanie wpływu na nominacje	wybór powszechny SN zastępuje spór o powołania; Prezydent formalnie powołuje sędziów na wniosek SN bez prawa odmowy merytorycznej
Większość sejmowa	ustawy, budżet	szybkie „przywrócenie praworządności”	pakiet ustawowy A1–A4 jako szybki wynik; zmiana konstytucyjna jako projekt ponad kadencją
Opozycja	1/3 + 1 głosów przy art. 235	gwarancja, że nie zostanie „wyczyszczona”	zakaz czystek, domniemanie ciągłości, rotacja 3/9
Stowarzyszenia sędziów	autorytet, opinie, strajk włoski	niezawistość, warunki pracy	nieusuwalność na każdym szczeblu, zakaz sankcji za odstępstwo od AI, odciążenie przez A1
Adwokatura i radcy	opinia publiczna, skargi	dostęp do akt, prawo do obrony	śląd decyzji AI dostępny stronom, dostęp obrony do łańcucha dowodowego
TSUE / KE, ETPCz	kary, wyroki, środki z budżetu UE	art. 19 TUE, art. 6 EKPC	zgodność z testem <i>Ástráðsson</i> , AI Act jako minimum
Dostawcy AI	technologia, lobbying	kontrakty, dostęp do danych	suwerenne modele, zakaz wysyłania akt do zewnętrznych API, przenoszalność

4.2. Analiza społeczno-gospodarcza

Przewlekłość sądów jest podatkiem, który płacą najstabsi. Dla przedsiębiorcy dochodzenie należności trwające 17,7 miesiąca w pierwszej instancji oznacza koszt kapitału, ryzyko upadłości kontrahenta i przewagę dłużnika, który „gra na czas”. Dla obywatela sprawa rodzinna trwająca ponad rok oznacza konflikt utrwalony w dzieciach. Dla państwa — kompensaty za przewlekłość (6,3 mln zł w 2022 r.) i odszkodowania zasądzone w Strasburgu. Najważniejszy jest jednak koszt ukryty: **renta proceduralna**. Tam, gdzie spór trwa dłużej niż życie produktu, monopolista lub kartel może naruszać prawo konkurencji, licząc, że rozstrzygnięcie przyjdzie za późno; tam, gdzie decyzja administracyjna jest praktycznie niezaskarżalna w rozsądnym czasie, urzędnik zyskuje władzę proceduralną.

Tabela 14. Koszty przewlekłości i podważalności — kanały wpływu na gospodarkę

Kanał	Mechanizm	Kto płaci	Instrument Ejudykatury
Egzekwowanie umów	powolny sąd zwiększa koszt kredytu kupieckiego i zachęca do zatorów płatniczych	MŚP, podwykonawcy	A4 dla nakazów zapłaty, e-doręczenia, sąd gospodarczy 90 dni
Inwestycje	podważalność orzeczeń zwiększa premię za ryzyko prawne	inwestorzy, budżet	doktryna SN, stabilność wykładni, jawne KPI
Konkurencja	przewlekłe spory konserwują pozycję dominującą	konsumenci, nowi gracze	szybka ścieżka antymonopolowa, monitoring zdarzeń rynkowych
Zamówienia publiczne	spory o przetargi blokują inwestycje (w Polsce 56% postępowań powyżej progów UE kończy się jedną ofertą — dok. 44)	podatnicy	graf zamówień, sygnały anomalii, szybka kontrola sądowa
Przestępczość gospodarcza	nieuchronność kary niska, gdy sprawy VAT/AML trwają latami	uczciwi przedsiębiorcy, budżet	cyberprokuratura, MAS finansowe, łańcuch dowodowy
Kapitał społeczny	spadek zaufania obniża skłonność do współpracy	wszyscy	jawność, Obserwatorium Praw, uzasadnienia prostym językiem

4.3. Analiza zasobowa (VRIO)

Tabela 15. Analiza VRIO zasobów polskiego wymiaru sprawiedliwości wobec modelu Ejudykatury

Zasób	Wartościowy	Rzadki	Trudny do naśladowania	Zorganizowany	Wniosek
Kadra ok. 9300 sędziów (2018: 426 SA, 2515 SO, 6356 SR)	tak	tak	tak	częściowo	przewaga do wykorzystania — warunek: odciążenie przez A1 i asystentów
Asesorzy i trzy szczeble asystentów (2026)	tak	nie	nie	częściowo	baza dla I instancji Ejudykatury
Dane: miliony orzeczeń i akt	tak	tak	tak	nie	brak otwartej bazy zanonimizowanych orzeczeń z ECLI — największa luka zasobowa
Polskie modele językowe i zespoły AI	tak	częściowo	częściowo	nie	suwerenny model sądowy wymaga konsorcjum państwo–nauka
Infrastruktura e-sądu (EPU, portal informacyjny, e-doręczenia)	tak	nie	nie	częściowo	fundament warstwy A1
Prokuratura, policja, GIIF	tak	nie	częściowo	częściowo	gotowe kanały dla cyberprokuratury; brak warstwy analitycznej z kontrolą fałszywych alarmów
Biegli i informatyka śledcza	tak	tak	tak	nie	73% funkcjonariuszy chce wyspecjalizowanych jednostek — niedobór krytyczny
Zaufanie społeczne	tak	—	—	nie	zasób ujemny; budowany procedurą

Wniosek zasobowy: najcenniejszym niewykorzystanym zasobem są **dane orzecznicze**, a najrzadszym — **biegli od dowodu cyfrowego**. Bez otwartej, zanonimizowanej bazy orzeczeń z identyfikatorami ECLI i ELI żaden system legal NLP nie będzie trafny w polskim prawie, a bez laboratoriów biegłych łańcuch dowodowy pozostanie deklaracją.

4.4. Analiza kulturowa

Polska kultura prawna jest kulturą procedury i papieru: formalizm chroni przed arbitralnością, ale też wytwarza władzę proceduralną. Nieufność do instytucji jest asymetryczna — obywatele nie ufają sądom, ale jeszcze bardziej nie ufają politykom, którzy chcą sądy „naprawiać”. Do tego dochodzi kulturowa ambiwalencja wobec AI: badania akceptacji pokazują, że AI jest lepiej akceptowana w sporach instytucjonalnych (obywatel–urząd, firma–firma) niż międzyludzkich (rodzina, sąsiedzi) — różnica efektu $d = -0,84$; w społecznościach wiejskich zaufanie do AI wynosi 1,9 w skali pięciostopniowej, a 42% badanych jest wprost przeciw „sędziemu AI”.

Tabela 16. Profil kulturowy reformy — co sprzyja, co hamuje

Cecha kultury	Wpływ na Ejudykaturę	Odpowiedź projektowa
Republikańska tradycja wyboru (od elekcji po samorząd)	sprzyja wybieralności SN	wybory SN jako święto obywatelskie, nie polityczne
Kultura procedury i papieru	hamuje A1–A3, rodzi obawę przed „dehumanizacją”	tryb analogowy zawsze dostępny; AI jako asystent, nie sędzia
Asymetryczna nieufność	sprzyja reformie ponad partiami	reguły zamiast osób, test przeciwnika
Kontekstowa akceptacja AI	sprzyja A4 w sprawach instytucjonalnych	A4 najpierw w sprawach z udziałem instytucji (mandaty, nakazy), nigdy w rodzinnych
Sojusz pokoleń (Program 2G)	Generacja Z oczekuje usług cyfrowych, seniorzy — człowieka	Obserwatorium Obywatelskie 2G, uzasadnienia prostym językiem

4.5. Analiza technologiczna: AI, roboty autonomiczne, biotechnologia

Era AI, robotów autonomicznych i biotechnologii zmienia wymiar sprawiedliwości na dwa sposoby: daje mu nowe narzędzia i przynosi nowe kategorie spraw.

Tabela 17. Technologie a wymiar sprawiedliwości — narzędzia i nowe kategorie spraw

Technologia	Jako narzędzie sądu	Jako przedmiot sporu	Dojrzałość / ryzyko
Modele językowe + RAG	streszczenia, chronologie, wyszukiwanie z cytatem, projekty uzasadnień	odpowiedzialność za porady AI, prawa autorskie, dezinformacja	wysoka użyteczność; halucynacje 17–88% bez kontroli
Rozpoznawanie mowy i tłumaczenie	transkrypcja rozpraw, tłumaczenie w czasie rzeczywistym	—	dojrzałe; największy zwrot w A1
Grafy wiedzy i NLP orzecznictwa	sygnały rozbieżności, matryca konstytucyjna	—	średnia; wymaga otwartej bazy ECLI
Analityka grafowa (GNN)	wykrywanie sieci prania pieniędzy i karuzel VAT	—	dojrzała technicznie; do 98% fałszywych alarmów w systemach regulowych
Kryptografia (hash, Merkle, DLT, ZKP)	łańcuch dowodowy, jawny SLPS	ważność podpisów i tokenów	hash/Merkle dojrzałe; ZKP badawcze
Wykrywanie deepfake	ekspertyza autentyczności nagrań	fałszywe dowody stron, zniestawienie	wyścig zbrojeń; potrzebni biegli
Roboty autonomiczne i pojazdy	—	odpowiedzialność za szkodę (producent, operator, oprogramowanie), czarne skrzynki jako dowód	nowe kategorie spraw cywilnych i karnych
Systemy autonomiczne w obronności	—	odpowiedzialność za użycie siły, prawo konfliktów zbrojnych	sądownictwo wojskowe w czasie wojny
Biotechnologia i dane genetyczne	dowód DNA, genealogia genetyczna	spory o terapie genowe, patenty, prywatność genetyczna	wymaga standardów dowodowych i biegłych
Neurotechnologia	— (zakaz użycia do oceny wiarygodności)	ochrona „wolności poznawczej”, neurodane	A0 — zakaz w sądzie

Wniosek technologiczny: **największy zwrot daje najmniej spektakularna technologia** (transkrypcja, e-akta, terminarz), a największe ryzyko — najbardziej spektakularna (generowanie sentencji, ocena wiarygodności). Nowe kategorie spraw (roboty, biotechnologia, neurodane) wymagają wyspecjalizowanych wydziałów i biegłych, a nie nowych sądów.

4.6. Analiza prawna

Tabela 18. Konstytucja, EKPC i prawo UE wobec modelu Ejudykatury

Przepis	Treść (skrót)	Znaczenie dla modelu
Konstytucja art. 176 ust. 1	postępowanie sądowe jest co najmniej dwuinstancyjne	dwuinstancyjność asesora → sędzia mieści się, jeśli II instancja realnie kontroluje fakty i prawo
art. 178 ust. 1	sędziowie niezawisli, podlegają tylko Konstytucji i ustawom	„wytyczne SN dla modeli AI” nie mogą wiązać sędziego poza ustawą
art. 179	sędziów powołuje Prezydent na wniosek KRS na czas nieoznaczony	powoływanie na wniosek SN wymaga zmiany Konstytucji
art. 180 ust. 1–2	sędziowie nieusuwalni; złożenie z urzędu tylko orzeczeniem sądu	odwołanie za „wskaźnik aberracji” niedopuszczalne
art. 183 ust. 1	SN sprawuje nadzór nad orzekaniem sądów powszechnych	funkcja „unifikatora doktryny” już istnieje
art. 194 ust. 1	TK: 15 sędziów wybieranych przez Sejm na 9 lat	połączenie TK z SN wymaga zmiany rozdz. VIII
art. 235	zmiana Konstytucji: 2/3 w Sejmie, bezwzględna większość w Senacie	sekwencja: ustawy teraz, Konstytucja potem
kpk art. 2 § 2, 5, 7, 410	prawdziwe ustalenia faktyczne; domniemanie niewinności; swobodna ocena dowodów; wyrok z okoliczności ujawnionych na rozprawie	wynik AI nie jest dowodem; bezpośredniość zostaje
kpa art. 14 § 1b	pisma generowane automatycznie z kwalifikowaną pieczęcią organu	automatyzacja administracji ma podstawę; brak gwarancji z art. 22 RODO
usp art. 47a § 1; 106i–106k	losowy przydział; asesor niezawisły i nieusuwalny	zachować i wzmocnić jawnością
EKPC art. 6 ust. 1	niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą, rozsądny termin	test <i>Ástráðsson</i> (ETPCz WI 2020) dla każdej nominacji
TUE art. 19 ust. 1	skuteczna ochrona sądowa	TSUE C-791/19: system dyscyplinarny nie może kontrolować treści orzeczeń
AI Act zał. III pkt 8 lit. a	AI wspierająca organ sądowy w badaniu i stosowaniu prawa = wysokie ryzyko	każdy generator projektu orzeczenia jest systemem wysokiego ryzyka
AI Act art. 5 ust. 1 lit. c–d	zakaz scoringu społecznego i predykcji przestępstw wyłącznie z profilowania	granice monitoringu i „predykcji kryminalnej”
AI Act art. 14 ust. 4 lit. b, d; art. 26 ust. 2; art. 86	świadomość błędu automatyzacji; prawo do zignorowania wyniku; kompetencje i uprawnienia nadzorującego; prawo do wyjaśnienia	karanie za odstępstwo sprzeczne z AI Act
RODO art. 22; dyrektywa LED art. 11	zakaz decyzji wyłącznie automatycznych	TSUE C-634/21 <i>SCHUFA</i> : wynik, na którym decydent „w dużej mierze się opiera”, może być decyzją
rozp. 2023/1543 (e-Evidence)	europejskie nakazy wydania i zabezpieczenia dowodów elektronicznych od 18.08.2026	gotowy kanał cyberprokuratury
ustawa o systemach SI z 3.07.2026	Komisja Rozwoju i Bezpieczeństwa SI, piaskownice	brak przepisów o wymiarze sprawiedliwości — luka

Uwaga dotycząca terminów: pakiet *Digital Omnibus on AI* (COM(2025) 836) był w 2026 r. przedmiotem porozumienia trilogowego przesuwającego część obowiązków dla systemów z załącznika III; ostateczne terminy należy sprawdzić w tekście opublikowanym w Dzienniku Urzędowym UE.

4.7. Analiza ustrojowa

W architekturze TechnoRepubliki (dok. 27 Mapa ustrojowa, dok. 44) wymiar sprawiedliwości jest jednym z trzech kłastrów odpowiedzialności: mandat i kontrola obywatelska (Naród, referendum, Senat 100), organy konstytucyjne (Prezydent jako zintegrowana egzekutywa, Sąd Najwyższy) i państwo zdolne do wykonania (administracja, controlling cybernetyczny). W tym układzie SN pełni podwójną rolę: jest **bezpiecznikiem przeciw większości** (kontrola konstytucyjności ustaw Senatu i aktów Prezydenta, ważność wyborów i referendum, impeachment) i **regulatorem systemu sądowego** (doktryna, standardy, nadzór nad AI sądów). Formuła naczelna dokumentu 09 rozdziela te funkcje od prawodawstwa: „wyłączna kompetencja prawotwórcza spoczywa w gestii stuosobowego Senatu”, a SN wyznacza standardy systemowe w granicach ustawy.

Z analizy ustrojowej wynikają cztery warunki: (1) SN nie może być jednocześnie wybieralny i odwoływalny przez organ polityczny — kadencja jest nieprzerywalna poza orzeczeniem dyscyplinarnym; (2) uprawnienie SN do powoływania sędziów wymaga przeciwwagi (jawna Komisja Nominacyjna, kontrola sądowa odmowy), inaczej dziewięć osób wybranych w jednym cyklu zyskuje władzę kadrową nad całym sądownictwem; (3) Krajowa Administracja Sądowa (dok. 09, 4.4) oddziela obsługę sądów od egzekutywy; (4) prokuratura pozostaje poza sądownictwem, ale jej środki ingerujące w prawa podlegają kontroli sądu.

4.8. Synteza: SWOT, TOWS, PESTEL i pole sił

Tabela 19. Macierz SWOT modelu Ejudykatury w warunkach Polski 2026

Mocne strony (S)	Słabe strony (W)
S1 liczna, wykwalifikowana kadra sędziowska; S2 działające e-usługi (EPU, e-doręczenia); S3 ustawowy kierunek: asesorzy i asystenci; S4 SLPS i metryki sprawności już w ustawie; S5 silna polska informatyka i kryptografia	W1 brak otwartej bazy orzeczeń z ECLI; W2 niejawny algorytm SLPS; W3 niedobór biegłych od dowodu cyfrowego; W4 rozpiętość organizacyjna sądów (2,4×); W5 spór o status sędziów
Szanse (O)	Zagrożenia (T)
O1 kryzys TK jako okno zmiany reguł; O2 AI Act i e-Evidence jako gotowa rama; O3 dojrzałość transkrypcji, tłumaczenia, RAG; O4 wybory 2027 i referendum; O5 fundusze UE na cyfryzację sądów	T1 weto i próg 2/3; T2 automation bias i halucynacje; T3 deepfake i zatrucie danych; T4 kampanie sędziowskie finansowane przez interesy; T5 zależność od zagranicznych dostawców AI; T6 spór z TSUE/ETPCz przy złej konstrukcji

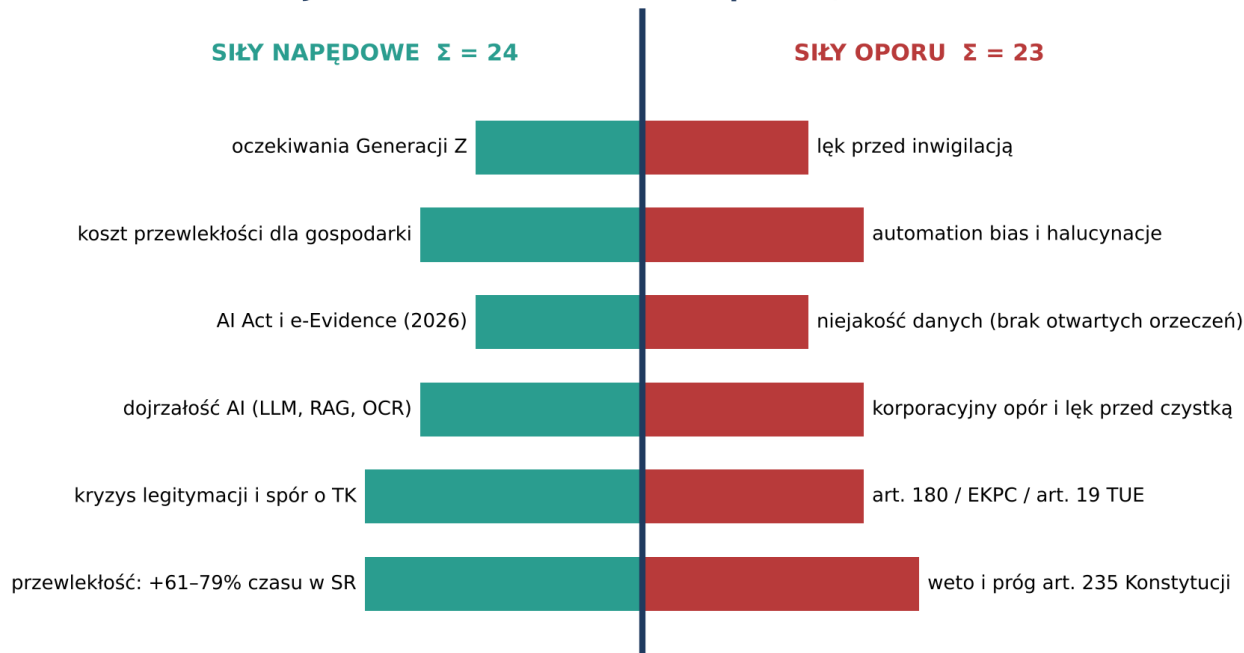
Tabela 20. Macierz TOWS — strategię wynikowe

Strategia	Treść	Program wykonawczy
SO (maxi-maxi)	wykorzystać kadre i e-usługi do szybkiego wdrożenia A1 w oknie kryzysu	Faza 0: e-akta 100%, transkrypcja, terminarz
WO (mini-maxi)	wykorzystać AI Act i środki UE do zbudowania otwartej bazy ECLI i jawnego SLPS	ustawa o jawności orzeczeń i przydziału spraw
ST (maxi-mini)	użyć kryptografii i polskich zespołów AI do suwerennego modelu sądowego i łańcucha dowodowego	konsorcjum państwo–nauka; standard łańcucha
WT (mini-mini)	zakończyć spór o status przez procedurę indywidualną i domniemanie ciągłości, zanim wejdzie zmiana konstytucyjna	ustawa przejściowa bez czystek

Tabela 21. Analiza PESTEL

Czynnik	Treść	Kierunek wpływu
Polityczny	polaryzacja, kohabitacja, spór o TK, wybory 2027	hamuje zmianę konstytucyjną, sprzyja ustawowej
Ekonomiczny	koszt przewlekłości, presja na produktywność, wydatki obronne ograniczające budżet	sprzyja A1 (zwrot szybki), ogranicza etaty
Społeczny	spadek zaufania, starzenie się społeczeństwa, Generacja Z cyfrowa	sprzyja jawności i dostępności; wymaga trybu analogowego
Technologiczny	LLM, RAG, transkrypcja, GNN, kryptografia, deepfake	sprzyja A1–A3; wymusza łańcuch dowodowy
Ekologiczny	e-akta zamiast papieru, mniej podróży na rozprawy	sprzyja
Prawny	AI Act, RODO, LED, e-Evidence, EKPC, art. 19 TUE, ustawa o SI 2026	wyznacza granice (A0) i minimum gwarancji

POLE SIŁ ZMIANY: EJUDYKATURA 2.0 (ocena ekspercka, skala 1-5)

Rysunek 9. Pole sił zmiany: siły napędowe i siły oporu wobec Ejudykatury 2.0 (ocena ekspercka).

Bilans pola sił (24 : 23) pokazuje równowagę chwiejną: reforma jest możliwa, ale nie przesądzona. Najsilniejszą siłą oporu jest próg konstytucyjny i weto; najsilniejszymi siłami napędowymi — przewlekłość i kryzys legitymacji. Strategia wynikająca z pola sił jest więc sekwencyjna: **najpierw osłabić opór tam, gdzie nie wymaga to zmiany Konstytucji** (ustawowe A1–A4, jawność, gwarancje dla sędziów, które zmniejszają lęk przed czystką), **potem wzmocnić siły napędowe dowodem działania** (pilotaże z grupą kontrolną, publiczny pulpit KPI), a dopiero wtedy przystąpić do zmiany konstytucyjnej.

5. Doświadczenia międzynarodowe: Chiny, USA, Unia Europejska

Trzy laboratoria, trzy lekcje: szybkość bez niezawistości, niezawistość z kampanią, gwarancje bez skali

Zasada nr 10 wymaga rozważenia doświadczeń wymiaru sprawiedliwości opartego o AI w Chinach, USA i UE. Każde z tych laboratoriów odpowiedziało na inne pytanie — i każde pokazuje inną drogę do porażki.

5.1. Chiny: „smart courts” — skala i konformizm

Chiny zbudowały największy na świecie system sądów cyfrowych: inicjatywa „Smart Court” objęła ponad 3000 sądów; Najwyższy Sąd Ludowy raportował ponad 3 mln spraw obsłużonych w 2022 r. przez platformy cyfrowe z udziałem AI; trzy sądy internetowe (Pekin, Hangzhou, Kanton) przyjęły od 2018 r. 217 256 spraw i zakończyły 208 920. Sąd internetowy w Hangzhou rozstrzygał w pierwszych latach sprawy średnio w mniej niż 30 dni od wniesienia; Pekijski Sąd Internetowy raportował skrócenie spraw o prawa autorskie o 40% dzięki masowemu przetwarzaniu przez AI; sąd ds. własności intelektualnej w modelu „sędzia + asystent AI” skrócił cykl spraw patentowych do 37% wcześniejszego czasu. System 206 w Szanghaju wspiera sprawy karne od etapu dowodowego.

Druga strona medalu jest równie dobrze udokumentowana. W systemach „podobne wyroki w podobnych sprawach” sędzia, który odchodzi od algorytmicznej średniej, musi przedstawić szczególne uzasadnienie i uzyskać zgodę przełożonego, a w przeciwnym razie ponosi odpowiedzialność; literatura opisuje to jako strukturę, która „sprzyja konformizmowi zamiast krytycznej kontroli”. System ten krytykowano za ingerencję w niezawistość. W sprawach typowych z 2024 r. Najwyższy Sąd Ludowy opisał sąd, który przez nadmierne poleganie na DeepSeek zastosował uchylone wykładnie prawa umów w pięciu sprawach. Sam Najwyższy Sąd Ludowy w opiniach z grudnia 2022 r. w sprawie regulacji zastosowań AI w sądownictwie zastrzegł, że AI nie może zastąpić sędziego, a jej wyniki mają charakter pomocniczy. Dane chińskie mają charakter samoopisu i brak niezależnej ewaluacji jakości orzeczeń.

Lekcja dla Ejudykatury: chiński model dowodzi, że AI może radykalnie przyspieszyć sądy w sprawach masowych — i że połączenie AI z hierarchiczną kontrolą odchyłeń tworzy sąd szybki, ale nie niezawisty. Ejudykatura 2.0 bierze od Chin skalę A1 i A4, odrzuca kontrolę odchyłeń.

5.2. USA: wybory sędziów, ocena ryzyka, halucynacje

Stany Zjednoczone są laboratorium dwóch elementów modelu TechnoSanacji: wybieralności sędziów i algorytmów w orzekaniu karnym.

Wybieralność. 38 stanów wybiera sędziów albo poddaje ich wyborom retencyjnym. Koszty i skutki są dobrze zmierzone: wybory jednego miejsca w Sądzie Najwyższym Wisconsin (kwiecień 2025) pochłonęły ponad 100 mln USD, w tym 27 mln na reklamy o przestępczości; w cyklu 2013–2014 82% negatywnych reklam w kampaniach do stanowych sądów najwyższych dotyczyło wymiaru sprawiedliwości karnej; w 2010 r. 76% mieszkańców Pensylwanii uważało, że wpłaty na kampanie wpływają na orzeczenia. Wybory zmieniają orzecznictwo: w porównaniu z wyborami partyjnymi wybory bezpartyjne obniżają szansę głosu za karą śmierci o ok. 38%, retencyjne o ok. 39%, a powołanie przez gubernatora — o ok. 69%. Frekwencja w wyborach sędziowskich bywa niska (ok. 17% w Nowym Jorku), a ok. 60% niegłosujących wskazuje brak informacji; uwaga wyborców spada „w dół karty”.

Algorytmy. System COMPAS (137 cech) osiąga trafność 65,4%, laicy z platformy MTurk na 7 cechach — 62,1%, a regresja logistyczna na dwóch cechach — 65,2%; odsetek fałszywie pozytywnych wynosił 44,9% dla oskarżonych czarnoskórych i 23,5% dla białych. Wyrównanie tych odsetków przy zachowaniu poziomu bezpieczeństwa kosztowałoby ok. 7% więcej przestępstw z użyciem przemocy — **sprawiedliwość algorytmu jest wyborem politycznym, nie parametrem technicznym**. Sąd Najwyższy Wisconsin w sprawie *Loomis* (2016) dopuścił użycie COMPAS jako jednego z czynników, z ostrzeżeniami. W praktyce ocen ryzyka (Bernalillo) sędziowie odchodzili od rekomendacji przede wszystkim w kierunku surowszym. Sprawa *Mata v. Avianca* (2023) stała się symbolem halucynacji: pełnomocnik złożył pismo z orzeczeniami zmyślonymi przez model językowy; w bazie takich przypadków ok. 50% dotyczy osób bez pełnomocnika, a ok. 90% kończy się ostrzeżeniem, nie sankcją.

Certiorari. Sąd Najwyższy USA otrzymuje ok. 7000 petycji rocznie i rozstrzyga merytorycznie poniżej 100 spraw (ok. 1–1,5%); 40–70% jego wokandy to rozbieżności między okręgami. Sąd Najwyższy Kanady przyjął w 2022 r. 6,8% wniosków o zezwolenie.

Lekcja dla Ejudykatury: wybór powszechny bez finansowania publicznego, zakazu partyjnych rekomendacji i informacji dla wyborców prowadzi do kampanii o „surowsze karanie” i zależności od darczyńców; rotacja i nieodnawialna kadencja (brak wyborów retencyjnych) usuwają główny mechanizm tej presji. Certiorari działa, gdy sąd przyjmuje niewiele spraw i koncentruje się na rozbieżnościach.

5.3. Unia Europejska: gwarancje, standardy, ostrożność

Europa wybrała drogę gwarancji. Europejska karta etyczna CEPEJ (2018) sformułowała zasady poszanowania praw podstawowych, niedyskryminacji, jakości i bezpieczeństwa, przejrzystości i kontroli użytkownika. AI Act (2024/1689) kwalifikuje AI w wymiarze sprawiedliwości jako wysokie ryzyko, zakazuje scoringu społecznego i predykcji przestępstw wyłącznie z profilowania, wymaga nadzoru człowieka zdolnego do odrzucenia wyniku i daje prawo do wyjaśnienia. Ramowa konwencja Rady Europy o sztucznej inteligencji (2024) przenosi te zasady na poziom traktatowy. Orzecznictwo pokazuje granice automatyzacji administracji: w Holandii sąd w Hadze uznał system profilowania SyRI za naruszenie EKPC, a afera zasiłkowa (*toeslagenaffaire*) oznaczyła tysiące rodzin jako oszustów; w Australii ugoda w sprawie *Robodebt* objęła zwrot ponad 751 mln AUD i umorzenie ponad 1 mld AUD bezprawnie naliczonych długów. Włochy pokazały, że cyfryzacja procedury (PCT) skraca sprawy cywilne o jedną trzecią.

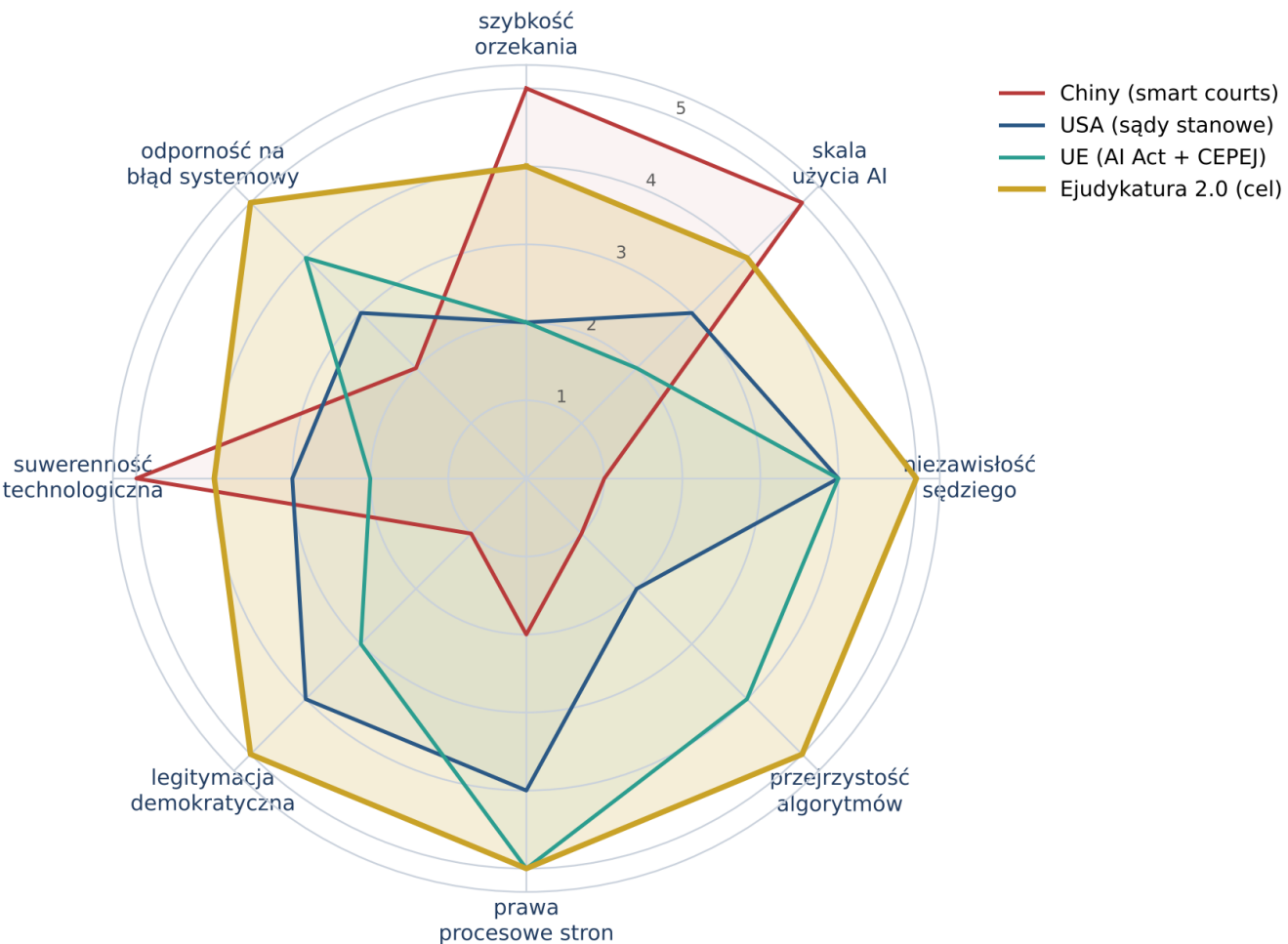
Lekcja dla Ejudykatury: UE daje gotowe minimum gwarancji, ale nie daje modelu skali. Polskie państwo musi samo zbudować to, czego Europa nie ma: suwerenny model sądowy, otwartą bazę orzeczeń, łańcuch dowodowy i architekturę trybów A0–A4. Masowa automatyzacja błędu jest kosztowniejsza niż przewlekłość: przewlekłość krzywdzi wolno i pojedynczo, automat — szybko i hurtowo.

5.4. Inne doświadczenia

Tabela 22. Wybrane doświadczenia spoza triady Chiny–USA–UE

Państwo	Rozwiązanie	Wynik / lekcja
Kanada (Kolumbia Brytyjska)	Civil Resolution Tribunal — sąd internetowy dla drobnych roszczeń i sporów sąsiedzkich, z etapem samopomocy i negocjacji	ODR jako pierwszy etap; człowiek rozstrzyga, gdy strony się nie porozumieją
Wielka Brytania	Online Money Claims, reforma HMCTS (ok. 1 mld GBP)	cyfryzacja procedury w sprawach masowych; problemy wykluczenia cyfrowego
Estonia	e-państwo, e-sąd; medialny mit „sędziego-robota” dla drobnych roszczeń, któremu władze zaprzeczyły	infrastruktura (X-Road, tożsamość cyfrowa) ważniejsza niż „robot”
Meksyk	reforma 2024 i wybory sędziowskie 2025	wybory bez bezpieczników jako narzędzie przejęcia sądów; zaufanie społeczne i niezależność mogą się rozjechać
Brazylia	narzędzia AI w sądzie najwyższym do klasyfikacji odwołań według tematów	triaż spraw wpływających do sądu najwyższego — wzorzec dla filtra certiorari
Kenia	wirtualne rozprawy i e-filing	spadek zaległości o ponad połowę w latach 2020–2023 (dane raportowane)

PORÓWNANIE MODELI: CHINY · USA · UE · EJUDYKATURA 2.0
(ocena ekspercka 1-5 na podstawie korpusu CJ; nie jest pomiarem)

Rysunek 10. Porównanie modeli Chiny · USA · UE · Ejudykatura 2.0 w ośmiu wymiarach (ocena ekspercka 1–5 na podstawie korpusu CJ).

Tabela 23. Synteza porównania: co Ejudykatura bierze, a czego nie bierze

Laboratorium	Bierze	Nie bierze
Chiny	skalę A1 i A4, sądy internetowe dla spraw masowych, integrację danych	kontrolę odchyleń sędziego przez przełożonego, zależność sądów od partii, brak niezależnej ewaluacji
USA	certiorari, wybieralność z mandatem obywatelskim, kulturę zdań odrębnych	finansowanie prywatne kampanii, wybory retencyjne, ocenę ryzyka jako liczbę bez kontekstu
UE	AI Act jako minimum, CEPEJ, prawo do wyjaśnienia, zakazy art. 5, e-Evidence	ostrożność, która nie przechodzi w skalę; brak wspólnej infrastruktury orzeczniczej
Kanada, Estonia, Brazylia	ODR jako etap wstępny; infrastrukturę cyfrową państwa; triaż AI w SN	mit „sędziego-robota”

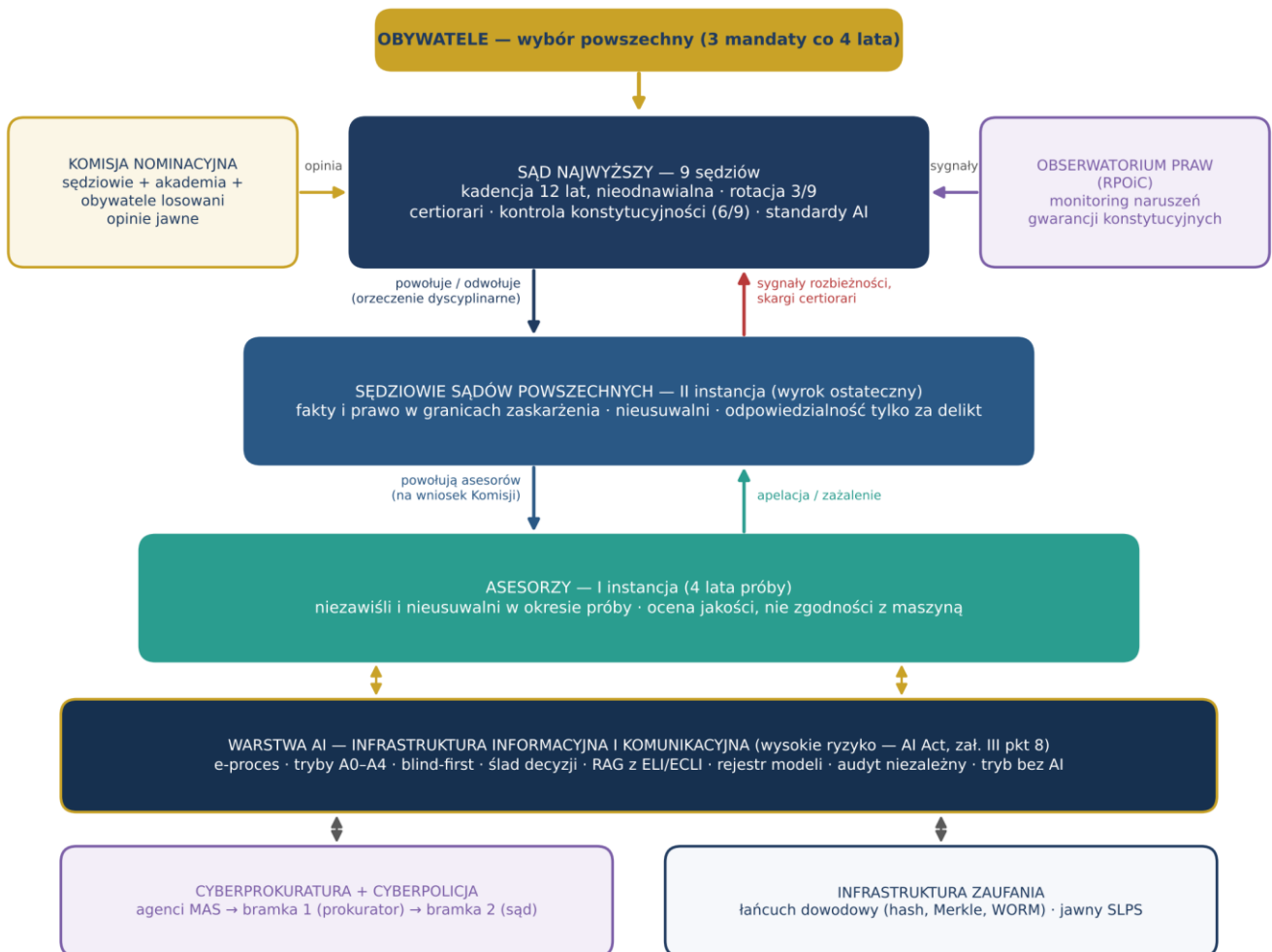
6. Architektura Ejudykatury: czternaście zasad

Każda zasada przechodzi test dowodów, Konstytucji i prawa europejskiego — i wychodzi z niego wzmocniona albo skorygowana

Rozdział rozpatruje czternaście zasad, na których TechnoSanacja proponuje oprzeć przyszły wymiar sprawiedliwości. Każda zasada przechodzi przez ten sam układ: brzmienie zasady → co mówią dowody → rozstrzygnięcie Ejudykatury 2.0 → miernik. Ocena syntetyczna: **Z** — zachować, **M** — zmodyfikować, **O** — odrzucić w brzmieniu wyjściowym (sprzeczne z dowodami lub z wiążącym prawem EKPC i UE, którego nie zmieni krajowa konstytucja).

ARCHITEKTURA EJUDYKATURY 2.0: PIRAMIDA LEGITYMACJI I NIEZAWISŁOŚCI

mandat płynie z góry, niezawistość jest wbudowana na każdym szczeblu, AI jest warstwą usług — nie szczeblem władzy

Rysunek 11. Architektura Ejudykatury 2.0: piramida legitymacji i niezawistości z warstwą AI, cyberprokuraturą i infrastrukturą zaufania.

Tabela 24. Czternaście zasad — ocena syntetyczna

Nr	Zasada (brzmienie wyjściowe)	Ocena	Rozstrzygnięcie Ejudykatury 2.0 (skrót)
1	Ustrój sądowy oparty na wybieralnym 9-osobowym SN	Z/M	12 lat, nieodnawialna, rotacja 3/9, próg kwalifikacyjny, finansowanie publiczne, oddzielna karta wyborcza
2	SN powołuje i odwołuje (z ważnych powodów) sędziów	M	SN zatwierdza listy Komisji Nominacyjnej; odwołanie tylko orzeczeniem sądu dyscyplinarnego za delikt
3	Sędziowie powołują i odwołują asesorów (z ważnych powodów)	M	kolegium sędziów okręgu powołuje na wniosek Komisji; asesor nieusuwalny w okresie próby; „ważne powody” = katalog zamknięty, decyduje sąd dyscyplinarny
4	Dwie instancje; SN weryfikuje wyroki ostateczne dla doktryny	Z	certiorari z filtrem wejścia; II instancja co do faktów i prawa
5	AI na każdym etapie ustalenia wstępnego wyroku, człowiek w pętli	Z/M	tryby A0–A4, blind-first, symetria uzasadnień, zakaz sankcji za odstępstwo
6	Szybkość, produktywność, brak pomyłek	Z	A1 jako główna dźwignia; „brak pomyłek” jako cel systemu, nie wymóg wobec sędziego; losowy audyt ex post
7	Rozróżnione procedury karne, cywilne, administracyjne	Z	różne tryby AI i standardy dowodu dla każdej procedury
8	Śledztwa i dochodzenia agentów AI z człowiekiem w pętli	Z/M	MAS na danych jawnych i legalnych; dwie bramki; wynik = hipoteza
9	Rola cyberprokuratorów i cyberpolicji w ustalaniu prawdy materialnej	Z/M	prawda z dowodów przeprowadzonych przed sądem; łańcuch kryptograficzny
10	Doświadczenia Chin, USA, UE	Z	rozdz. 5: bierze skalę, certiorari i gwarancje; odrzuca kontrolę odchyłań i prywatne kampanie
11	Ustawowy zakres monitoringu obywateli	M	monitoring zdarzeń, nie osób; trzy strefy; sunset
12	Rozstrzyganie sporów i nieuchronność kary	Z	nieuchronność przez szybkość wykrycia i osądzenia, nie przez surowość
13	SN weryfikuje ustawy z matrycami AI/RAG	Z/M	AI generuje raport kolizji ex ante i dla SN; rozstrzyga 6/9 sędziów
14	Monitoring naruszeń praw i gwarancji konstytucyjnych	Z	Obserwatorium Praw przy RPOiC, sygnały do SN, pulpit publiczny

6.1. Zasada 1 — Sąd Najwyższy z 9 wybieralnych sędziów

Brzmienie. Ustrój sądowy TechnoSanacji opiera się na wybieralnym, dziewięcioosobowym Sądzie Najwyższym.

Dowody. Mandat demokratyczny wzmacnia legitymację wejścia do urzędu i przełamuje zamknięte mechanizmy reprodukcji elit. Ryzyka są jednak udokumentowane: koszty kampanii (USA), presja na surowsze karanie, niska informacja wyborców, zmęczenie kartą wyborczą, możliwość przejęcia sądu jednym cyklem (Meksyk 2024–2025). Globalnie 61% państw (94) ma model sądu lub rady konstytucyjnej, 34% (52) — kontrolę rozproszoną w sądzie najwyższym; połączenie SN i TK w jednym organie to model amerykański w państwie kontynentalnym, wymagający szczególnej staranności proceduralnej.

Rozstrzygnięcie. Zachować z korektami, które w dużej części zawiera już dokument:

- kadencja 12 lat, nieodnawialna; co 4 lata wybiera się 3 sędziów; w pierwszych wyborach trzech na 4, trzech na 8 i trzech na 12 lat (dok. 06 art. 103);
- próg kwalifikacyjny: co najmniej 15 lat praktyki prawniczej, orzeczniczej, naukowej lub publicznej; pozytywna opinia Komisji Kwalifikacyjnej SN (jawne kryteria, rotacyjny skład losowany z puli);
- kampania finansowana wyłącznie publicznie; zakaz darowizn od partii, prawników, potencjalnych stron i dostawców technologii; brak logo partii na karcie; zakaz obietnic wyniku przyszłych spraw; oddzielna karta wyborcza;
- karencja partyjna 5 lat przed wyborem; zakaz funkcji politycznej i reprezentowania stron przed SN po kadencji;
- urzędowy przewodnik wyborczy z porównywalną informacją o dorobku, orzeczeniach, majątku i konfliktach interesów — odpowiedź na „spadek uwagi w dół karty”;
- wakaty obejmuje zastępca według z góry ustalonej reguły tylko do najbliższego cyklu, bez zmiany rytmu rotacji;
- uchylene ustawy, ważność referendum i impeachment wymagają 6 głosów z 9.

Miernik. Profil składu po dwóch cyklach (różnorodność ścieżek zawodowych, brak dominacji jednego środowiska); koszt kampanii na kandydata; odsetek głosów nieważnych i frekwencja; liczba wyłączeń sędziów SN z powodu konfliktu interesów.

6.2. Zasada 2 — SN powołuje i odwołuje sędziów sądów powszechnych

Brzmienie. Sąd Najwyższy powołuje i odwołuje (z ważnych powodów) sędziów sądów powszechnych.

Dowody. Uprawnienie wymaga zmiany art. 179 Konstytucji (dziś: Prezydent na wniosek KRS) i jest zgodne z kierunkiem dokumentu 06 (art. 66 ust. 2: Prezydent na wniosek SN, w procedurze jawnej, merytorycznej, konkurencyjnej). Koncentracja władzy kadrowej w dziewięciu osobach wybranych w jednym cyklu tworzy jednak ryzyko, które Polska już przerabiała: kto kontroluje nominacje, ten kontroluje sądy na dekady. Dawna KRS (sędziowie = 68% składu) odrzucała ok.

34% kandydatów do SN — „korporacyjność” miała koszt, ale i funkcję filtra. Odwołanie sędziego „z ważnych powodów” przez organ, który go powołał, jest sprzeczne z art. 180 Konstytucji, art. 6 EKPC i art. 19 ust. 1 TUE (TSUE C-791/19: system dyscyplinarny nie może służyć kontroli treści orzeczeń).

Rozstrzygnięcie. Zmodyfikować. SN **zatwierdza** kandydatów, ale ich ocenę przygotowuje jawna **Komisja Nominacyjna Sądownictwa** (sędziowie wybierani przez sędziów, przedstawiciele nauki i zawodów prawniczych, obywatele losowani z pul zweryfikowanych). Opinie Komisji i uzasadnienia SN są publiczne; odmowa powołania podlega kontroli sądowej (skład SN niezależny od składu, który odmówił, albo sąd dyscyplinarny). **Odwołanie** sędziego następuje wyłącznie na mocy prawomocnego orzeczenia sądu dyscyplinarnego za przewinienie służbowe, przestępstwo, trwałą niezdolność lub zawinioną przewlekłość (dok. 06 art. 66 ust. 4) — katalog zamknięty. Rozbieżność orzeczenia z linią SN **nie jest** ważnym powodem.

Miernik. Czas obsadzania wakatów; odsetek odmów i ich uchyleń w kontroli; liczba postępowań dyscyplinarnych powiązanych z treścią orzeczenia (cel: zero — KRI).

6.3. Zasada 3 — sędziowie powołują i odwołują asesorów

Brzmienie. Sędziowie sądów powszechnych powołują i odwołują swoich asesorów (z ważnych powodów).

Dowody. Historia asesury (rozdz. 3.5) jest jednoznaczna: asesor zależny od organu, który może go odwołać, nie jest niezawisłym sądem (TK SK 7/06; ETPCz *Urban i Urban p. Polsce*). Wyrażenie „swoich asesorów” sugeruje relację podległości służbowej, która przenosi do I instancji hierarchię wykluczającą niezawistość. Jednocześnie powoływanie asesorów przez środowisko sędziów okręgu ma sens organizacyjny: sędziowie najlepiej znają potrzeby kadrowe i mogą prowadzić mentoring.

Rozstrzygnięcie. Zmodyfikować:

- asesora powołuje **kolegium sędziów okręgu** (a nie pojedynczy sędzia) spośród kandydatów pozytywnie zaopiniowanych przez Komisję Nominacyjną, na czteroletni okres próby;
- w okresie próby asesor jest **niezawisły i nieusuwalny**; nie jest „asesorem sędziego X”, lecz członkiem sądu I instancji, a sprawy otrzymuje przez jawny SLPS;
- „ważne powody” odwołania tworzą katalog zamknięty (przewinienie dyscyplinarne, przestępstwo, trwała niezdolność, rażąco negatywna ocena jakości orzekania po co najmniej 2 latach), a rozstrzyga o nich **sąd dyscyplinarny** na wniosek kolegium, z prawem do obrony;
- przed upływem okresu próby kolegium ocenia jakość orzekania (wskaźnik uchyleń skorygowany o rodzaj spraw, recenzja koleżeńska uzasadnień) — **nigdy zgodność z rekomendacjami AI**;

- sędzia II instancji jest mentorem, nie przełożonym: może prowadzić konsultacje i szkolenia, nie może wydawać poleceń co do treści orzeczeń.

Miernik. Odsetek asesorów powołanych na sędziów po okresie próby; wskaźnik uchyień asesorów vs sędziów w porównywalnych sprawach; liczba odwołań asesorów i ich podstawy.

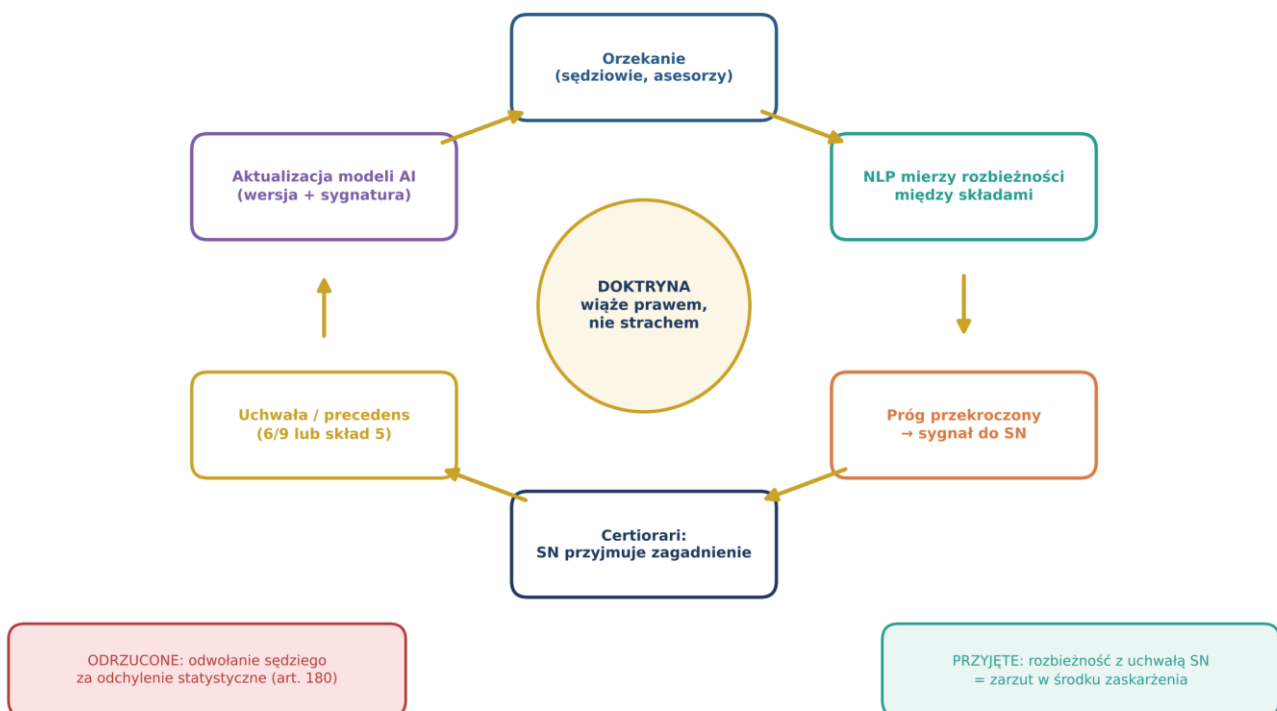
6.4. Zasada 4 — dwie instancje i SN jako weryfikator doktryny

Brzmienie. Postępowanie jest dwuinstancyjne: poziom asesora, poziom sędziego (wyrok ostateczny); Sąd Najwyższy pełni rolę weryfikatora wyroków ostatecznych, gdy uzna to za konieczne dla uściślenia doktryny orzecznictwa.

Dowody. Art. 176 Konstytucji wymaga co najmniej dwóch instancji; art. 2 Protokołu nr 7 EKPC — prawa do odwołania w sprawach karnych. Model mieści się w tych ramach, pod warunkiem że **II instancja realnie kontroluje fakty i prawo**. Wariant, w którym sędzia II instancji „nie powtarza postępowania dowodowego, a sprawdza tylko automation bias”, poprawia w symulacji wszystkie publiczne wskaźniki (czas II instancji spada do miesiąca), przy wzroście odsetka błędnych wyroków prawomocnych o 74% (rozd. 8). Arytmetyka certiorari: dziewięciu sędziów orzekających w pełnym składzie rozstrzyga ok. 55–80 spraw rocznie; przy 5–8% przyjęć SN wytrzymuje 1000–1500 petycji rocznie, a przy strumieniu 7–10 tys. petycji kolejka rośnie o setki spraw rocznie we wszystkich scenariuszach.

SYGNAŁ ROZBIEŻNOŚCI ZAMIAST „WSKAŹNIKA ABERRACJI”

jednolitość orzecznictwa przez prawo (uchwała SN), a nie przez strach przed odwołaniem

Rysunek 12. Sygnał rozbieżności zamiast „wskaźnika aberracji”: jednolitość orzecznictwa przez prawo (uchwała SN), a nie przez strach przed odwołaniem.

Rozstrzygnięcie. Zachować, uzupełniając o cztery mechanizmy:

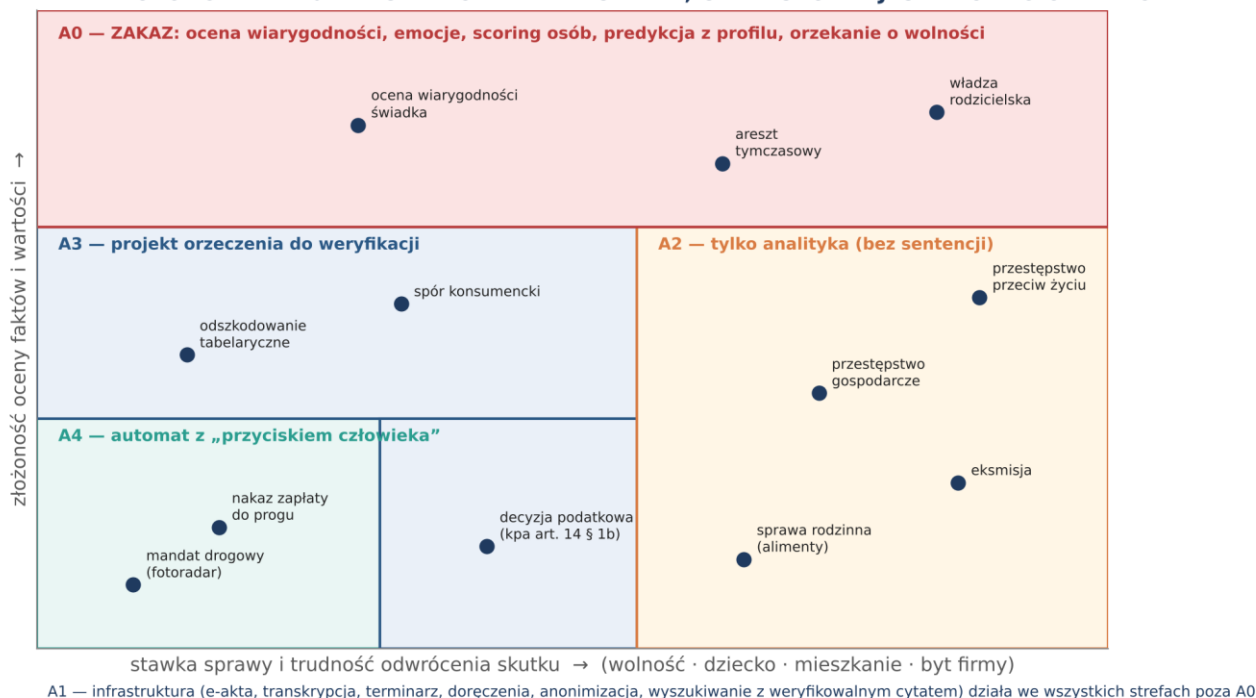
1. **II instancja orzeka co do faktów i prawa** w granicach zaskarżenia, może przeprowadzać dowody (np. z biegłego od dowodu cyfrowego) i ma pełny dostęp do śladu AI.
2. **Sygnal rozbieżności.** NLP mierzy rozbieżności orzeczeń różnych składów w tych samych zagadnieniach; po przekroczeniu progu sygnał trafia do SN; SN w trybie certiorari wydaje uchwałę lub precedens; od tej chwili rozbieżność z uchwałą jest zarzutem w środku zaskarżenia, a nie „aberracją” sędziego; model AI jest aktualizowany (wersja, data, sygnatura uchwały).
3. **Filtr wejścia do SN:** petycja przez profesjonalnego pełnomocnika, opłata (ze zwolnieniem dla ubogich), triaż AI pod kątem sygnałów rozbieżności i znaczenia konstytucyjnego, decyzja o przyjęciu w składzie trzyosobowym; cel — ok. 1500 petycji rocznie i 60–75 spraw przyjętych.
4. **Funkcjonalne składy SN** (dok. 09, 4.3): pełny skład 9 — konstytucyjność, wybory, referendum, impeachment; składy 5 — skargi konstytucyjne i kasacja systemowa; składy 3 — pytania prawne i procedura; z możliwością przejęcia sprawy przez pełny skład. Pytania prawne mogą trafiać do SN „z dołu” — od asesorów i sędziów.

Miernik. Liczba petycji i odsetek przyjęć; czas od sygnału rozbieżności do uchwały; spadek rozbieżności w zagadnieniu w 24 miesiące po uchwale; odsetek wyroków II instancji zmieniających ustalenia faktyczne.

6.5. Zasada 5 — AI w ustaleniu wstępnym wyroku, człowiek w pętli

Brzmienie. Na każdym etapie w ustaleniu wstępnym wyroku bierze udział AI; człowiek jest w pętli decyzyjnej.

Dowody. AI Act sam nazywa „błąd automatyzacji” i nakazuje projektować nadzór tak, by człowiek mógł wynik zignorować lub odwrócić. W badaniu holenderskich sędziów ($n \approx 1270$) 34% spodziewało się rozliczenia przy odstąpieniu od ustaleń proceduralnych, a 60–70% prawie nigdy od nich nie odstępowało — sama *oczekiwana* rozliczalność wystarcza, by zgodność stała się normą. Modele językowe w roli „sędziego wymiaru kary” orzekały średnio wielokrotnie surowiej niż sądy (średni ważony błąd MAPE 219%); propozycja kary jako jednej liczby działa jak kotwica. W symulacji (rozdz. 8) tryb A1–A4 z blind-first i symetrią uzasadnień jest **odporny na jakość AI**: przy błędzie AI od 3% do 15% odsetek błędnych wyroków prawomocnych wynosi 3,1–3,9%, zawsze poniżej dzisiejszych 5,0%; wariant z karą za odstępstwo jest **zakładem o jakość AI**: 3,2–8,0%.

TRYBY AUTONOMII AI A0-A4: GRANICA PRZEBIEGA TAM, GDZIE SKUTEK JEST TRUDNO ODWRACALNY

Rysunek 13. Tryby autonomii AI A0–A4: granica przebiega tam, gdzie skutek jest trudno odwracalny.

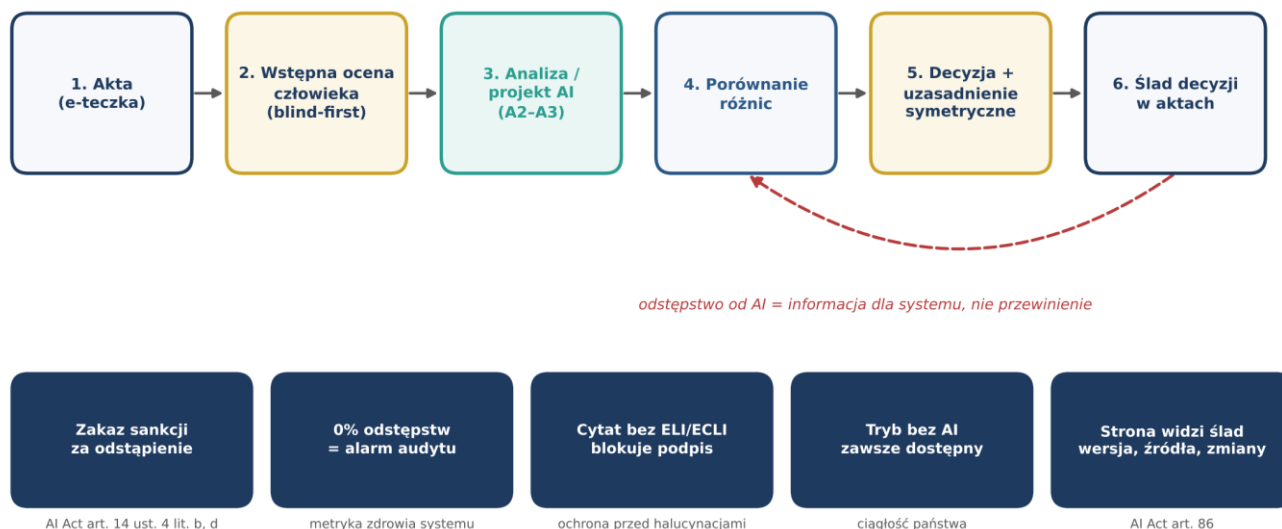
Rozstrzygnięcie. Zachować udział AI na każdym etapie, ale w pięciu trybach zależnych od stawki sprawy i odwracalności skutku:

Tabela 25. Tryby autonomii AI w Ejudykaturze

Tryb	Co robi AI	Gdzie	Warunki
A0 — zakaz	ocena wiarygodności osób, rozpoznawanie emocji, scoring osób, predykcja przestępstwa z profilu, rozstrzyganie o pozbawieniu wolności	wszędzie	zakaz konstytucyjny + AI Act art. 5
A1 — infrastruktura	e-akta, transkrypcja, tłumaczenie, terminarz, doręczenia, anonimizacja, wyszukiwanie orzecznictwa z weryfikowalnym cytatem	wszystkie sprawy	błędy łatwo wykrywalne; największy zwrot
A2 — analityka	chronologia faktów, mapa sprzeczności dokumentów, rozkład kar w sprawach podobnych, lista pominiętych argumentów	sprawy karne, rodzinne, konstytucyjne, złożone	blind-first; brak propozycji sentencji
A3 — projekt	projekt uzasadnienia i sentencji do weryfikacji	sprawy cywilne wystandaryzowane (wierzytelności, odszkodowania tabelaryczne, konsumenckie), typowe administracyjne	symetria uzasadnień; losowy audyt 5% spraw; pełny ślad dla II instancji
A4 — automat z bezpiecznikiem	rozstrzygnięcie automatyczne	bagatelne, odwracalne: mandaty, nakazy zapłaty do progu kwotowego	natychmiastowe, bezkosztowe zawieszenie na żądanie człowieka (jak sprzeciw w EPU); publikacja statystyk uchyień

PĘTLA CZŁOWIEK-AI W EJUDYKATURZE: BLIND-FIRST I SYMETRIA UZASADNIENI

procedura minimalna dla trybów A2–A3; chroni przed błędem automatyzacji i kotwiczeniem

Rysunek 14. Pętla człowiek–AI: procedura blind-first i symetria uzasadnień jako minimum dla trybów A2–A3.

Wymogi minimalne pętli człowiek–AI:

- 1. Blind-first:** w sprawach A2–A3 asesor zapisuje wstępną ocenę kluczowych kwestii *przed* zobaczeniem propozycji AI.
- 2. Symetria uzasadnień:** przyjęcie projektu AI wymaga wskazania, które ustalenia zweryfikowano; odrzucenie — dlaczego. Żadna ścieżka nie jest „tańsza”.
- 3. Zakaz sankcjonowania odstępstwa** w ocenie okresowej i w postępowaniu dyscyplinarnym.
- 4. Wskaźnik odstępstw jako metryka zdrowia systemu:** długotrwale 0% oznacza pieczętkowanie lub zbyt łatwe sprawy w trybie A3; bardzo wysoki — zły model. Odstępstwa zasilają sygnał rozbieżności.
- 5. Blind-first w karze:** AI pokazuje rozkład kar w sprawach podobnych i czynniki, nigdy jedną liczbę, i dopiero po sformułowaniu własnej oceny przez orzekającego.
- 6. Ślad decyzji** w aktach, dostępny stronom i II instancji (AI Act art. 86).
- 7. Weryfikowalne cytaty:** każdy przepis i orzeczenie powiązane z bazą urzędową (ELI/ECLI); niezwyfikowany cytat blokuje podpis.
- 8. Tryb bez AI:** pełna zdolność pracy przy wyłączonym systemie (atak, zatrucie danych, awaria dostawcy).
- 9. Suwerenność modeli:** modele sądowe trenowane i hostowane w infrastrukturze państwowej; zakaz wysyłania akt do zewnętrznych interfejsów.

Miernik. Wskaźnik odstępstw w paśmie zdrowia; uchylenia w II instancji: sprawy z przyjętym projektem AI vs bez — brak istotnej różnicy na niekorzyść AI; liczba niezwyfikowanych cytatów zatrzymanych przed podpisem.

6.6. Zasada 6 — szybkość, produktywność, brak pomyłek

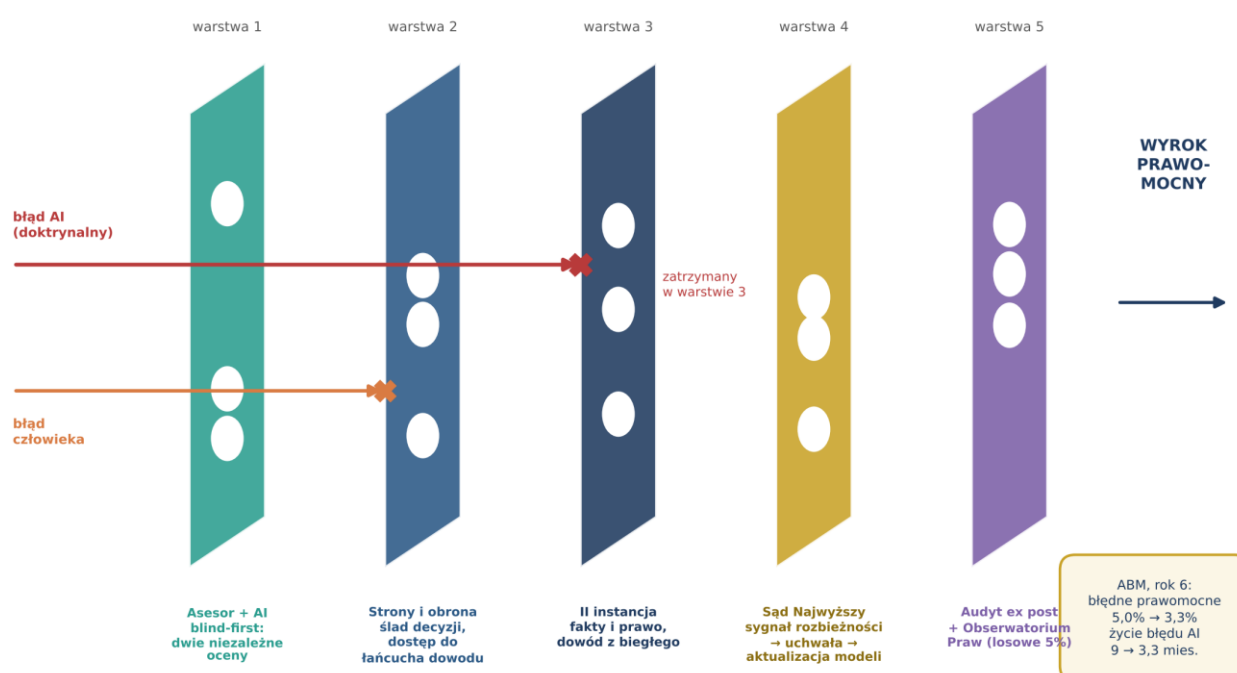
Brzmienie. Ważna jest szybkość (czas orzekania), produktywność systemu sądowego, brak pomyłek.

Dowody. Model kolejkowy pokazuje, że system pracuje dziś w reżimie krytycznym ($\rho \approx 1$, clearance ok. 98%): zaległość rośnie ok. 3% rocznie. W takim reżimie decyduje przejście przez próg stabilności. Pełna warstwa A1 działa mocniej niż przyrost o 25% etatów orzeczniczych (ok. 2500 etatów w skali kraju). „Brak pomyłek” jako wymóg wobec pojedynczego sędziego jest nieosiągalny i szkodliwy (rodzi defensywne orzekanie i automation bias); jako cel systemu — jest osiągalny przez dwie niezależne oceny, kontrolę instancyjną i audyt ex post.

Rozstrzygnięcie. Zachować jako cel systemowy, z czterema dźwigniami w kolejności zwrotu: (1) A1 — e-akta, e-doręczenia, terminarz, transkrypcja, ograniczenie odroczeń proceduralnych; (2) zarządzanie sprawami trudnymi — biegli, harmonogramy, „ogon” spraw > 3 lata (żaden scenariusz AI nie schodzi poniżej ok. 2,6% takich spraw — to zadanie organizacyjne); (3) A2–A4 z blind-first; (4) losowy audyt ex post prawomocnych orzeczeń (KPI jakości odporny na „poprawę wskaźników przez psucie”).

WIELOPOZIOMOWE WYCHWYTYWANIE I KORYGOWANIE BŁĘDÓW

każda warstwa ma „dziurę”; błąd przechodzi do wyroku prawomocnego tylko wtedy, gdy dziury wszystkich warstw ustawią się w jednej linii

Rysunek 15. Wielopoziomowe wychwytywanie i korygowanie błędów w Ejudykaturze: pięć warstw ochrony przed błędem człowieka i błędem AI.

„Brak pomyłek” w Ejudykaturze nie jest obietnicą nieomyślności pojedynczego sędziego, lecz właściwością systemu, w którym błąd musiałby przejść niezauważony przez pięć niezależnych warstw: (1) asesora z AI w procedurze blind-first, (2) strony i obronę z dostępem do śladu decyzji i łańcucha dowodu, (3) II instancję orzekającą co do faktów i prawa, (4) Sąd Najwyższy z sygnałem rozbieżności, uchwałą i aktualizacją modeli, (5) losowy audyt ex post i Obserwatorium Praw. Każda warstwa ma „dziury” — ale nie w tych samych miejscach, o ile oceny są niezależne. Dlatego zakaz kotwiczenia (blind-first) i zakaz sankcji za odstępstwo od AI są warunkami sprawności, a nie ustępstwem wobec sędziów.

Miernik. Czas do prawomocności (P50 i P90), clearance rate $\geq 100\%$ przez 8 kwartałów, rozpiętość między sądami $< 1,5\times$, odsetek błędnych orzeczeń prawomocnych w losowym audycie.

6.7. Zasada 7 — rozróżnione procedury karne, cywilne, administracyjne

Brzmienie. Rozróżniane są procedury karne, cywilne, administracyjne.

Rozstrzygnięcie. Zachować. Każda procedura ma inny standard dowodu, inną stawkę i inną dopuszczalną rolę AI (szczegóły w rozdz. 7).

Tabela 26. Trzy procedury Ejudykatury — standardy i tryby AI

Cecha	Karna	Cywilna	Administracyjna
Standard dowodu	ponad rozsądną wątpliwość; domniemanie niewinności (kpk art. 5)	przewaga dowodów / prawdopodobieństwo	legalność decyzji; prawda obiektywna (kpa art. 7)
Maks. tryb AI w orzekaniu	A2 (A4 tylko wykroczenia z fotoradaru i podobne, z „przyciskiem człowieka”)	A3 w sprawach wystandaryzowanych; A4 — nakazy zapłaty do progu	A3 w sprawach typowych; A4 w decyzjach masowych odwracalnych (kpa art. 14 § 1b + RODO art. 22)
Rola AI w ustaleniach faktycznych	porządkowanie dowodów, chronologia, sprzeczności dokumentów; zakaz oceny wiarygodności	zestawienie twierdzeń stron i dowodów, wyliczenia	kontrola kompletności akt i zgodności z wzorcem orzeczniczym
Bezpośredniość	pełna — wyrok z okoliczności ujawnionych na rozprawie (kpk art. 410)	rozprawa lub posiedzenie niejawne z prawem żądania rozprawy	kontrola sądowa na podstawie akt + rozprawa na żądanie
Szczególny bezpiecznik	dowód cyfrowy tylko z łańcuchem; owoc zatrutego drzewa algorytmicznego	ODR jako etap wstępny (wzór CRT)	prawo do wyjaśnienia decyzji automatycznej i do ponownej oceny przez człowieka

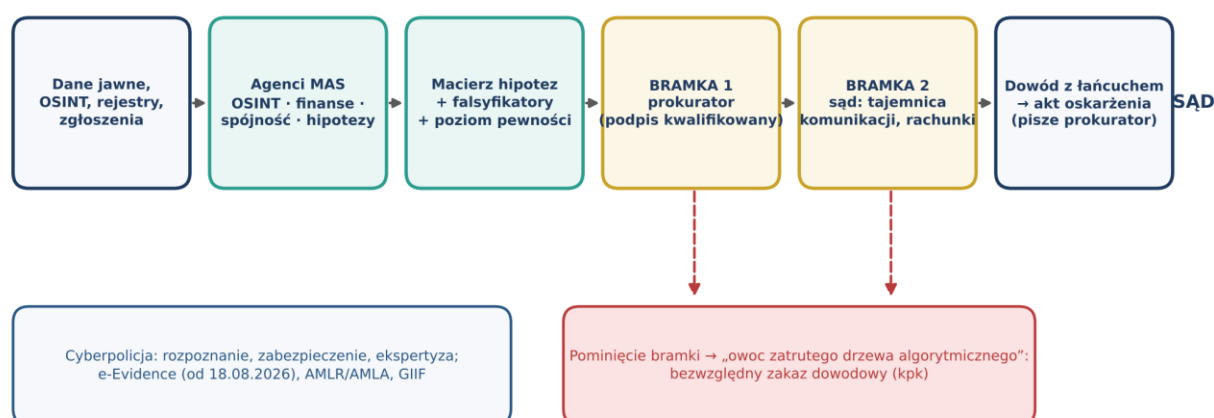
6.8. Zasada 8 — śledztwa i dochodzenia prowadzone przez agentów AI

Brzmienie. Dopuszczalne są śledztwa i dochodzenia prowadzone przez agentów AI (z człowiekiem w pętli).

Dowody. Około 85% postępowań karnych w UE dotyczy dowodów elektronicznych, a liczba wniosków transgranicznych wzrosła o 70% w cztery lata. Analityka grafowa skutecznie wykrywa sieci prania pieniędzy, ale transakcje nielegalne stanowią ok. 0,1% zbiorów, a systemy regułowe generują do 98% fałszywych alarmów. Rozpoznawanie twarzy myli się do 34,7% w przypadku ciemnoskórych kobiet wobec poniżej 0,8% dla jasnoskórych mężczyzn; udokumentowano niesłuszne zatrzymania. PredPol w Los Angeles przewidział 4,7% przestępstw wobec 2,1% przez analityków, a policja wygasila program LASER po raporcie Inspektora Generalnego.

CYBERPROKURATURA I ŚLEDZTWA AGENTOWE: DWIE BRAMKI CZŁOWIEKA

agenci AI pracują na danych jawnych i legalnie zgromadzonych; każde przekroczenie progu prywatności wymaga podpisu człowieka

Rysunek 16. Cyberprokuratura i śledztwa agentowe: dwie bramki człowieka między danymi a środkami przymusu.

Rozstrzygnięcie. Zachować z modyfikacją: agenci AI (OSINT, finansowy, spójności, generowania hipotez) **mogą działać autonomicznie wyłącznie na danych jawnych i danych zgromadzonych legalnie** w toczącym się postępowaniu. Każde przekroczenie progu prywatności to wniosek do prokuratora (**bramka 1**, podpis kwalifikowany), a dla ingerencji w tajemnicę komunikacji, mieszkanie i rachunki — także do sądu (**bramka 2**, postanowienie w 48 godzin). Wynikiem pracy agentów jest **macierz hipotez** z poziomami pewności i listą danych, które mogłyby hipotezę obalić (falsyfikatory) — a nie „inteligentny akt oskarżenia”. Akt oskarżenia pisze i podpisuje prokurator. Dane zebrane z pominięciem bramki objęte są bezwzględnym zakazem dowodowym („owoc zatrutego drzewa algorytmicznego”).

Miernik. Odsetek hipotez MAS potwierdzonych w postępowaniu; fałszywe alarmy na 1000 sygnałów; liczba wniosków odrzuconych na bramce 1 i 2; liczba dowodów wyłączonych z powodu pominięcia bramki (cel: zero).

6.9. Zasada 9 — cyberprokuratorzy i cyberpolicja w ustalaniu prawdy materialnej

Brzmienie. Określona jest rola cyberprokuratorów i cyberpolicji (wspartych AI) w ustalaniu prawdy materialnej.

Dowody. Kodeks postępowania karnego wymaga, by podstawę rozstrzygnięć stanowiły prawdziwe ustalenia faktyczne (art. 2 § 2), oceniane swobodnie na podstawie wszystkich przeprowadzonych dowodów (art. 7), a wyrok opierał się na okolicznościach ujawnionych na rozprawie (art. 410). „Prawda materialna przez fuzję danych” daje hipotezę probabilistyczną — literatura o „nagich dowodach statystycznych” pokazuje, że prawdopodobieństwo nie jest dowodem winy konkretnej osoby. Dowód wideo jest najsilniejszym i najłatwiej fałszowalnym dowodem; sąd bez niezależnego biegłego „musi wierzyć stronie”.

KRYPTOGRAFICZNY ŁAŃCUCH DOWODOWY

każdy dowód cyfrowy ma odcisk, historię i niezależną weryfikację — nagranie bez łańcucha wymaga ekspertyzy (deepfake)

domniemanie autentyczności tylko dla dowodu z nieprzerwanym łańcuchem · ZKP do minimalizacji ujawnień wobec osób trzecich, ale obrona zawsze ma pełny dostęp przez biegłego z poświadczeniem bezpieczeństwa

Rysunek 17. Kryptograficzny łańcuch dowodowy: od pozyskania z odciskiem cyfrowym do niezależnej weryfikacji przez obronę i II instancję.

Rozstrzygnięcie. Zachować rolę, zmodyfikować definicję prawdy:

- **Cyberprokurator** kieruje postępowaniem przygotowawczym, zleca zadania agentom MAS, autoryzuje środki przymusu (bramka 1) i odpowiada za każdy akt władczy; ma obowiązek badać okoliczności na korzyść podejrzanego (falsyfikatory).
- **Cyberpolicja** prowadzi rozpoznanie, zabezpiecza dowody cyfrowe z odciskiem kryptograficznym i prowadzi ekspertyzy; współpracuje z GIIF/AMLA i wykorzystuje nakazy e-Evidence.
- **Prawda materialna** ustalana jest z dowodów przeprowadzonych przed sądem; wynik systemu AI jest hipotezą wymagającą weryfikacji.

- **Łańcuch dowodowy:** hash (SHA-256/BLAKE3) przy pozyskaniu, rejestr kustodii (drzewo Merkle), kotwica w rozproszonym rejestrze konsorcjum sądów i prokuratury, magazyn WORM, niezależna weryfikacja przez obronę. Domniemanie autentyczności tylko dla dowodu z nieprzerwanym łańcuchem; nagranie bez łańcucha wymaga ekspertyzy (deepfake).
- **Dowody z dowodem zerowej wiedzy (ZKP)** służą minimalizacji ujawnień wobec osób trzecich, ale obrona ma zawsze pełny dostęp przez biegłego z poświadczeniem bezpieczeństwa.

Miernik. Odsetek dowodów cyfrowych z pełnym łańcuchem; liczba skutecznie zakwestionowanych dowodów; czas ekspertyzy autentyczności; liczba biegłych od dowodu cyfrowego na 100 tys. spraw.

6.10. Zasada 10 — doświadczenia Chin, USA i UE

Rozpatrzona w rozdziale 5. Rozstrzygnięcie: Ejudykatura bierze od Chin skalę warstwy infrastrukturalnej i sądów internetowych dla spraw masowych, od USA certiorari i mandat obywatelski z kulturą zdań odrębnych, od UE minimum gwarancji AI Act, CEPEJ i EKPC; odrzuca kontrolę odchyleń sędziego przez przełożonego, prywatne finansowanie kampanii sędziowskich i ocenę ryzyka jako liczbę bez kontekstu.

6.11. Zasada 11 — ustawowy zakres monitoringu przestrzegania prawa

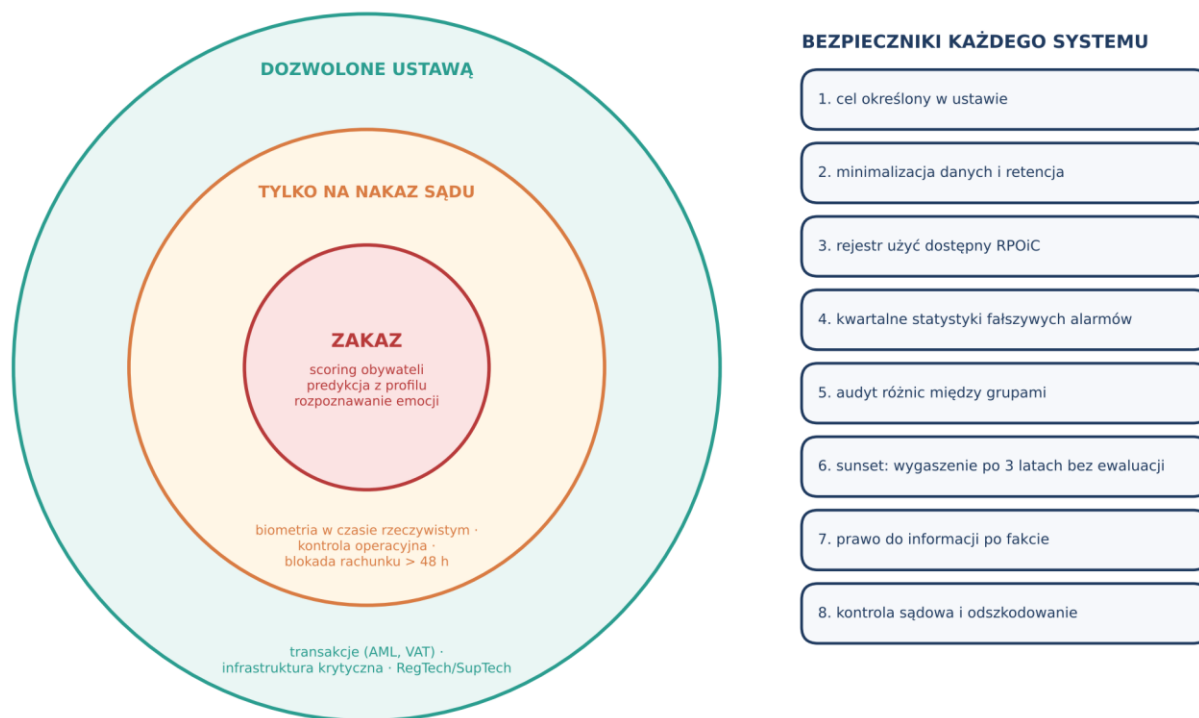
Brzmienie. Określony ustawowo zostaje zakres monitoringu obywateli w przestrzeganiu prawa.

Dowody. AI Act zakazuje scoringu społecznego, oceny ryzyka popełnienia przestępstwa wyłącznie na podstawie profilowania lub cech osobowości oraz ogranicza zdalną identyfikację biometryczną w czasie rzeczywistym w przestrzeni publicznej; dopuszcza wsparcie oceny opartej na obiektywnych i weryfikowalnych faktach. SyRI, toeslagenaffaire i Robodebt pokazują, że masowe profilowanie obywateli kończy się masową krzywdą i wyrokami przeciw państwu.

Monitoring transakcji (AML, VAT) i infrastruktury krytycznej jest natomiast standardem państwa nowoczesnego.

USTAWOWY ZAKRES MONITORINGU: ZDARZENIA, NIE LUDZIE

trzy strefy dopuszczalności; każdy system ma rejestr użyć, publiczne statystyki fałszywych alarmów i wygaszenie po 3 latach bez ewaluacji

Rysunek 18. Ustawowy zakres monitoringu: trzy strefy dopuszczalności i osiem bezpieczników każdego systemu.

Rozstrzygnięcie. Zmodyfikować brzmienie: ustawa określa zakres **monitoringu przestrzegania prawa** — zdarzeń i transakcji, nie obywateli. Trzy strefy:

- **dozwolone ustawą:** transakcje finansowe (AML/CFT), faktury i przepływy VAT, zdarzenia w infrastrukturze krytycznej, zgodność podmiotów regulowanych (RegTech/SupTech), zdarzenia drogowe rejestrowane automatycznie;
- **tylko na nakaz sądu:** biometria w czasie rzeczywistym w przestrzeni publicznej, kontrola operacyjna, blokada rachunku powyżej 48 godzin, dostęp do treści komunikacji;
- **zakazane:** scoring obywateli, predykcja przestępstwa z profilu osoby, rozpoznawanie emocji, masowa biometria bez nakazu.

Każdy system ma osiem bezpieczników: cel w ustawie, minimalizację danych i retencję, rejestr użyć dostępny RPOiC, kwartalne statystyki fałszywych alarmów, audyt różnic między grupami, wygaszenie po 3 latach bez ewaluacji (sunset), prawo do informacji po fakcie oraz kontrolę sądową z odszkodowaniem.

Miernik. Fałszywe alarmy na 1000 sygnałów (spadek od poziomu systemów regulowych); liczba systemów wygaszonych po ewaluacji; liczba skarg do Obserwatorium Praw na nadużycia monitoringu.

6.12. Zasada 12 — rozstrzyganie sporów i nieuchronność kary

Brzmienie. Głównym celem sądów jest rozstrzyganie sporów między obywatelami, przedsiębiorstwami, administracją z użyciem AI oraz wykazywanie nieuchronności kary za przestępstwa.

Dowody. Kryminologia od Beccarii wskazuje, że odstraszenie zależy bardziej od pewności i szybkości kary niż od jej surowości. Kampanie wyborcze sędziów w USA, skoncentrowane na „surowszym karaniu”, pokazują ryzyko pomylenia nieuchronności z surowością. Z kolei przewlekłość sporów cywilnych i administracyjnych jest źródłem renty proceduralnej (rozd. 4.2).

Rozstrzygnięcie. Zachować z doprecyzowaniem: **nieuchronność = prawdopodobieństwo wykrycia × szybkość osądzenia × wykonanie wyroku**, a nie wysokość kary. Ejudykatura zwiększa każdy z czynników (monitoring zdarzeń i MAS — wykrycie; A1–A3 — szybkość; e-egzekucja — wykonanie) i nie zwiększa surowości. Rozstrzyganie sporów obejmuje etap ODR (pojednanie, mediacja wspierana przez AI) przed sądem w sprawach cywilnych i ścieżkę szybkiej kontroli decyzji administracyjnych. W sprawach gospodarczych standardem jest **sąd gospodarczy 90 dni** dla sporów wystandaryzowanych.

Miernik. Odsetek przestępstw wykrytych; czas od wykrycia do wyroku prawomocnego; odsetek wyroków wykonanych w terminie; odsetek sporów cywilnych zakończonych ugodą w ODR.

6.13. Zasada 13 — kontrola konstytucyjności z matrycami AI/RAG

Brzmienie. SN weryfikuje przepisy prawa pod względem zgodności z Konstytucją, wykorzystując matryce AI/RAG/AI prawny.

Dowody. Narzędzia automatycznej kontroli konstytucyjności są niedojrzałe (w korpusie tylko 71 prac, głównie analiza sieci cytowań). AI wykrywa kolizje norm, sprzeczności terminologiczne, odesłania do uchylonych przepisów i niespójności z orzecnictwem — ale nie waży wartości konstytucyjnych (zasada proporcjonalności, istota prawa). Ważenie jest aktem władzy sądowniczej.

Rozstrzygnięcie. Zachować z modyfikacją. **Matryca konstytucyjna** to graf wiedzy obejmujący Konstytucję, ustawy w wersjach czasowych (ELI), orzecnictwo SN, TSUE i ETPCz (ECLI) oraz standardy Komisji Weneckiej, z warstwą RAG zwracającą wyłącznie cytaty weryfikowalne. Generuje dwa produkty: (1) **raport kolizji ex ante** dołączany obowiązkowo do każdego projektu ustawy w Senacie (proces legislacyjny wie o kolizji, zanim ustawa wejdzie w życie); (2) **raport kolizji dla SN** w sprawie kontroli norm — lista potencjalnych naruszeń z argumentami za i przeciw. Rozstrzyga pełny skład SN większością 6/9, z pełnym uzasadnieniem i zdaniem odrębnymi. Raport kolizji jest jawny jako część akt.

Miernik. Liczba kolizji wykrytych ex ante i usuniętych przed uchwaleniem; zgodność raportów kolizji z rozstrzygnięciami SN (trafność jako narzędzie, nie jako „wyrok”); czas rozpoznania spraw konstytucyjnych.

6.14. Zasada 14 — monitoring naruszeń praw obywatelskich i gwarancji konstytucyjnych

Brzmienie. Istnieje monitoring naruszania praw obywatelskich i gwarancji konstytucyjnych.

Rozstrzygnięcie. Zachować i wzmocnić. **Obserwatorium Praw** przy Rzeczniku Praw Obywatelskich i Cyfrowych (dok. 06 art. 72) prowadzi stały pomiar naruszeń: przewlekłości (sprawy powyżej progów czasowych), decyzji wyłącznie automatycznych bez prawa do interwencji człowieka, błędów i incydentów systemów AI, nadużyć monitoringu, anomalii w losowaniu spraw, nacisków na sędziów. Obserwatorium:

- publikuje kwartalny raport i otwarty zbiór danych (z ochroną danych osobowych);
- przekazuje do SN **sygnały naruszeń systemowych**, które SN może przyjąć z urzędu w trybie certiorari;
- prowadzi Obserwatorium Obywatelskie 2G (Generacja Z i seniorzy) badające dostępność i zrozumiałość sądów (dok. 09, 10.4);
- ma prawo żądać zawieszenia systemu AI do czasu audytu, gdy liczba incydentów przekroczy próg.

Miernik. Liczba naruszeń na 100 tys. spraw w kategoriach; czas reakcji instytucji na sygnał Obserwatorium; odsetek sygnałów przyjętych przez SN.

7. Procedury i przebieg sprawy w Ejudykaturze

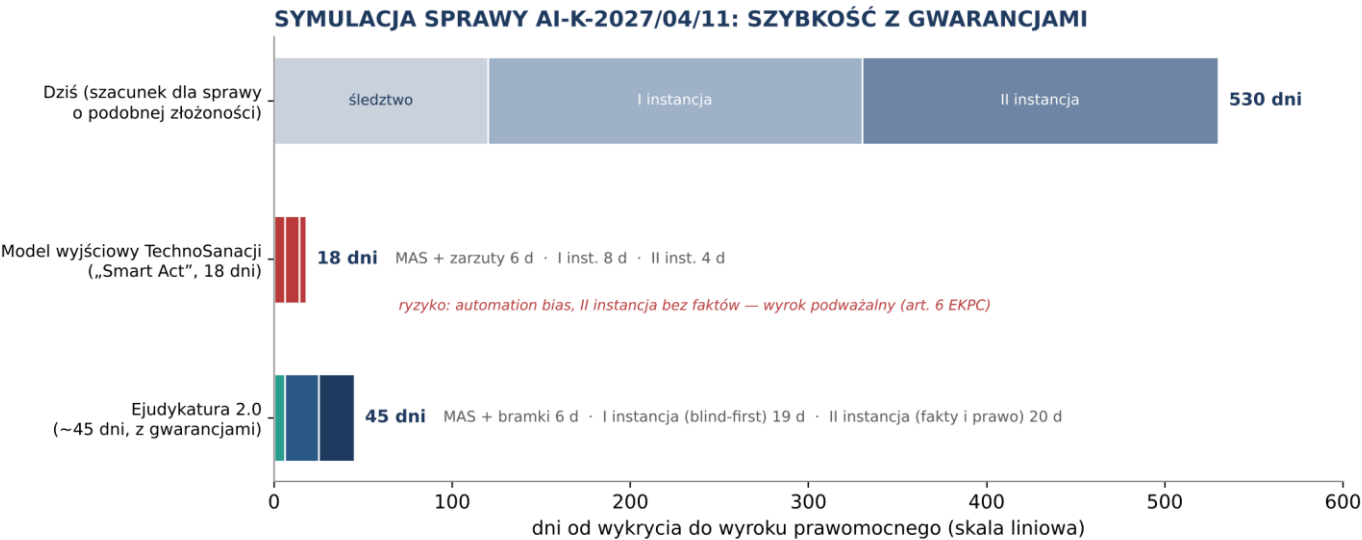
Trzy procedury, jedno DNA: blind-first, ślad decyzji, dwie instancje i prawo do człowieka

7.1. Sprawa karna: symulacja AI-K-2027/04/11

Wyjściowy model TechnoSanacji ilustrował Ejudykaturę fikcyjną sprawą zorganizowanej grupy wytwarzającej środki przez sieć 40 000 mikrokont w zdecentralizowanych finansach (DeFi). W wersji wyjściowej całość — od wykrycia do wyroku prawomocnego — trwała 18 dni: system wieloagentowy wykrywał schemat, cyberprokurator podpisywał „inteligentny akt oskarżenia”, asesor przyjmował propozycję AI „3 lata pozbawienia wolności i konfiskata” (odrzuć obniżyłoby jego ocenę), „agent behawioralny” weryfikował na żywo sprzeczności zeznań, a sędzia II instancji nie badał dowodów, sprawdzając jedynie, czy nie wystąpił błąd automatyzacji. Wersja ta jest atrakcyjna jako obraz sprawności — i podważalna w każdym ogniwie przed sądem europejskim.

Tabela 27. Symulacja AI-K-2027/04/11 — wersja wyjściowa i Ejudykatura 2.0

Etap	Wersja wyjściowa	Problem	Wersja Ejudykatura 2.0	Czas
Detekcja 40 000 mikrokont	MAS wykrywa, łączy z rejestrami	falszywe alarmy (do 98% w systemach regułowych)	MAS → macierz hipotez + falsyfikatory	dni 1–3
Zarzuty	cyberprokurator podpisuje „Smart Act”	ryzyko pieczętkowania	prokurator weryfikuje panel wyjaśnień, pisze zarzuty; blokada rachunków — postanowienie sądu w 48 h	dni 3–6
I instancja	asesor przyjmuje propozycję AI „3 lata + konfiskata”; odrzucenie obniżyłoby ocenę	automation bias + kotwica + nacisk	blind-first → AI w trybie A2 (chronologia, mapa przepływów, rozkład kar w sprawach DeFi) → rozprawa z dowodami z łańcucha → wyrok z własnym uzasadnieniem	dni 7–25
„Agent behawioralny”	weryfikuje na żywo sprzeczności zeznań	ocena wiarygodności przez AI — tryb A0	AI zestawia tylko twierdzenia z dokumentami; wiarygodność ocenia asesor (kpk art. 7)	—
II instancja	sędzia nie bada dowodów, sprawdza automation bias	zarzut dotyczy zamiaru (fakt)	sędzia rozpoznaje zarzut co do faktów, może przeprowadzić dowód z biegłego od blockchain; pełny ślad AI w aktach	dni 26–45
SN	interweniuje, gdy modele dają sprzeczne wyroki	„wytyczne dla modeli”	sygnał rozbieżności → uchwała SN → aktualizacja modeli	poza sprawą

Rysunek 19. Symulacja sprawy AI-K-2027/04/11: dziś, w modelu wyjściowym i w Ejudykaturze 2.0.

Wynik: ok. **6 tygodni zamiast 18 dni** — nadal kilkunastokrotnie szybciej niż dziś w sprawach o tej złożoności, ale bez wad, które prowadziłyby do uchYLENIA wyroku przez sąd krajowy lub do stwierdzenia naruszenia art. 6 EKPC, a w konsekwencji — do odszkodowania i ponownego procesu. Szybkość, która kończy się wznowieniem, nie jest szybkością.

7.2. Sprawa cywilna: nakaz zapłaty i spór konsumencki

Sprawa o zapłatę 4 800 zł za niezapłaconą fakturę trafia do e-sądu. W trybie **A4** system sprawdza kompletność pozwu, dokumenty (faktura, potwierdzenie dostawy, wezwanie do zapłaty) i wydaje nakaz zapłaty w ciągu kilku dni. Pozwany otrzymuje e-doręczenie z informacją prostym językiem i **przyciskiem człowieka**: jedno kliknięcie (lub pismo papierowe) wnosi sprzeciw, wstrzymuje nakaz i przekazuje sprawę asesorowi bez opłaty. Statystyki sprzeciwów i ich skuteczności są publiczne: wysoka skuteczność sprzeciwów oznacza zły automat (KPI 7).

W sporze konsumenckim o 18 000 zł (wadliwy towar) sprawa przechodzi najpierw przez **ODR** (wspomagane negocjacje i mediacja — wzór kanadyjskiego Civil Resolution Tribunal). Jeśli ugoda nie zapada, asesor w trybie **A3** zapisuje wstępną ocenę (blind-first), otrzymuje projekt uzasadnienia przygotowany przez AI na podstawie akt i linii orzeczniczej SN, porównuje i podpisuje własne rozstrzygnięcie z symetrycznym uzasadnieniem. Docelowy czas: 60–90 dni do wyroku I instancji.

7.3. Sprawa administracyjna: decyzja automatyczna i jej kontrola

Organ podatkowy wydaje decyzję w trybie automatycznym (kpa art. 14 § 1b). W Ejudykaturze decyzja taka zawiera obowiązkowo: informację o użyciu systemu, jego wersji i rejestrze, uzasadnienie zrozumiałe dla adresata oraz **prawo do ponownej oceny przez człowieka** w terminie 14 dni (realizacja art. 22 RODO i art. 86 AI Act). Skarga do sądu administracyjnego jest rozpoznawana przez asesora z narzędziem A3 sprawdzającym kompletność akt i zgodność z linią orzeczniczą; ślad decyzji organu jest częścią akt. Systemy masowej automatyzacji decyzji podlegają audytowi różnic między grupami — lekcja Robodebt i SyRI.

8. Symulacja przepustowości Ejudykatury (ABM)

Model kolejkowo-agentowy pokazuje, że konstrukcja pętli jest ważniejsza niż jakość modelu AI

W korpusie było tylko 15 prac o symulacjach sądów i żadna nie dotyczyła dwuinstancyjnego modelu z modelami językowymi. Lukę wypełniono własną symulacją dyskretnych zdarzeń z agentami (SimPy): asesor I instancji z AI w trybach A1–A4 → sędzia II instancji → SN 9 sędziów (certiorari, skład pełny). Status quo skalibrowano do statystyk Ministerstwa Sprawiedliwości z 2025 r. (czas I instancji 5,9 → 6,5 mies., > 12 mies. 11,3%, > 3 lata 3,5%, pierwsze posiedzenie po 2,8 mies., II instancja 6,8 mies., stabilność orzecznictwa 59,8%, clearance ok. 98%). Pięć scenariuszy × 8 replikacji, horyzont 6 lat, plus ok. 100 przebiegów analizy wrażliwości.

8.1. Model i scenariusze

Agentami są sądy (z różną kulturą odroczeń i zaległością początkową), asesory (z różną szybkością, skłonnością do błędu i podatnością na automation bias; w wariancie kary — z „uczeniem się uległości”), sędziowie II instancji i system AI (z błędem zależnym od klasy sprawy, skorelowanym z błędem człowieka, oraz z **błędami doktrynalnymi** — po zmianie prawa model stosuje nieaktualną wykładnię w całej grupie zagadnień, aż do poprawki uruchamianej sygnałem rozbieżności).

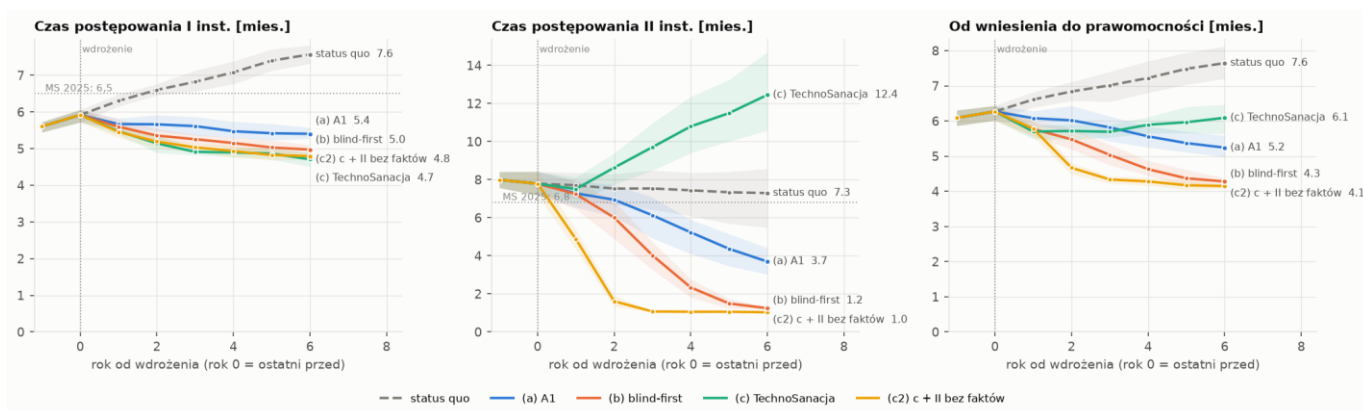
Tabela 28. Scenariusze symulacji ABM

Scenariusz	Opis
Status quo	bez AI; obecna organizacja pracy
(a) AI = A1	wyłącznie infrastruktura: e-doręczenia, terminarz, transkrypcja, mniej odroczeń proceduralnych
(b) A1–A4, blind-first + symetria	rekomendowana Ejudykatura 2.0
(c) TechnoSanacja wyjściowa	A1–A4 z karą za odstępstwo od AI (wpływ na ocenę produktywności)
(c2) jak c + II instancja bez badania faktów	II instancja sprawdza tylko automation bias

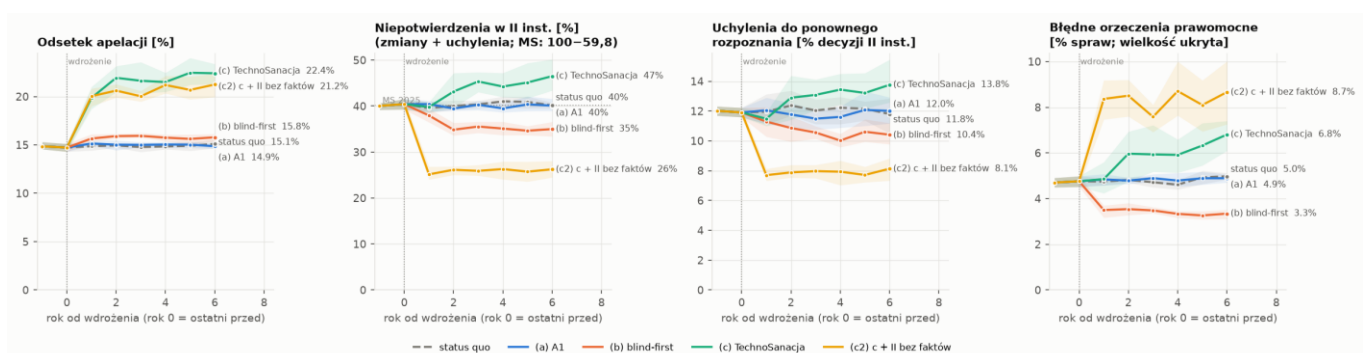
8.2. Wyniki

Tabela 29. Wyniki symulacji w 6. roku po wdrożeniu (średnie z 8 replikacji)

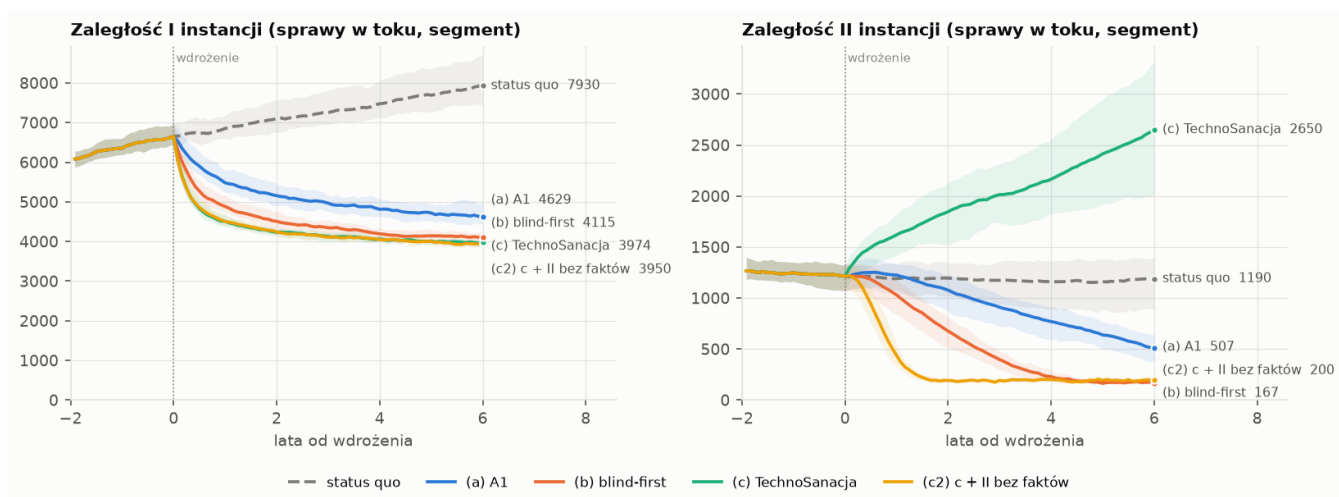
Wskaźnik	Status quo	(a) A1	(b) blind-first	(c) kara	(c2) c + II bez faktów
Od wniesienia do prawomocności [mies.]	7,6	5,2	4,3	6,1 ↑	4,1
Zaległość I instancji (rok 6 / rok 0)	1,19×	0,70×	0,62×	0,60×	0,59×
Zaległość II instancji (rok 6 / rok 0)	0,98×	0,42×	0,14×	2,18× ↑	0,16×
Apelacje	15,1%	14,9%	15,8%	22,4%	21,2%
Niepotwierdzenia w II instancji	40,1%	40,1%	35,0%	46,5%	26,2%
Błędne orzeczenia prawomocne (ukryte)	5,0%	4,9%	3,3%	6,8%	8,7%
Rozpiętość między sądami	2,10×	1,90×	1,50×	1,38×	1,45×
Średni czas życia błędu doktrynalnego AI [mies.]	—	—	3,3	9,0	4,5

Rysunek 20. Czas postępowania w I i II instancji oraz czas do prawomocności w pięciu scenariuszach (symulacja ABM, rok 0 = ostatni przed wdrożeniem).

Rysunek 21. Jakość orzekania: apelacje, niepotwierdzenia w II instancji, uchylenia i błędne orzeczenia prawomocne w pięciu scenariuszach.

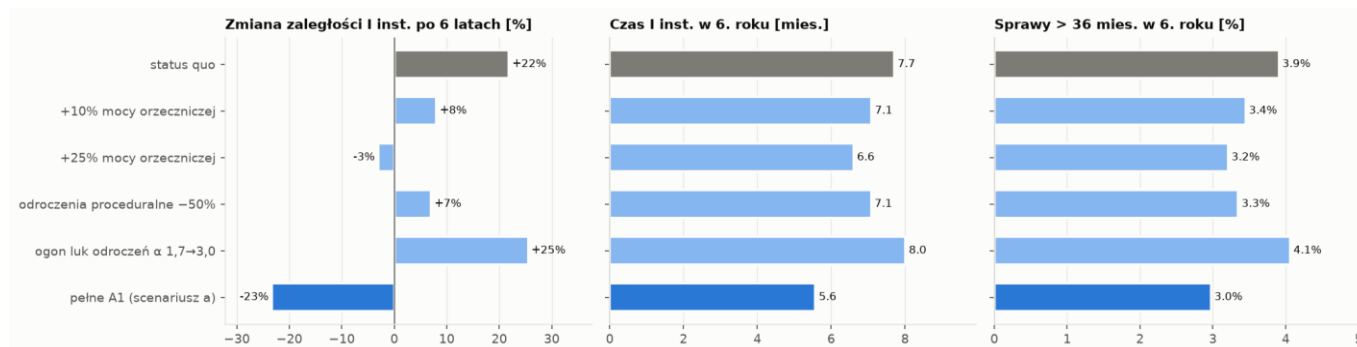

Rysunek 22. Zaległość I i II instancji: warianty (a) i (b) zbijają zaległość na obu szczeblach; wariant (c) przenosi korek do II instancji.

Pięć wniosków symulacji:

- Status quo jest w stanie krytycznym, nie „przeciążonym”.** Przy obciążeniu $p \approx 1$ zaległość rośnie ok. 3% rocznie; decyduje przejście przez próg stabilności, a nie rozmiar dźwigni.
- Warstwa A1 daje najwięcej:** ok. 70% osiągalnego skrócenia czasu do prawomocności i ok. 87% redukcji zaległości I instancji pochodzi z infrastruktury, a nie z pisania projektów wyroków. Pełne A1 działa mocniej niż +25% etatów orzecznich.

3. **Wariant (b) jako jedyny poprawia jednocześnie szybkość i jakość:** czas do prawomocności -44%, błędne orzeczenia prawomocne 5,0% → 3,3%. Dwie częściowo niezależne oceny (człowieka i AI) wzajemnie znoszą błędy.
4. **Wariant (c) przenosi korek piętro wyżej.** Kara za odstępstwo → mniej odstępstw → błędy AI (zwłaszcza doktrynalne) przechodzą przez I instancję → więcej apelacji (+7 pkt proc.) i uchyleń → korek w II instancji → opóźniony sygnał rozbieżności → błąd doktrynalny żyje 9 miesięcy zamiast 3 → ok. 15 razy więcej błędnych decyzji z tego źródła. Asesorzy „uczą się uległości”: skłonność do odrzucenia błędnej propozycji AI spada z 0,30 do 0,14.
5. **Wariant (c2) poprawia wskaźniki, psując wymiar sprawiedliwości.** „II instancja sprawdzająca tylko automation bias” skraca czas II instancji do miesiąca i podnosi stabilność orzecznictwa do 74% — przy wzroście błędnych wyroków prawomocnych o 74%. Dlatego KPI czasu muszą być uzupełnione losowym audytem ex post.

Rysunek 23. Dekompozycja: co naprawdę skraca postępowania — porównanie warstwy A1 z dodaniem 10% i 25% mocy orzeczniczej oraz z ograniczeniem odroczeń.

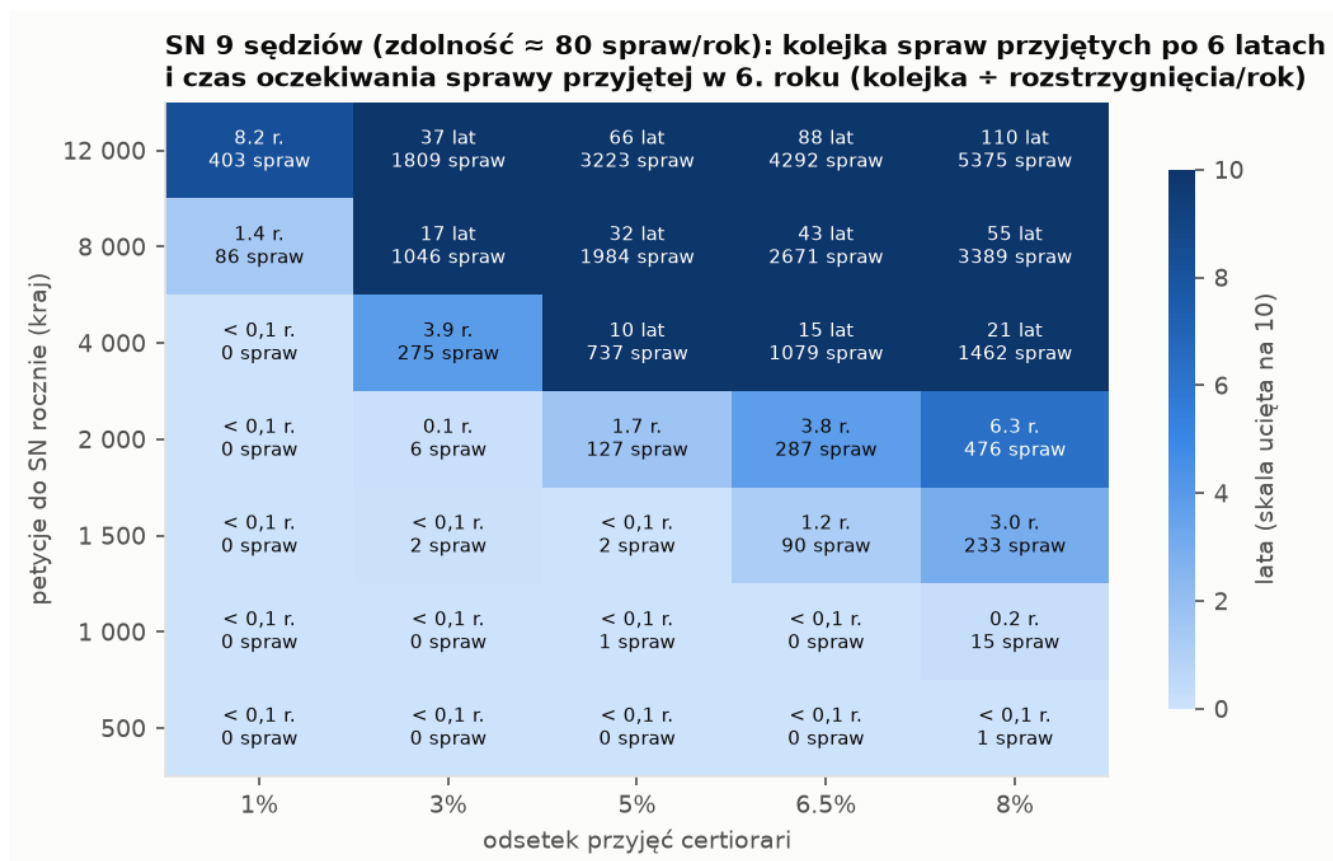
8.3. Odporność wniosków

Analiza wrażliwości pokazuje, że wnioski kierunkowe są odporne. W wariantcie (b) przy błędzie AI od 3% do 15% w sprawach wystandaryzowanych (dla porównania: błąd człowieka ok. 8%) odsetek błędnych wyroków prawomocnych wynosi 3,1–3,9% — **nawet AI gorsze od człowieka nie pogarsza wyników poniżej status quo**, bo konstrukcja pętli jest ważniejsza niż jakość modelu.

W wariantcie (c) wynik waha się od 3,2% (najkorzystniejsze założenia: brak błędów doktrynalnych, AI lepsze od człowieka w sprawach złożonych, brak efektu legitymacji) do 8,0% i od stabilnej do czterokrotnie zatłkanej II instancji. Nawet przy skłonności do odrzucenia błędnej propozycji AI na poziomie 80% wariant (c) pozostaje gorszy od status quo w błędach prawomocnych (6,0% vs 5,0%).

Wniosek konstrukcyjny: **blind-first, symetria uzasadnień i odstępstwa zasilające sygnał rozbieżności nie są kosztem etyki — są ubezpieczeniem przed nieznaną jakością modelu**, a koszt tego ubezpieczenia w czasie jest w modelu pomijalny.

8.4. Arytmetyka Sądu Najwyższego

Rysunek 24. Sąd Najwyższy 9 sędziów: zaległość merytoryczna po 6 latach w zależności od liczby petycji i odsetka przyjęć (siatka scenariuszy).

Dziwiewięciu sędziów orzekających w pełnym składzie (ok. 1800 godzin rocznie każdy, ok. 200 godzin składu na sprawę) rozstrzyga ok. 80 spraw rocznie bez obciążenia petycjami, a realnie 55–62 przy 7–10 tys. petycji (screening zabiera 23–32% czasu). Granica stabilności to ok. 60–75 spraw przyjętych rocznie. Przy 1500 petycji i 5% przyjęć kolejka nie rośnie; przy 8000 petycji i 5% przyjęć po 6 latach w kolejce czeka ok. 2000 spraw. **Żaden scenariusz AI w niższych instancjach nie ratuje SN — problem leży w konstrukcji filtra wejścia.** Stąd rozstrzygnięcia z rozdz. 6.4: profesjonalny pełnomocnik, opłata, triaż AI pod sygnał rozbieżności, decyzja o przyjęciu w składzie trzyosobowym, składy pięcioosobowe dla kasacji systemowej i skarg konstytucyjnych, a pełny skład tylko dla spraw ustrojowych.

Ograniczenia symulacji: skutki AI są jawnymi założeniami (nie pomiarami), „błąd” to konstrukt kalibrowany wskaźnikiem stabilności orzecznictwa, wpływ do SN przyjęto siatką 500–12 000 petycji, model nie zawiera popytu indukowanego (szybszy sąd przyciąga więcej spraw). Parametry do zmierzenia w pilotażu Fazy 1: redukcja odroczeń proceduralnych, czas przygotowania projektu A3, błąd AI według klasy spraw, trafność rozstrzygania rozbieżności człowiek–AI, skłonność stron do apelacji od orzeczeń wspieranych przez AI.

9. Rozważanie główne: wnioski dla państwa, gospodarki i społeczeństwa

Sąd jest infrastrukturą krytyczną państwa sprawczego — jak sieć energetyczna, tylko dla zaufania

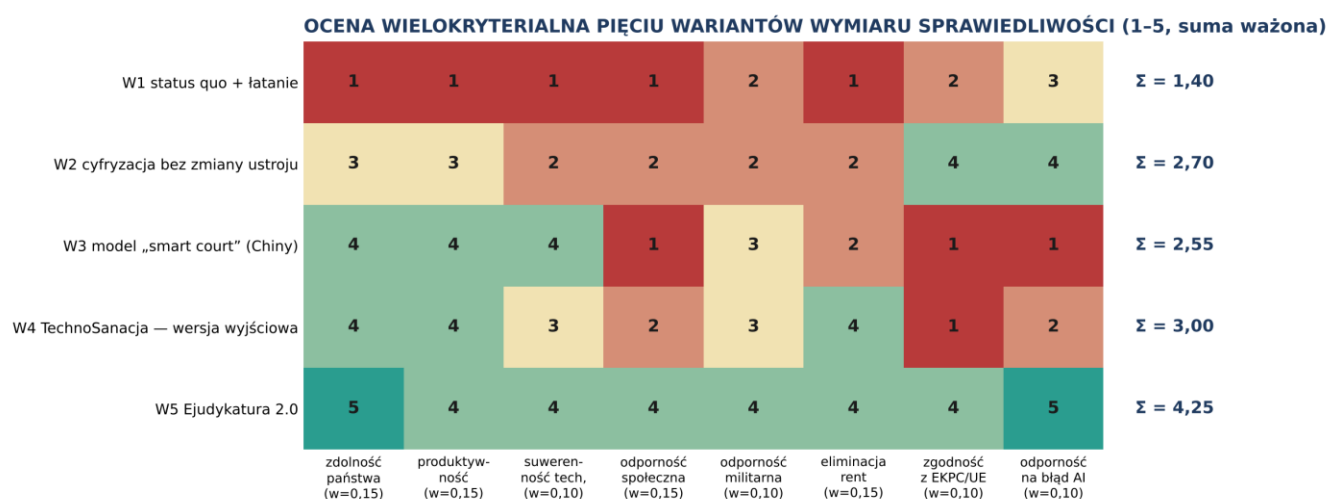
Rozważanie główne odpowiada na pytanie, czy przyjęta wizja wymiaru sprawiedliwości realnie zwiększa zdolność państwa, produktywność, suwerenność technologiczną oraz odporność społeczną i militarną, a przy tym eliminuje renty, władzę proceduralną, struktury zasiedziały oraz dysfunkcjonalne dla rozwoju kartele i monopole gospodarcze. Odpowiedź wymaga porównania wariantów, a nie oceny jednego.

9.1. Pięć wariantów i kryteria

Tabela 30. Pięć wariantów organizacji wymiaru sprawiedliwości

Wariant	Treść	Logika
W1 Status quo + łatanie	kolejne nowelizacje, spór o status, punktowe systemy IT	„naprawimy, gdy wygramy”
W2 Cyfryzacja bez zmiany ustroju	A1–A3 w obecnym ustroju, bez zmiany sposobu powoływania i bez SN z wyboru	„najpierw sprawność”
W3 Model „smart court” (Chiny)	maksymalna automatyzacja, kontrola odchyleń sędziów przez przełożonych	„szybkość ponad wszystko”
W4 TechnoSanacja — wersja wyjściowa	SN 9 z wyboru + AI z karą za odstępstwo + odwołanie za aberrację + II instancja bez faktów	„radikalna sprawność”
W5 Ejudykatura 2.0	SN 9 z wyboru + niezawistość na każdym szczeblu + A0–A4 z blind-first + bramki + monitoring zdarzeń	„sprawność przez niezawistość”

Kryteria i wagi odpowiadają celom TechnoSanacji: zdolność państwa (0,15), produktywność (0,15), suwerenność technologiczna (0,10), odporność społeczna (0,15), odporność militarna (0,10), eliminacja rent (0,15), zgodność z EKPC i prawem UE (0,10), odporność na błąd AI (0,10).

Rysunek 25. Ocena wielokryterialna pięciu wariantów wymiaru sprawiedliwości (skala 1–5, suma ważona).

Wynik: **W5 Ejudykatura 2.0 — 4,25**; W4 wersja wyjściowa — 3,00; W2 cyfryzacja — 2,70; W3 model chiński — 2,55; W1 status quo — 1,40. Wariant wyjściowy TechnoSanacji przegrywa z Ejudykaturą 2.0 nie w sprawności (oba są szybkie), lecz w trzech kryteriach, które decydują o trwałości: zgodności z prawem europejskim (1 vs 4), odporności społecznej (2 vs 4) i odporności na błąd AI (2 vs 5). Wynik jest odporny na zmianę wag: W5 pozostaje pierwszy przy każdej wadze kryteriów w przedziale $\pm 50\%$, ponieważ nie ma kryterium, w którym byłby gorszy od W4.

9.2. Zdolność państwa

Zdolność państwa (state capacity) to zdolność do przekładania decyzji na skutki. Sąd jest jej warunkiem w trzech wymiarach. **Zdolność regulacyjna**: prawo, którego nie da się wyegzekwować w rozsądnym czasie, jest deklaracją. **Zdolność fiskalna**: sprawy VAT i prania pieniędzy trwające latami oznaczają utracone dochody; cyberprokuratura z analityką grafową i łańcuchem dowodowym skraca drogę od wykrycia do odzyskania mienia. **Zdolność legitymacyjna**: państwo, którego wyroki są podważalne, płaci podwójnie — najpierw za proces, potem za wznowienie lub odszkodowanie. Ejudykatura zwiększa zdolność państwa nie przez koncentrację władzy, lecz przez **skrócenie pętli sprzężenia zwrotnego** między prawem a jego stosowaniem: sygnał rozbieżności i uchwała SN w miesiącach zamiast lat, raport kolizji ex ante zamiast niekonstytucyjnej ustawy obowiązującej latami.

9.3. Produktywność i konkurencyjna gospodarka

Szybki i przewidywalny sąd jest dobrem publicznym o najwyższej stopie zwrotu: obniża koszt kredytu kupieckiego, skraca zatory płatnicze, zwiększa skłonność do zawierania umów z nieznanym kontrahentem. Trzy mechanizmy Ejudykatury działają bezpośrednio na produktywność:

- **A4 dla nakazów zapłaty i e-egzekucja** — należność bezsporna odzyskana w tygodnie, nie w kwartały;
- **sąd gospodarczy 90 dni** dla sporów wystandaryzowanych — koniec premii za „granie na czas”;
- **doktryna SN i jawne orzecznictwo** — przewidywalność wykładni jako czynnik obniżający premię za ryzyko prawne.

Pośrednio Ejudykatura uwalnia czas najlepiej wykształconych ludzi w państwie: sędziów, prokuratorów, pełnomocników, urzędników. Symulacja wskazuje, że warstwa A1 daje efekt większy niż 2500 dodatkowych etatów orzeczniczych — to kapitał ludzki odzyskany dla pracy merytorycznej.

9.4. Suwerenność technologiczna

Sądy przetwarzają najbardziej wrażliwe dane państwa: tajemnice przedsiębiorstw, dane zdrowotne, informacje niejawne, dowody w sprawach szpiegostwa. Model, w którym akta są wysyłane do interfejsów zagranicznych dostawców, oznacza utratę suwerenności informacyjnej i zależność, z której wyjście kosztuje lata. Ejudykatura przyjmuje zasadę „**suwerenność = sterowność, nie autarkia**”: modele sądowe trenowane i hostowane w infrastrukturze państwowej (z możliwością użycia otwartych modeli bazowych), koszt wyjścia od dostawcy jako miara suwerenności, przenoszalność danych i logów w kontraktach, tryb pracy bez AI. Budowa suwerennego modelu prawniczego i otwartej bazy orzeczeń ECLI tworzy przy okazji rynek dla polskiego legal-tech i kompetencje eksportowe.

9.5. Odporność społeczna i militarna

Odporność społeczna to zdolność wspólnoty do przetrwania szoku bez rozpadu zaufania. Sąd, któremu się ufa, jest jej fundamentem: rozstrzyga spory, zanim przerodzą się w konflikty. Ejudykatura buduje ją jawnością (SLPS, rejestr AI, pulpit KPI), zrozumiałością (uzasadnienia prostym językiem), dostępnością (tryb analogowy, Obserwatorium 2G) i szybkością.

Odporność militarna i hybrydowa wymaga, by wymiar sprawiedliwości działał w czasie wojny i ataku. Polska jest państwem frontowym, celem sabotażu, cyberataków i dezinformacji. Ejudykatura zapewnia: (1) **ciągłość** — e-akta z kopiami offline i poza terytorium, tryb bez AI, e-rozprawy; (2) **szybkość reakcji na sabotaż i szpiegostwo** — cyberprokuratura z MAS, e-Evidence, łańcuch dowodowy odporny na deepfake; (3) **odporność na wojnę informacyjną** — wykrywanie zatrucia baz RAG, red teaming modeli; (4) **legitymację w stanie nadzwyczajnym** — rotacja 3/9 sprawia, że SN nie może zostać wymieniony „na czas wojny”, a zakaz zmiany ustroju w stanie nadzwyczajnym (art. 228 ust. 6) chroni sąd przed „reformą wojenną”.

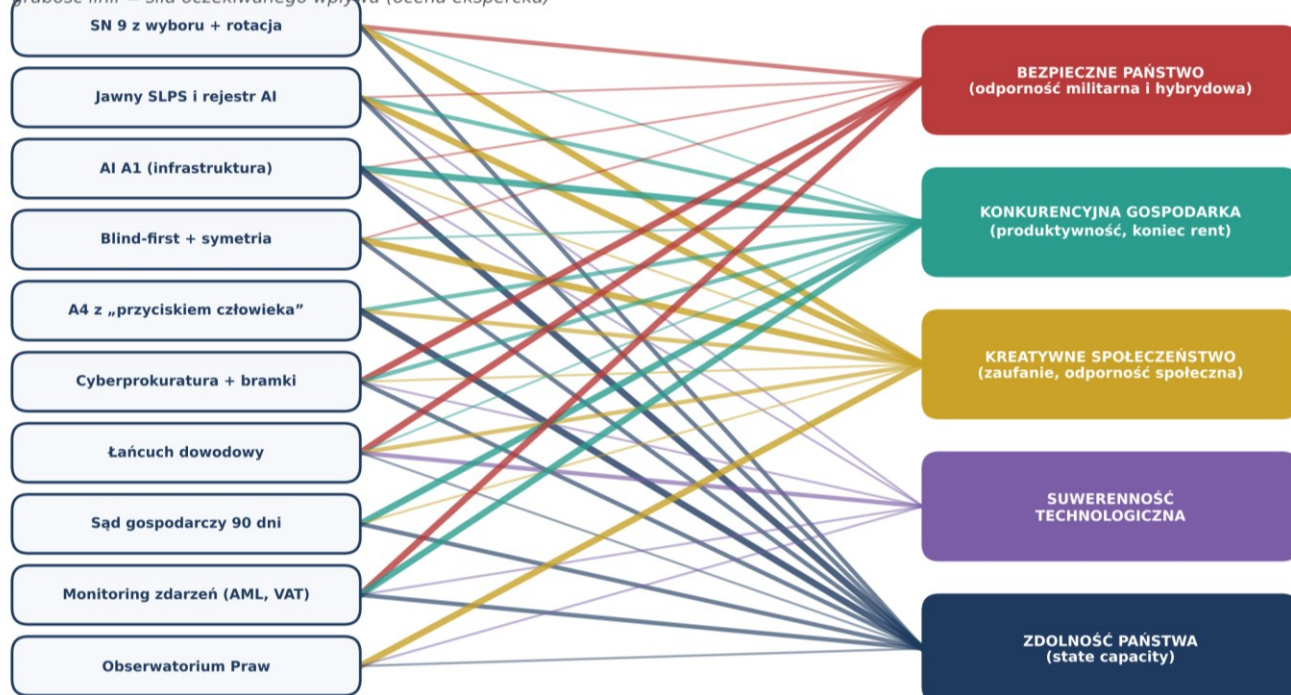
9.6. Eliminacja rent, władzy proceduralnej, struktur zasiedziały, karteli i monopolu

Rysunek 26 ilustruje mapę wpływu dziesięciu kluczowych instrumentów proponowanego modelu Ejudykatury na główne cele programu TechnoSanacji. Przedstawione na schemacie powiązania pozwalają zidentyfikować, jak konkretne rozwiązania ustrojowe i technologiczne – takie jak wybieralny Sąd Najwyższy, procedury blind-first, infrastruktura AI czy monitoring zdarzeń – przyczyniają się do realizacji szerszej wizji państwa.

Cele te zostały podzielone na pięć obszarów: bezpieczne państwo, konkurencyjna gospodarka, kreatywne społeczeństwo, suwerenność technologiczna oraz zdolność państwa do działania. Zastosowanie zróżnicowanej grubości linii pozwala dodatkowo na wizualną ocenę ekspercką siły oczekiwanego wpływu danego instrumentu na przypisany mu cel.

MAPA WPŁYWU: INSTRUMENTY EJUDYKATURY → CELE TECHNOSANACJI

grubość linii — siła oczekiwanego wpływu (ocena ekspercka)

Rysunek 26. Mapa wpływu: instrumenty Ejudykatury a cele TechnoSanacji — bezpieczne państwo, konkurencyjna gospodarka, kreatywne społeczeństwo, suwerenność technologiczna i zdolność państwa.

Tabela 31. Jak Ejudykatura odbiera opłacalność rentom i władzy proceduralnej

Zjawisko	Źródło dziś	Mechanizm Ejudykatury	Miernik
Renta dłużnika	przewlekłość, „granie na czas”	A4 + e-egzekucja; sąd gospodarczy 90 dni	czas odzyskania należności bezspornej
Władza proceduralna	odroczenia, wnioski o wyłączenie, spory o status	terminarz AI, limity odroczeń, jawny SLPS, domniemanie ciągłości	liczba odroczeń na sprawę; „ogon” > 3 lata
Struktury zasiedziałe	samoreprodukcja kadr, niejawne nominacje	Komisja Nominacyjna z obywatelami losowanymi, jawne opinie, rotacja SN 3/9, jednokadencyjność	różnorodność ścieżek zawodowych powołanych
Kartele i zmowy przetargowe	wykrywanie po latach, kary po dekadzie	monitoring zdarzeń rynkowych i graf zamówień (dok. 44, P5), MAS finansowe, szybka ścieżka antymonopolowa	czas od sygnału do decyzji; odsetek przetargów z jedną ofertą
Monopole i nadużycie pozycji	spór trwa dłużej niż cykl produktu	środki tymczasowe w tygodniach, wyspecjalizowane składy, doktryna SN	czas do środka tymczasowego
Renta niejawności	niejawne algorytmy, nieopublikowane orzeczenia	otwarta baza ECLI, rejestr AI, raport kolizji	odsetek orzeczeń opublikowanych
Renta korporacyjna prawników	złożoność i nieprzewidywalność	uzasadnienia prostym językiem, ODR, przewidywalna doktryna	odsetek spraw zakończonych w ODR

Najważniejsze pytanie kontrolne: **czy Ejudykatura nie stworzy nowych rent?** Trzy ryzyka są realne: renta dostawców technologii (vendor lock-in), renta „kapłanów algorytmu” (wąska grupa rozumiejąca systemy) i renta kampanii sędziowskich (grupy finansujące kandydatów). Odpowiedzią są odpowiednio: suwerenne modele i koszt wyjścia jako miara; jawny rejestr AI, audyt niezależny i ślad decyzji dostępny stronom; finansowanie wyłącznie publiczne i zakaz darowizn.

9.7. Wnioski z rozważania

1. Sprawność bez niezawisłości jest krótkotrwała: wariant szybki, ale podważalny (W3, W4), traci przewagę w pierwszym sporze europejskim i w pierwszej zmianie władzy.
2. Niezawisłość bez sprawności jest nietrwała politycznie: wariant W1 zasila pętlę degrengolady, w której „radikalna naprawa” staje się żądaniem społecznym.
3. Ejudykatura 2.0 jest jedynym wariantem, w którym sprawność **wynika** z niezawisłości: dwie niezależne oceny (człowiek i AI) dają mniej błędów, a mniej błędów to mniej apelacji, uchyleń i powtórek — czyli szybszy system.
4. Kolejność wdrożenia jest częścią rozwiązania: infrastruktura i zasady pętli przed zmianą konstytucyjną; dowód działania przed referendum.

10. Uzasadnienia: sześć dróg dowodowych

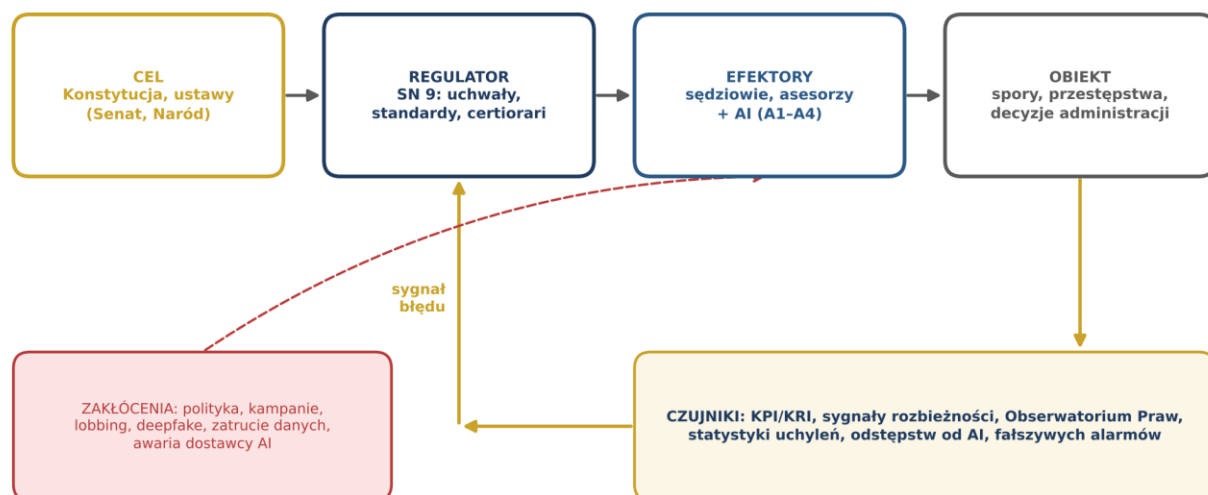
To, co wynika z jednej teorii, bywa jej artefaktem; to, co wynika z sześciu naraz, jest własnością rzeczywistości

Zgodnie ze standardem Biblioteki TechnoSanacji wnioski uzasadnia się sześcioma niezależnymi drogami: cybernetyczną, systemową, sieciową, technologiczną, ustrojową i społeczno-gospodarczą. Każda wychodzi z innych przesłanek; zbieżność wniosków jest najmocniejszym argumentem projektu ustrojowego.

10.1. Uzasadnienie cybernetyczne

UZASADNIENIE CYBERNETYCZNE: WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI JAKO PĘTLA STEROWANIA

regulator (SN) wpływa na efekторы (sądy) przez doktrynę; czujniki dostarczają sygnału błędu; prawo Ashby'ego wymaga różnorodności regulatora

Rysunek 27. Wymiar sprawiedliwości jako pętlę sterowania: cel, regulator, efekторы, obiekt, czujniki i zakłócenia.

Wymiar sprawiedliwości jest systemem sterowania: ma cel (Konstytucja i ustawy), regulator (SN), efekторы (sądy), obiekt (spory, przestępstwa, decyzje administracji), czujniki (wskaźniki, sygnały rozbieżności) i zakłócenia (polityka, kampanie, deepfake, zatrucie danych). Trzy prawa cybernetyki uzasadniają architekturę Ejudykatury.

- **Prawo niezbędnej różnorodności Ashby'ego:** regulator musi mieć co najmniej taką różnorodność stanów, jak system, którym steruje. Dziewięciu sędziów nie obejmie milionów spraw — dlatego SN steruje doktryną (wzorcem), a nie sprawami, i potrzebuje wzmacniacza różnorodności: grafu orzecznictwa, sygnałów rozbieżności, matrycy konstytucyjnej.
- **Opóźnienie sprzężenia zwrotnego destabilizuje system:** błąd doktrynalny AI żyjący 9 miesięcy (wariant z karą) zamiast 3 (blind-first) to różnica między systemem stabilnym a oscylującym. Odstępstwa od AI są **sygnałem błędu** — tłumienie ich karą to odcinanie czujnika.
- **Dwa niezależne kanały zmniejszają prawdopodobieństwo błędu:** jeżeli błędy człowieka i AI są częściowo niezależne, prawdopodobieństwo wspólnego błędu jest mniejsze niż każdego z osobna. Blind-first zachowuje niezależność kanałów; kotwiczenie (pokazanie propozycji AI przed własną oceną) ją niszczy.

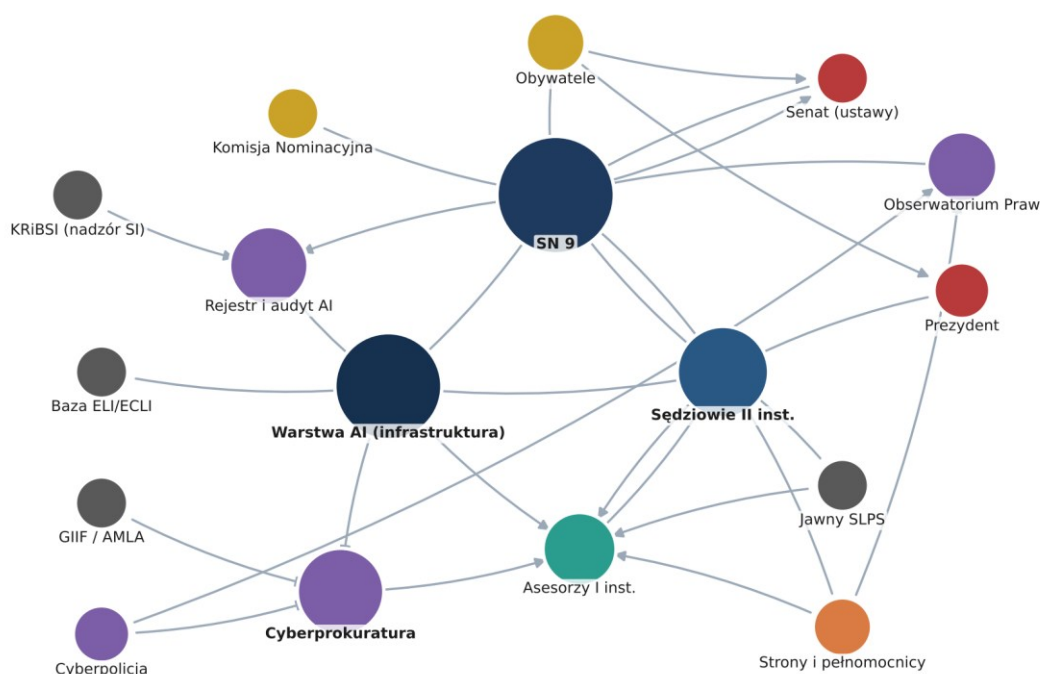
10.2. Uzasadnienie systemowe

Z perspektywy teorii systemów sąd jest układem kolejkowym pracującym przy obciążeniu bliskim jedności. W takim reżimie małe zmiany przepustowości dają nieliniowo duże zmiany zaległości — dlatego warstwa A1, która „uwalnia” czas zużywany na odroczenia i doręczenia, działa mocniej niż dodatkowe etaty. Systemowo istotne jest też **przeniesienie obciążenia**: optymalizacja jednego szczebla (I instancji) kosztem jakości przenosi korek na szczebel wyższy (II instancję) — co symulacja pokazuje w wariancie (c). Projekt systemowy musi więc mierzyć cały przepływ (czas do prawomocności, błędy prawomocne), a nie szczeble osobno.

10.3. Uzasadnienie sieciowe

GRAF SIECIOWY EJUDYKATURY: WIELKOŚĆ WĘZŁA = POŚREDNICTWO (betweenness)

najbardziej centralne: SN 9 (0,40), Warstwa AI (infrastruktura) (0,32), Sędziowie II inst. (0,21), Cyberprokuratura (0,17)

Rysunek 28. Graf sieciowy Ejudykatury: wielkość węzła oznacza pośrednictwo (betweenness centrality) w przepływach informacji i decyzji.

Analiza grafu instytucji i przepływów Ejudykatury wskazuje cztery węzły o najwyższym pośrednictwie: SN (0,40), warstwę AI sądów (0,32), sędziów II instancji (0,21) i cyberprokuraturę (0,17). Z teorii sieci wynikają dwa wnioski. Po pierwsze, **węzły o wysokim pośrednictwie są pojedynczymi punktami awarii i najbardziej atrakcyjnymi celami przejęcia** — dlatego SN ma rotację 3/9 i kolegialność, a warstwa AI ma niezależny audyt, rejestr, tryb bez AI i zakaz zewnętrznych interfejsów. Po drugie, **warstwa AI łączy wszystkie szczeble** — jej błąd propaguje się hurtowo („masowa automatyzacja błędu”), więc wymaga mechanizmu wczesnego wykrywania (sygnały rozbieżności, losowy audyt, Obserwatorium Praw). Sieć Ejudykatury jest projektowana jako **sieć z redundancją** (wiele dróg sygnału: od stron, od II instancji, od Obserwatorium, od NLP) zamiast hierarchii z jednym kanałem.

10.4. Uzasadnienie technologiczne

Technologia AI w 2026 r. jest dojrzała w zadaniach percepcyjnych i porządkujących (transkrypcja, tłumaczenie, wyszukiwanie, streszczanie), średnio dojrzała w zadaniach analitycznych (wykrywanie sprzeczności, grafy), a niedojrzała w zadaniach normatywnych (ważenie wartości, ocena wiarygodności, wymiar kary). Tryby A0–A4 odwzorowują tę mapę dojrzałości: im mniej dojrzała technologia i im wyższa stawka, tym mniejsza autonomia. Kryptografia (hash, drzewa Merkle) jest dojrzała i tania, dlatego łańcuch dowodowy jest wymogiem, a nie opcją; dowody zerowej wiedzy są obiecujące, ale badawcze, dlatego mają rolę pomocniczą. Wybór architektury, która jest **odporna na jakość modelu** (blind-first), a nie od niej zależna, jest racjonalną odpowiedzią na niepewność technologiczną: nie wiemy, jak dobre będą modele w 2030 r., ale wiemy, że pętla z dwiema niezależnymi ocenami będzie lepsza niż pętla z jedną.

10.5. Uzasadnienie ustrojowe

Ustrojowo Ejudykatura realizuje cztery zasady TechnoRepubliki: (1) **suwerenność Narodu** — wybór SN; (2) **rozdział mandatu, wykonania, kontroli i audytu technicznego** — SN orzeka, Krajowa Administracja Sądowa obsługuje, Urząd Audytu AI audytuje, Obserwatorium Praw mierzy; (3) **zakaz delegowania AI kompetencji ostatecznego rozstrzygania o prawach jednostki** (destylat konstytucyjny: „AI nie jest suwerenem”); (4) **bezpieczniki przeciw większości** zaprojektowane według testu przeciwnika — rotacja, nieusuwalność, próg 6/9, finansowanie publiczne. Rozwiązanie mieści się w standardach europejskich (art. 6 EKPC, art. 19 TUE, AI Act), co jest warunkiem trwałości: ustrój sprzeczny z prawem europejskim generuje spór, który zasila pętlę degrengolady.

10.6. Uzasadnienie społeczno-gospodarcze

Społecznie Ejudykatura odpowiada na kryzys zaufania procedurą, a nie obietnicą: jawny przydział spraw, jawny rejestr AI, prawo do śladu decyzji, uzasadnienia prostym językiem, prawo do człowieka. Gospodarczo zmniejsza koszty transakcyjne (szybkie egzekwowanie umów), odbiera opłacalność rentom proceduralnym i kartelom (rozdz. 9.6) i uwalnia kapitał ludzki. Dystrybucyjnie jest progresywny: przewlekłość zawsze sprzyja silniejszemu (temu, kto stać na czekanie i na lepszemu prawnikowi), więc skrócenie postępowań jest transferem siły od silnych do słabych stron sporu.

10.7. Test sześciu uzasadnień

Tabela 32. Test sześciu uzasadnień — zbieżność dróg dowodowych dla kluczowych rozstrzygnięć

Rozstrzygnięcie	Cybernetyczne	Systemowe	Sieciowe	Technologiczne	Ustrojowe	Spot.-gosp.
SN 9 z wyboru, rotacja 3/9	✓	✓	✓	—	✓	✓
Nieusuwalność sędziów i asesorów	✓	✓	✓	—	✓	✓
A1 jako główna dźwignia	✓	✓	—	✓	—	✓
Blind-first i symetria uzasadnień	✓	✓	✓	✓	✓	—
Sygnal rozbieżności zamiast aberracji	✓	✓	✓	✓	✓	—
Dwie bramki w śledztwach agentowych	✓	—	✓	✓	✓	✓
Łańcuch dowodowy	✓	—	✓	✓	✓	✓
Monitoring zdarzeń, nie osób	✓	✓	—	✓	✓	✓
Filtr wejścia do SN	✓	✓	✓	—	✓	—
Obserwatorium Praw i pulpit KPI	✓	✓	✓	—	✓	✓

Każde rozstrzygnięcie ma co najmniej cztery niezależne uzasadnienia. Elementy wyjściowego modelu odrzucone w rozdz. 6 (kara za odstępstwo, odwołanie za aberrację, II instancja bez faktów, „agent behawioralny”, prawda przez fałsz danych) nie przechodzą testu w żadnej z dróg poza krótkoterminową sprawnością.

11. Nowe standardy usług publicznych wymiaru sprawiedliwości

Obywatel nie jest „petentem sądu”, lecz użytkownikiem usługi publicznej o znanym czasie, jakości i prawach

Formuła TechnoSanacji „bezpieczne państwo, konkurencyjna gospodarka, kreatywne społeczeństwo” wymaga, by wymiar sprawiedliwości wyznaczał standardy usług publicznych w dobie rewolucji AI. Ejudykatura definiuje je jako **Kartę Usług Sądowych** — zestaw obietnic mierzalnych dla każdego obywatela.

11.1. Karta Usług Sądowych

Tabela 33. Karta Usług Sądowych Ejudykatury — standardy docelowe (2030)

Usługa	Standard	Gwarancja
Nakaz zapłaty (A4)	wydanie ≤ 7 dni od kompletnego pozwu	sprzeciw jednym kliknięciem lub pismem, bez opłaty
Mandat i wykroczenie drogowe (A4)	rozstrzygnięcie ≤ 14 dni	żądanie rozpoznania przez człowieka wstrzymuje wykonanie
Spór konsumencki	ODR ≤ 30 dni; wyrok I instancji ≤ 90 dni	mediacja wspierana, uzasadnienie prostym językiem
Sprawa gospodarcza wystandaryzowana	wyrok I instancji ≤ 90 dni	sąd gospodarczy 90 dni
Sprawa cywilna typowa	do prawomocności ≤ 4,5 mies. (P50)	harmonogram sprawy znany od początku
Sprawa karna o średniej złożoności	od aktu oskarżenia do prawomocności ≤ 6 mies. (P50)	pełne prawo do obrony i bezpośredniość
Decyzja administracyjna automatyczna	ponowna ocena przez człowieka ≤ 14 dni	śląd decyzji i wyjaśnienie
Dostęp do akt	24/7, e-akta z wersjami	tryb analogowy dla wykluczonych cyfrowo
Informacja o użyciu AI	w każdej sprawie, w której AI miała istotny wpływ	śląd decyzji: wersja, źródła, zmiany człowieka
Losowanie składu	publiczny dziennik z weryfikacją kryptograficzną	prawo do informacji o zmianie składu

11.2. Prawa obywatela w Ejudykaturze

Karta Usług uzupełnia „Kartę sprawiedliwego procesu” dokumentu bazowego o prawa ery AI:

1. Prawo do sądu ustanowionego ustawą — niezależnego od Prezydenta, Senatu, partii, mediów, sponsorów i dostawcy technologii.
2. Prawo do człowieka: każdy może żądać, by jego sprawę rozpoznał sędzia lub asesor, a nie automat.
3. Prawo do śladu decyzji: wiedza o użyciu AI, jej wersji, źródłach i zmianach wprowadzonych przez człowieka.
4. Prawo do zakwestionowania wyniku AI i dowodu algorytmicznego, z dostępem biegłego obrony.
5. Prawo do jawnego, odtwarzalnego przydziału sprawy.
6. Prawo do znanego harmonogramu sprawy i do skargi na przewlekłość.
7. Prawo do uzasadnienia prostym językiem, obok pełnego uzasadnienia prawnego.
8. Prawo do obsługi analogowej i pomocy prawnej, gdy wiek, zdrowie lub kompetencje cyfrowe tego wymagają.
9. Prawo do ochrony przed scoringiem, predykcją z profilu i rozpoznawaniem emocji.
10. Prawo do skargi do Obserwatorium Praw bez obawy przed odwetem.

11.3. Panel KPI i KRI

PUBLICZNY PULPIT EJUDYKATURY: 10 KPI (stan wyjściowy → cel)

pulpit nie ocenia sędziów; ocenia system — 0% odstępstw od maszyny jest alarmem, nie sukcesem

1. Czas do prawomocności dziś: 7,6 mies. cel: ≤ 4,5 mies. postęp	2. Rozpiętość między sądami dziś: 2,4× cel: < 1,5× postęp
3. Clearance rate dziś: ~98% cel: ≥ 100% postęp	4. Ogon odroczeń dziś: wysoki cel: ~50% odroczeń proc. postęp
5. Odstępstwa od AI (A2-A3) dziś: — cel: pasmo zdrowia postęp	6. Uchylenia: AI vs bez AI dziś: — cel: brak różnicy postęp
7. Różnice błędów między grupami dziś: nieznane cel: publikacja roczna postęp	8. Zawieszenia A4 na żądanie dziś: — cel: skuteczność < 10% postęp
9. Halucynacje zatrzymane dziś: — cel: trend → 0 postęp	10. Zaufanie do sądów dziś: 36% cel: ≥ 50% postęp

Rysunek 29. Publiczny pulpit Ejudykatury: dziesięć KPI — stan wyjściowy i cel.

Tabela 34. Dziesięć KPI Ejudykatury

Nr	KPI	Cel / interpretacja	Wzorzec
1	Czas do prawomocności (P50, P90) wg kategorii	spadek o 40–45%; rozpiętość między sądami < 1,5× (dziś ~2,4× w SO)	CEPEJ, NIK
2	Clearance rate	≥ 100% przez 8 kwartałów na obu szczeblach	CEPEJ
3	Wskaźnik odroczeń i „ogon” spraw > 3 lata	spadek odroczeń proceduralnych o 50%	model kolejkowy
4	Odstępstwa od rekomendacji AI (A2–A3)	pasmo „zdrowia” ustalone empirycznie; 0% przez kwartał = audyt	AI Act art. 14
5	Uchylenia w II instancji: z projektem AI vs bez	brak istotnej różnicy na niekorzyść AI	pilotaż
6	Różnice błędów między grupami	publikacja roczna; progi interwencji w ustawie	literatura fairness
7	Zawieszenia automatycznych rozstrzygnięć na żądanie i ich skuteczność	wysoka skuteczność żądań = zły automat	EPU
8	Halucynacje i niezweryfikowane cytaty zatrzymane przed podpisem	trend do zera; incydenty raportowane	korpus J08, J19
9	Zaufanie do sądów	z 36% do ≥ 50%	IBRiS, CBOS, Eurobarometr
10	Błędne orzeczenia prawomocne w losowym audycie ex post	spadek względem linii bazowej	ABM, wariant c2

Tabela 35. Kluczowe wskaźniki ryzyka (KRI)

KRI	Próg alarmowy	Reakcja
Anomalie w losowaniu spraw	odchylenie statystyczne od rozkładu	audyt SLPS, informacja publiczna
Postępowania dyscyplinarne powiązane z treścią orzeczenia	> 0	sygnał do SN i Obserwatorium
Halucynacje / fałszywe cytaty po podpisie	> 0	zawieszenie modułu, analiza przyczyn
Zatrucie bazy RAG, dryf modelu	wykrycie	tryb bez AI, przywrócenie wersji
Fałszywe alarmy monitoringu	wzrost kwartał do kwartału	przegląd systemu, sunset
Prywatne finansowanie kampanii SN	wykrycie	unieważnienie rejestracji, postępowanie
Zależność od jednego dostawcy	koszt wyjścia > próg	plan migracji
Odsetek dowodów cyfrowych bez łańcucha	> 5%	szkolenia, standard

12. Redakcja norm: konstytucja i ustawy

Najpierw ustawa i dowód działania, potem Konstytucja i referendum

Rozdział zawiera kierunkowe propozycje redakcyjne. Nie są gotowym tekstem normatywnym, lecz materiałem do prac legislacyjnych. Punktem odniesienia jest rozdział IX Projektu Konstytucji (dok. 06, art. 65–70); propozycje zachowują jego numerację i dodają artykuły „a”.

12.1. Propozycje do Projektu Konstytucji (rozdział IX)

Art. 65 (Wymiar sprawiedliwości) — dodać ust. 4:

„Postępowanie sądowe jest dwuinstancyjne. Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę co do faktów i prawa w granicach zaskarżenia i może przeprowadzać dowody. Sprawy przydziela się losowo; algorytm przydziału, jego kod i dziennik losowań są jawne i weryfikowalne.”

Art. 66 (Niezawisłość sędziowska) — ust. 2 zastąpić i dodać ust. 5–6:

„2. Sędziów sądów powszechnych powołuje Prezydent na wniosek Sądu Najwyższego, złożony po zasięgnięciu jawnej opinii Komisji Nominacyjnej Sądownictwa. Odmowa przedstawienia wniosku podlega kontroli sądowej.

5. Sędzia i asesor sądowy są nieusuwalni. Złożenie z urzędu następuje wyłącznie na mocy prawomocnego orzeczenia sądu dyscyplinarnego za przewinienie służbowe, przestępstwo, trwałą niezdolność lub zwinioną przewlekłość. Treść orzeczenia ani jego rozbieżność z uchwałami Sądu Najwyższego nie stanowi podstawy odpowiedzialności sędziego.

6. Asesorów sądowych powołuje kolegium sędziów okręgu na czteroletni okres próby, na wniosek Komisji Nominacyjnej Sądownictwa. Ocena przed powołaniem na stanowisko sędziego dotyczy jakości orzekania, a nie zgodności z rekomendacjami systemów sztucznej inteligencji.”

Art. 67 (Sąd Najwyższy) — ust. 3 uzupełnić i dodać ust. 6–7:

„3. Sąd Najwyższy składa się z 9 sędziów wybieranych w wyborach powszechnych na jedną, dwunastoletnią kadencję, przy wyborze trzech sędziów co cztery lata. Kandydat musi uzyskać pozytywną opinię Komisji Kwalifikacyjnej; kampanie są finansowane wyłącznie ze środków publicznych; kandydat nie może być członkiem partii politycznej przez 5 lat przed wyborem.

6. Sąd Najwyższy przyjmuje do rozpoznania skargi na prawomocne orzeczenia, gdy wymaga tego jednolitość orzecznictwa, ochrona praw konstytucyjnych lub istotny interes publiczny. Rozbieżność orzeczenia z uchwałą Sądu Najwyższego stanowi podstawę środka zaskarżenia.

7. Orzeczenie o niezgodności ustawy z Konstytucją zapada większością co najmniej 6 głosów.”

Art. 70 (AI w wymiarze sprawiedliwości) — rozbudować:

„1. Orzeka człowiek. Sztuczna inteligencja może wspierać sądy, prokuraturę i administrację sprawiedliwości wyłącznie pomocniczo.

2. Człowiek podejmujący decyzję ma obowiązek samodzielnej oceny i prawo odstąpienia od rekomendacji systemu bez jakichkolwiek ujemnych konsekwencji służbowych. Przyjęcie i odrzucenie rekomendacji wymaga uzasadnienia w równym stopniu.

3. Zakazuje się powierzania systemom sztucznej inteligencji oceny wiarygodności osób, rozpoznawania emocji, oceny społecznej obywateli oraz przewidywania popełnienia przestępstwa na podstawie cech osoby.

4. Rozstrzygnięcie o pozbawieniu wolności, władzy rodzicielskiej lub mieszkania wydaje wyłącznie człowiek po samodzielnej ocenie dowodów. W sprawach bagatelnych rozstrzyganych automatycznie żądanie rozpoznania przez człowieka wstrzymuje wykonanie bez kosztów.

5. Systemy sztucznej inteligencji wymiaru sprawiedliwości wpisuje się do jawnego rejestru. Ich audyt prowadzi organ niezależny od Sądu Najwyższego i od dostawców; wyniki audytów, wskaźniki błędów i różnic między grupami publikuje się co najmniej raz w roku.”

Art. 70a (nowy — Prawda materialna i dowód cyfrowy):

„1. Ustalenia faktyczne opierają się na dowodach przeprowadzonych przed sądem. Wynik systemu sztucznej inteligencji jest hipotezą wymagającą weryfikacji, a nie dowodem.

2. Dowody cyfrowe podlegają ochronie integralności w łańcuchu dowodowym weryfikowalnym przez strony. Dowód uzyskany z pominięciem zgody prokuratora lub sądu wymaganej ustawą nie może być wykorzystany.”

Art. 70b (nowy — Monitoring przestrzegania prawa):

„1. Monitoring przestrzegania prawa obejmuje zdarzenia i transakcje określone w ustawie, nie osoby. Ustawa określa cel, zakres, czas przechowywania danych i termin wygaśnięcia każdego systemu.

2. Zdalna identyfikacja biometryczna w czasie rzeczywistym, kontrola operacyjna i dostęp do treści komunikacji wymagają postanowienia sądu.”

Art. 72 (Rzecznik Praw Obywatelskich i Cyfrowych) — dodać ust. 5:

„5. Przy Rzeczniku działa Obserwatorium Praw, które prowadzi stały pomiar naruszeń praw i gwarancji konstytucyjnych, publikuje jego wyniki i przekazuje Sądowi Najwyższemu sygnały naruszeń systemowych.”

12.2. Pakiet ustawowy możliwy bez zmiany Konstytucji

Tabela 36. Pakiet ustaw Ejudykatury w obecnym porządku konstytucyjnym

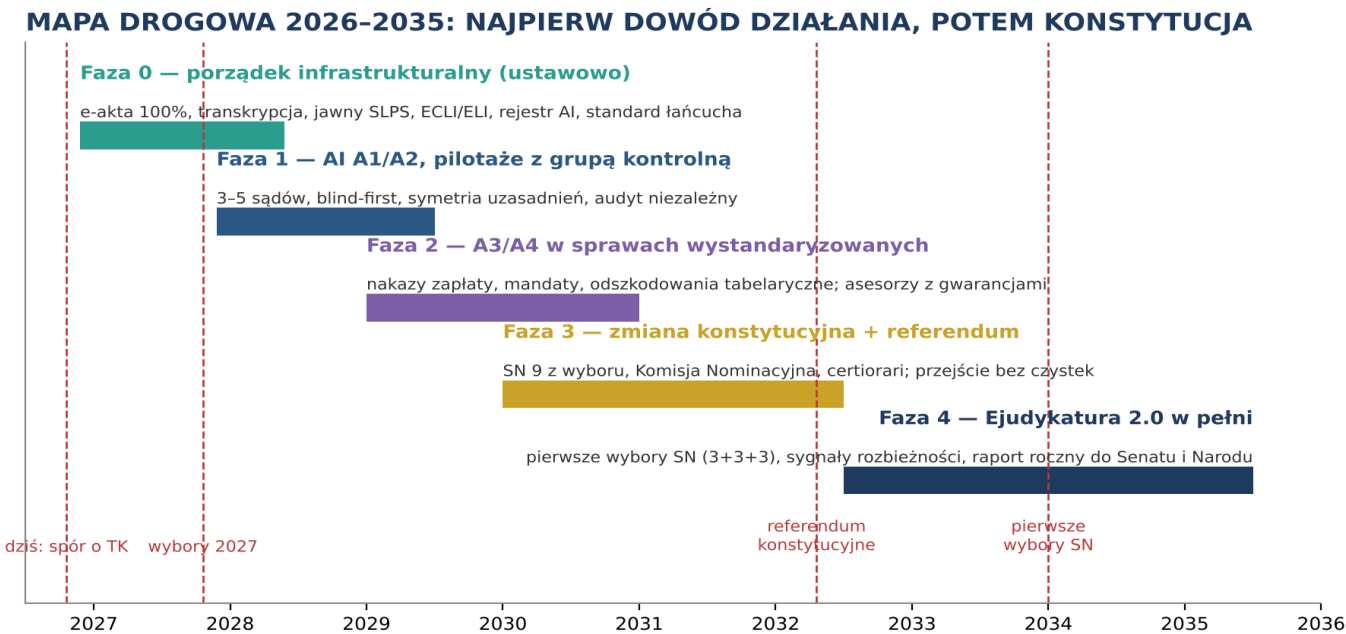
Ustawa	Zakres	Podstawa
Ustawa o systemach AI w wymiarze sprawiedliwości	tryby A0–A4, blind-first, symetria uzasadnień, zakaz sankcji, ślad decyzji, rejestr, audyt, tryb bez AI, suwerenność modeli	AI Act; ustawa o SI 2026 (uzupełnienie luki)
Nowelizacja usp	jawny SLPS z dziennikiem kryptograficznym; ocena asesorów wg jakości; Krajowa Administracja Sądowa	art. 176, 178 Konstytucji
Ustawa o otwartych danych orzeczniczych	publikacja zanonimizowanych orzeczeń z ECLI/ELI	dyrektywa o otwartych danych
Nowelizacja kpk	łańcuch dowodowy, zakaz dowodowy dla danych z pominięciem bramek, standard dowodu cyfrowego	art. 2, 7, 410 kpk
Nowelizacja kpc	A4 dla nakazów zapłaty z „przyciskiem człowieka”, ODR jako etap wstępny	EPU jako wzorzec
Nowelizacja kpa i ppsa	prawo do ponownej oceny przez człowieka, wyjaśnienie decyzji automatycznej	RODO art. 22, AI Act art. 86

Ustawa	Zakres	Podstawa
Ustawa o monitoringu przestrzegania prawa	trzy strefy, osiem bezpieczników, sunset	AI Act art. 5, LED
Nowelizacja ustawy o RPO	Obserwatorium Praw	art. 208 Konstytucji

Zmiana rozdziału VIII obecnej Konstytucji (wybieralny SN, połączenie kontroli konstytucyjności z SN, Komisja Nominacyjna zamiast KRS w obecnym kształcie) wymaga trybu art. 235. Właściwa kolejność: **najpierw dowód działania w ustawach, potem konstytucja** — przejście bez wygaszania kadencji, przez naturalną rotację i jasne reguły dla sędziów powołanych w spornym trybie (indywidualna procedura, domniemanie ciągłości orzeczeń).

13. Mapa drogowa wdrożenia 2026–2035

Pięć faz, jeden warunek przejścia: dowód działania z grupą kontrolną

Rysunek 30. Mapa drogowa Ejudykatury 2026–2035: najpierw dowód działania, potem konstytucja.

Tabela 37. Fazy wdrożenia Ejudykatury

Faza	Okres	Zakres	Warunek przejścia
0 — porządek infrastrukturalny	12–18 mies. (2026/27–2028)	e-akta i e-doręczenia w 100%, transkrypcja, jawny SLPS z dziennikiem kryptograficznym, otwarta baza ECLI/ELI, rejestr systemów AI sądów, standard łańcucha dowodowego	100% e-akt w sprawach nowych; baza ECLI publiczna
1 — AI A1/A2 i pilotaże	18–30 mies. (2028–2029)	narzędzia analityczne, blind-first, symetria uzasadnień, audyt niezależny; pilotaże w 3–5 sądach z grupą kontrolną (ewaluacja kontrfaktyczna)	pilotaż wykazuje skrócenie czasu bez wzrostu uchyień
2 — A3/A4 w sprawach wystandaryzowanych	30–48 mies. (2029–2031)	nakazy zapłaty, mandaty, odszkodowania tabelaryczne z „przyciskiem człowieka”; asesory jako pierwsza linia z pełnymi gwarancjami; cyberprokuratura z bramkami	KPI 7 i KPI 10 w normie
3 — zmiana konstytucyjna	2030–2032	SN 9 z wyboru, Komisja Nominacyjna i Kwalifikacyjna, certiorari, art. 70–70b; referendum konstytucyjne	większość z art. 235 + referendum
4 — Ejudykatura 2.0 w pełni	2032–2035	pierwsze wybory SN (3 + 3 + 3), sygnały rozbieżności, Obserwatorium Praw, coroczny raport do Senatu i Narodu	pierwszy raport roczny z 10 KPI

Zasady przejściowe: domniemanie ciągłości orzeczeń (wznowienie tylko na wniosek strony po wykazaniu wpływu wady na sprawę), indywidualna ocena statusu sędziów zamiast odpowiedzialności zbiorowej, etapowe wygaszanie i rezerwa kompetencji, równoległość systemów i możliwość powrotu w razie awarii cyfrowej, wczesna kontrola zgodności z prawem europejskim.

14. Ryzyka, luki i warunki falsyfikacji

Projekt, który nie wskazuje, jak może się mylić, nie zasługuje na zaufanie

Tabela 38. Rejestr ryzyk Ejudykatury

Ryzyko	Prawdopodobieństwo	Skutek	Mitygacja
Polityzacja wyborów SN	średnie	wysoki	finansowanie publiczne, karencja partyjna, oddzielna karta, próg kwalifikacyjny
Przejęcie SN w okresie przejściowym	średnie	bardzo wysoki	pierwsze wybory 3 + 3 + 3, rotacja, 6/9 dla uchylenia ustawy
Automation bias mimo blind-first	średnie	wysoki	audyt odstępstw, losowy audyt ex post, szkolenia
Błąd doktrynalny AI („masowa automatyzacja błędów”)	wysokie	wysoki	sygnał rozbieżności, wersjonowanie modeli, tryb bez AI

Ryzyko	Prawdopodobieństwo	Skutek	Mitygacja
Deepfake jako dowód	wysokie	wysoki	łańcuch dowodowy, ekspertyza obowiązkowa dla nagrań bez łańcucha
Zatrucie bazy RAG / atak na SN	średnie	bardzo wysoki	red teaming, kopie offline, tryb bez AI
Vendor lock-in	średnie	wysoki	suwerenne modele, koszt wyjścia jako miara
Rozrost monitoringu („pełzająca inwigilacja”)	średnie	bardzo wysoki	zakaz konstytucyjny, sunset, Obserwatorium Praw, kontrola sądowa
Zator SN (zbyt wiele petycji)	wysokie	średni	filtr wejścia, składy 3 i 5
Wykluczenie cyfrowe	średnie	średni	tryb analogowy, Obserwatorium 2G
Spór z TSUE/ETPCz przy złej redakcji	niskie (przy korektach)	bardzo wysoki	test <i>Ástráðsson</i> , AI Act jako minimum

Luki dowodowe, które trzeba zamknąć w pilotażu: brak eksperymentalnych badań automation bias u sędziów (literatura pochodzi głównie z medycyny, lotnictwa i rekrutacji); monokultura dowodowa w ocenie ryzyka (64–73% prac o biasie opiera się na badaniu COMPAS; brak porównywalnych ewaluacji europejskich); brak danych liczbowych o frekwencji i głosach nieważnych w wyborach sędziowskich w Meksyku i Boliwii; samoopisowy charakter danych chińskich; ostateczne terminy stosowania obowiązków AI Act po pakiecie *Digital Omnibus*; nierozstrzygnięty legislacyjnie status sędziów powołanych od 2018 r.

Warunki obalenia całej koncepcji (gdyby wystąpiły w pilotażu, należy zmienić architekturę): (1) blind-first nie zmniejsza wspólnych błędów człowieka i AI; (2) A1 nie skraca czasu do prawomocności o co najmniej 20% w sądach pilotażowych; (3) wybory SN w dwóch cyklach dają skład o jednolitym profilu politycznym; (4) Obserwatorium Praw nie wykrywa naruszeń, które ujawniają później sądy europejskie.

FORMUŁA SYNTETYCZNA

Ejudykatura Rzeczypospolitej = cyfrowo zreorganizowany aparat sądowniczy, który przetwarza informację w wiedzę sędziego + 9 sędziów SN z wyboru (12 lat, rotacja 3/9, finansowanie publiczne) wiążących doktryną, nie strachem + niezawisli i nieusuwalni sędziowie i asesory + AI w pięciu trybach autonomii (A0 zakaz — A4 automat z przyciskiem człowieka) z blind-first i symetrią uzasadnień + cyberprokuratura z dwiema bramkami (prokurator, sąd) i kryptograficznym łańcuchem dowodowym + monitoring zdarzeń, nie ludzi + jawny losowy przydział spraw + Obserwatorium Praw + 10 KPI, w których 0% odstępstw od maszyny jest alarmem, a nie sukcesem.

Najkrócej: obywatel potrzebuje sprawnego wymiaru sprawiedliwości — a sprawność bierze się z elektronicznego procesu, niezależnych ocen ciągu dowodowego, sędziów wyposażonych w AI i wielopoziomowej korekty błędów; prawo do sądu pozostaje prawem do człowieka, który może powiedzieć „nie” — maszynie, większości i własnemu przełożonemu.

Aneks A. Słownik pojęć, terminów i skrótów

Rozwinięty słownik siatki pojęć Ejudykatury — zgodny z Biblioteką TechnoSanacji i portalem technosanacja.pl

A.1. Pojęcia programowe Ejudykatury i TechnoSanacji

Tabela 40. Pojęcia programowe

Pojęcie	Definicja
Ejudykatura	Elektroniczna struktura wymiaru sprawiedliwości: cyfrowo zreorganizowany aparat sądowniczy, który przetwarza informację w użyteczną dla sędziów wiedzę w celu rozstrzygnięcia sporu lub ukarania winnego. Łączy mandat obywateli na szczycie, niezawistość na każdym szczeblu i AI jako infrastrukturę informacyjną i komunikacyjną. Od łac. <i>iudicatura</i> (sądzenie) i „e-” (elektroniczny).
Elektroniczny proces sądowy (e-proces)	Postępowanie w jednej elektronicznej teczkę sprawy: e-wniesienie, e-doręczenia, e-akta, e-rozprawa, e-wykonanie; z trybem analogowym.
Infrastruktura informacyjna i komunikacyjna	Rola AI w Ejudykaturze: przetwarzanie, systematyzowanie, wyszukiwanie, tłumaczenie, transkrypcja i komunikacja; nigdy władza orzekająca.
Wiedza sędziego	Uporządkowany i zweryfikowany obraz sprawy (fakty, ciąg dowodowy, sprzeczności, przepisy, orzecznictwo), z którym sędzia przystępuje do oceny.
Ciąg dowodowy	Uporządkowany zbiór dowodów i ich powiązań prowadzący od faktów do ustaleń.
Niezależne oceny ciągu dowodowego	Ocena tego samego ciągu dowodowego przez AI, asesora (blind-first), biegłego obrony i sędziego II instancji bez wzajemnego kotwiczenia.
Wielopoziomowa korekta błędów	Pięć warstw wychwytywania i korygowania błędów: asesor + AI, strony i obrona, II instancja, SN, audyt ex post i Obserwatorium Praw (model „sera szwajcarskiego”).
Ejudykatura 2.0	Rekomendowana wersja architektury Ejudykatury, skorygowana wobec dowodów i wiążącego prawa EKPC/UE: niezawistość na każdym szczeblu, tryby A0–A4, blind-first, sygnał rozbieżności, dwie bramki, monitoring zdarzeń.
Formuła naczelna	Zdanie otwierające publikację TechnoSanacji, wobec którego weryfikuje się całą jej treść; tu: „Ejudykatura jest elektroniczną strukturą wymiaru sprawiedliwości Rzeczypospolitej...”.
Równanie Ejudykatury	$\text{Sprawność} = \text{Legitymacja} \times \text{Przepustowość} \times \text{Trafność}$; zero w którymkolwiek czynniku zeruje sprawność. $\text{Wiedza sędziego} = \text{informacja} \times \text{systematyzacja} \times \text{weryfikacja}$.
Czternaście zasad	Zasady przyszłego wymiaru sprawiedliwości sformułowane przez TechnoSanację (rozdz. 6), każda w układzie: brzmienie → dowody → rozstrzygnięcie → miernik.
Karta Usług Sądowych	Zestaw mierzalnych obietnic wymiaru sprawiedliwości wobec obywatela (czasy, prawa, tryb analogowy) — rozdz. 11.
TechnoSanacja	Droga: program naprawy państwa przez technologię, reguły i pomiar.
TechnoRepublika	Cel: republika konstytucyjna wspomagana przez AI, w której człowiek zachowuje godność i odpowiedzialność, Naród suwerenność, prawo nadrzędność, a technologia pełną audytowalność i odwracalność.
Model 3A	Metoda: Antycypacja — Absorpcja — Adaptacja.
Państwo sprawcze	Państwo zdolne przekładać decyzje na mierzalne skutki w rozsądnym czasie.
Test przeciwnika	Zasada projektowania bezpieczników tak, jakby jutro miał je obsługiwać najbardziej nieprzychylny obóz polityczny.

Pojęcie	Definicja
Program 2G / Obserwatorium Obywatelskie 2G	Współpraca Generacji Z i seniorów; w Ejudykaturze — badanie dostępności i zrozumiałości sądów.
Bezpieczne państwo, konkurencyjna gospodarka, kreatywne społeczeństwo	Trzy cele Technologicznej Wizji Rzeczypospolitej, wobec których ocenia się instrumenty Ejudykatury.

A.2. Ustrój sądowy i prawo konstytucyjne

Tabela 41. Ustrój sądowy i prawo konstytucyjne

Pojęcie	Definicja
Sąd Najwyższy wybieralny (SN 9)	Kolegialny organ 9 sędziów wybieranych powszechnie na jedną 12-letnią kadencję, z rotacją 3 mandatów co 4 lata; strażnik Konstytucji i regulator orzecznictwa.
Rotacja 3/9	Wybór trzech sędziów SN co cztery lata; w pierwszych wyborach mandaty 4, 8 i 12 lat. Uniemożliwia wymianę składu w jednym cyklu.
Komisja Kwalifikacyjna SN	Rotacyjny organ sprawdzający jawny próg kompetencji, etyki i niezależności kandydatów do SN; nie wybiera za Naród.
Komisja Nominacyjna Sądownictwa	Proponowany organ opiniujący kandydatów na sędziów i asesorów; skład mieszany z udziałem obywateli losowanych; opinie jawne.
Krajowa Rada Sądownictwa (KRS)	Konstytucyjny organ stojący na straży niezależności sądów (art. 186–187 Konstytucji RP); od 2017 r. przedmiot sporu o sposób wyboru sędziów-członków.
Krajowa Administracja Sądowa	Zawodowa służba obsługująca sądy (budżet, kadry, EKD, e-akta, cyberbezpieczeństwo) bez prawa oceny treści wyroków (dok. 09).
Sędzia sądu powszechnego	Sędzia II instancji w Ejudykaturze, wydający wyrok ostateczny; nieusuwalny.
Asesor sądowy	„Sędzia na próbę” orzekający w I instancji przez 4 lata; w Ejudykaturze niezawisły i nieusuwalny w okresie próby.
Kolegium sędziów okręgu	Organ samorządu sędziowskiego powołujący asesorów na wniosek Komisji Nominacyjnej.
Niezawistość	Podleganie sędziego wyłącznie Konstytucji i ustawom w zakresie orzekania (art. 178).
Nieusuwalność	Zakaz złożenia sędziego z urzędu wbrew jego woli poza orzeczeniem sądu w przypadkach ustawowych (art. 180).
Sąd ustanowiony ustawą	Wymóg art. 6 EKPC obejmujący prawidłowość powołania sędziego; test trzystopniowy Ástráðsson (ETPCz WI 2020).
Dwuinstancyjność	Konstytucyjny wymóg co najmniej dwóch instancji (art. 176); w Ejudykaturze: asesor → sędzia.
Wyrok ostateczny	Prawomocne orzeczenie II instancji.
Certiorari	Tryb, w którym sąd najwyższy sam wybiera sprawy do rozpoznania (wzór SCOTUS: ok. 1–1,5% petycji).
Filtr wejścia	Warunki wniesienia petycji do SN: pełnomocnik, opłata, triaż AI, decyzja składu 3.
Uchwała SN / precedens	Orzeczenie SN wiążące sądy co do wykładni; w Ejudykaturze źródło doktryny.

Pojęcie	Definicja
Doktryna orzecznicza	Linia wykładni wiążąca na mocy uchwał i precedensów SN.
Skarga konstytucyjna	Środek ochrony praw konstytucyjnych, w Projekcie Konstytucji także praw cyfrowych (dok. 06 art. 68).
Kontrola konstytucyjności	Badanie zgodności norm z Konstytucją; w Ejudykaturze wykonywana przez pełny skład SN (6/9) z raportem kolizji AI.
Rzecznik Praw Obywatelskich i Cyfrowych (RPOiC)	Organ ochrony praw obywatelskich i praw wobec systemów cyfrowych (dok. 06 art. 72).
Obserwatorium Praw	Jednostka przy RPOiC mierząca naruszenia praw i gwarancji konstytucyjnych i przekazująca sygnały do SN.
Senat 100	Jednoizbowa legislatura TechnoRepubliki (dok. 08); wyłączna kompetencja prawotwórcza.
Art. 235 Konstytucji RP	Tryb zmiany Konstytucji: 2/3 głosów w Sejmie, bezwzględna większość w Senacie; dla rozdz. I, II i XII możliwe referendum.
Domniemanie ciągłości orzeczeń	Zasada przejściowa: orzeczenia wydane przed reformą pozostają ważne; wznowienie tylko na wniosek strony po wykazaniu wpływu wady.

A.3. Postępowanie, dowód i śledztwo

Tabela 42. Postępowanie, dowód i śledztwo

Pojęcie	Definicja
Prawda materialna	Cel postępowania karnego: prawdziwe ustalenia faktyczne (art. 2 § 2 kpk), oparte na dowodach przeprowadzonych przed sądem.
Hipoteza śledcza	Status wyniku systemu AI w postępowaniu: twierdzenie wymagające weryfikacji dowodami, nigdy dowód.
Bezpośredniość	Zasada, że wyrok opiera się na okolicznościach ujawnionych na rozprawie (art. 410 kpk).
Swobodna ocena dowodów	Ocena wszystkich dowodów przez organ orzekający (art. 7 kpk); w Ejudykaturze nieprzekazywalna AI.
Cyberprokurator	Prokurator kierujący postępowaniem z użyciem systemów AI, odpowiedzialny za każdy akt władczy.
Cyberpolicja	Wyspecjalizowane jednostki policji (rozpoznanie, zabezpieczenie, informatyka śledcza) działające z AI pod nadzorem prokuratora i sądu.
Agent śledczy AI / MAS	Program w systemie wieloagentowym przeszukujący dane jawne i legalnie zgromadzone, łączący je i formułujący hipotezy.
Macierz hipotez	Wynik pracy MAS: hipotezy z poziomami pewności i falsyfikatorami (danymi, które mogłyby je obalić).
Bramka 1 / Bramka 2	Punkty, w których dalsze działanie wymaga podpisu kwalifikowanego prokuratora (1) lub postanowienia sądu (2).
Owoc zatrutego drzewa algorytmicznego	Bezwzględny zakaz dowodowy dla danych zebranych z pominięciem bramki.
Łańcuch dowodowy (chain of custody)	Udokumentowana historia dowodu od pozyskania; w Ejudykaturze kryptograficzna: hash, drzewo Merkle, DLT, WORM.

Pojęcie	Definicja
Dowód cyfrowy	Informacja w postaci elektronicznej mająca znaczenie dla sprawy; ok. 85% postępowań karnych w UE dotyczy takich dowodów.
Deepfake	Syntetyczny materiał audio lub wideo podszywający się pod rzeczywistość; nagranie bez łańcucha wymaga ekspertyzy.
e-Evidence	Pakiet UE (rozp. 2023/1543, dyr. 2023/1544) o europejskich nakazach wydania i zabezpieczenia dowodów elektronicznych; stosowanie od 18.08.2026.
ODR (Online Dispute Resolution)	Pozasądowe lub przedsądowe rozwiązywanie sporów online (negocjacje, mediacja); w Ejudykaturze etap wstępny spraw cywilnych.
EPU	Elektroniczne postępowanie upominawcze; wzorzec dla trybu A4 z sprzeciwem jako „przyciskiem człowieka”.
Przycisk człowieka	Bezkosztowe żądanie rozpoznania sprawy przez człowieka, wstrzymujące wykonanie rozstrzygnięcia automatycznego.
Nieuchronność kary	Iloczyn prawdopodobieństwa wykrycia, szybkości osądzenia i wykonania wyroku — nie surowość kary.
Monitoring przestrzegania prawa	Ustawowo określone zbieranie i analiza danych o zdarzeniach i transakcjach w celu wykrycia naruszeń; nie inwigilacja osób.
Sunset	Automatyczne wygaśnięcie systemu monitoringu po 3 latach bez pozytywnej ewaluacji.
SLPS	System Losowego Przydziału Spraw (art. 47a usp); w Ejudykaturze jawny i weryfikowalny kryptograficznie.

A.4. Sztuczna inteligencja i technologie

Tabela 43. Sztuczna inteligencja i technologie

Pojęcie	Definicja
Sztuczna inteligencja (AI)	Systemy maszynowe generujące na podstawie danych wyniki (predykcje, treści, rekomendacje, decyzje) — w rozumieniu AI Act art. 3 pkt 1.
System wysokiego ryzyka	Kategoria AI Act; obejmuje AI wspierającą organy wymiaru sprawiedliwości w badaniu i stosowaniu prawa (zał. III pkt 8 lit. a).
Tryby autonomii A0–A4	A0 zakaz; A1 infrastruktura; A2 analityka bez sentencji; A3 projekt orzeczenia do weryfikacji; A4 automat z „przyciskiem człowieka”.
Ustalenie wstępne wyroku	Dokument roboczy AI porządkujący fakty, dowody, przepisy i orzecznictwo (A2) albo zawierający projekt (A3).
Człowiek w pętli (HITL)	Człowiek podejmuje decyzję, mając realną możliwość zrozumienia, zmiany i odrzucenia wyniku AI.
Człowiek nad pętlą (HOTL)	Człowiek nadzoruje działający automatycznie system i może go zatrzymać.
Human-in-command	Zasada dok. 09: sędzia rozumie narzędzie, zna źródła i ponosi odpowiedzialność.
Błąd automatyzacji (automation bias)	Skłonność do nadmiernego polegania na wyniku systemu (AI Act art. 14 ust. 4 lit. b).
Kotwiczenie (anchoring)	Efekt, w którym pierwsza przedstawiona liczba (np. propozycja kary) przesuwaa decyzję.
Blind-first	Obowiązek sformułowania wstępnej oceny przez człowieka przed zobaczeniem propozycji AI.

Pojęcie	Definicja
Symetria uzasadnień	Równy wymóg uzasadnienia przyjęcia i odrzucenia propozycji AI.
Wskaźnik odstępstw	Odsetek spraw, w których orzekający odstąpił od propozycji AI; metryka zdrowia systemu, nie ocena sędziego.
Ślad decyzji	Zapis wersji modelu, danych wejściowych, źródeł, wyniku i zmian człowieka w aktach sprawy.
Prawo do wyjaśnienia	Prawo do jasnego i merytorycznego wyjaśnienia roli systemu AI w decyzji (AI Act art. 86).
XAI	Wyjaśnialna sztuczna inteligencja — metody uczynienia wyniku zrozumiałym.
LLM	Duży model językowy.
RAG	Generowanie wspomagane wyszukiwaniem: model odpowiada na podstawie odnalezionych dokumentów źródłowych, z cytatami.
Halucynacja	Wygenerowanie przez model nieprawdziwej treści przedstawionej jako fakt (np. nieistniejącego orzeczenia); bez wyszukiwania 58–88% w zapytaniach prawnych.
Błąd doktrynalny AI	Systemowy błąd modelu stosującego nieaktualną wykładnię w całej grupie spraw (np. po zmianie prawa).
Matryca konstytucyjna	Graf wiedzy i warstwa RAG obejmujące Konstytucję, ustawy w wersjach czasowych, orzecznictwo i standardy europejskie; generuje raport kolizji.
Raport kolizji	Lista potencjalnych sprzeczności norm z argumentami za i przeciw — materiał dla Senatu (ex ante) i SN; nie rozstrzygnięcie.
Sygnal rozbieżności	Wykryta przez NLP i przekraczająca próg niespójność orzeczeń różnych składów w tym samym zagadnieniu, przekazywana do SN.
Wskaźnik aberracji	Odrzucony element modelu wyjściowego: miara odchylenia sędziego od linii SN jako podstawa odwołania.
Legal NLP	Przetwarzanie języka naturalnego w zastosowaniach prawniczych (klasyfikacja, ekstrakcja, predykcja).
Predykcja orzeczeń	Przewidywanie wyniku sprawy przez model (np. 79% dla ETPCz, ~70% dla SCOTUS); trafność ≠ uzasadnienie.
Ocena ryzyka (risk assessment)	Algorytmiczna ocena ryzyka recydywy lub niestawienia (np. COMPAS, PSA).
Fairness (sprawiedliwość algorytmiczna)	Zestaw miar równości błędów między grupami; wybór miary jest decyzją polityczną.
GNN	Grafowe sieci neuronowe; wykorzystywane m.in. w wykrywaniu prania pieniędzy.
Hash (SHA-256, BLAKE3)	Kryptograficzny odcisk danych; zmiana jednego bitu zmienia odcisk.
Drzewo Merkle	Struktura hashy pozwalająca udowodnić, że element należy do zbioru i nie został zmieniony.
DLT	Technologia rozproszonego rejestru; w Ejudykaturze konsorcjum sądów i prokuratury jako kotwica łańcucha dowodowego.
WORM	Nośnik „zapisz raz, czytaj wielokrotnie” — niezmiennosc kopii.
ZKP	Dowód z wiedzą zerową — wykazanie prawdziwości twierdzenia bez ujawnienia danych.
Red teaming	Testowanie systemu przez zespół symulujący atakującego (halucynacje, prompt injection, zatrucie danych).
Zatrucie danych	Celowe wprowadzenie fałszywych danych do bazy treningowej lub RAG.

Pojęcie	Definicja
Suwerenny model sądowy	Model AI trenowany i hostowany w infrastrukturze państwowej, bez wysyłania akt do zewnętrznych interfejsów.
Vendor lock-in	Uzależnienie od dostawcy; miarą suwerenności jest koszt wyjścia.
Smart court	Chiński model sądu zintegrowanego z AI i platformami cyfrowymi.
Roboty autonomiczne	Maszyny działające bez bieżącego sterowania człowieka; źródło nowych spraw o odpowiedzialność.
Neurodane	Dane o aktywności mózgu; w Ejudykaturze objęte zakazem użycia do oceny wiarygodności (A0).

A.5. Cybernetyka, systemy i sieci

Tabela 44. Cybernetyka, systemy i sieci

Pojęcie	Definicja
Cybernetyka	Nauka o sterowaniu i komunikacji w organizmach i maszynach (N. Wiener).
Pętla sprzężenia zwrotnego	Obieg: działanie → pomiar skutku → porównanie z celem → korekta.
Regulator / efektor / czujnik	Elementy pętli sterowania: ośrodek decyzji, wykonawca, źródło pomiaru.
Prawo niezbędnej różnorodności	Ashby: regulator musi mieć co najmniej taką różnorodność, jak sterowany system.
Pętla wzmacniająca (R) / równoważąca (B)	Pętle przyczynowe, które odpowiednio nasilają zmianę albo ją wygaszają.
Reżim krytyczny ($p \approx 1$)	Stan systemu kolejkowego, w którym wpływ równa się przepustowości; zaległość rośnie przy najmniejszym szoku.
Clearance rate	Stosunek spraw zakończonych do wpływających (CEPEJ).
Disposition time	Szacowany czas rozpoznania sprawy (CEPEJ).
ABM / DES	Modelowanie agentowe / symulacja dyskretnych zdarzeń; metoda symulacji przepustowości Ejudykatury.
Betweenness centrality	Miara pośrednictwa węzła w sieci: jak często leży na najkrótszych ścieżkach między innymi węzłami.
Pojedynczy punkt awarii	Element, którego awaria zatrzymuje cały system.
KPI / KRI	Kluczowe wskaźniki efektywności / kluczowe wskaźniki ryzyka.
P50 / P90	Mediana i 90. percentyl rozkładu (np. czasu postępowania).
Ewaluacja kontryfaktyczna	Ocena skutku interwencji przez porównanie z grupą kontrolną.
Controlling cybernetyczny	Mechanizm pomiaru i korekty działania państwa (dok. 15).

A.6. Ekonomia polityczna i analiza strategiczna

Tabela 45. Ekonomia polityczna i analiza strategiczna

Pojęcie	Definicja
Renta	Korzyść uzyskiwana dzięki pozycji lub regułom, a nie dzięki wytworzonej wartości.
Renta proceduralna	Korzyść z przewlekłości i złożoności postępowania.

Pojęcie	Definicja
Władza proceduralna	Zdolność blokowania wyniku przez procedurę.
Struktura zasiedziła	Układ instytucjonalny reprodukujący się niezależnie od wyników.
Kartel	Porozumienie konkurentów ograniczające konkurencję.
Monopol / pozycja dominująca	Pozycja pozwalająca działać niezależnie od konkurentów i klientów.
Przechwycenie państwa	Podporządkowanie instytucji publicznych interesom wąskich grup (dok. 44, P5).
Zdolność państwa (state capacity)	Zdolność przekładania decyzji publicznych na skutki: regulacyjna, fiskalna, legitymacyjna.
Odporność (rezyliencja)	Zdolność przetrwania szoku i powrotu do funkcji.
Suwerenność technologiczna	Sterowność: zdolność wyboru, wyjścia i migracji, a nie autarkia.
Gracz wetujący	Aktor, którego zgoda jest konieczna do zmiany status quo.
Pole sił	Metoda Lewina: zestawienie sił napędowych i sił oporu wobec zmiany.
SWOT / TOWS	Analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń / macierz strategii z nich wynikających.
PESTEL	Analiza czynników politycznych, ekonomicznych, społecznych, technologicznych, ekologicznych i prawnych.
VRIO	Analiza zasobów: wartościowy, rzadki, trudny do naśladowania, zorganizowany.
Ocena wielokryterialna	Porównanie wariantów według ważonych kryteriów.

A.7. Skróty

Tabela 46. Skróty

Skrót	Rozwinięcie
A0–A4	tryby autonomii AI w Ejudykaturze
ABM	modelowanie agentowe (agent-based modelling)
AI	sztuczna inteligencja
AI Act	rozporządzenie (UE) 2024/1689 w sprawie sztucznej inteligencji
AML / CFT	przeciwdziałanie praniu pieniędzy / finansowaniu terroryzmu
AMLA / AMLR	Urząd UE ds. AML / rozporządzenie UE w sprawie AML
CBOS	Centrum Badania Opinii Społecznej
CEPEJ	Europejska Komisja na rzecz Efektywności Wymiaru Sprawiedliwości Rady Europy
COMPAS	komercyjny system oceny ryzyka recydywy stosowany w USA
CRT	Civil Resolution Tribunal (Kolumbia Brytyjska)
DLT	technologia rozproszonego rejestru
e-proces	elektroniczny proces sądowy
ECLI	europejski identyfikator orzecznictwa
EKPC	Europejska Konwencja Praw Człowieka
ELI	europejski identyfikator prawodawstwa

Skrót	Rozwinięcie
EPU	elektroniczne postępowanie upominawcze
ETPCz	Europejski Trybunał Praw Człowieka
FRT	technologia rozpoznawania twarzy
GIIF	Generalny Inspektor Informacji Finansowej
GNN	grafowa sieć neuronowa
HFPC	Helsińska Fundacja Praw Człowieka
HITL / HOTL	człowiek w pętli / człowiek nad pętlą
IBRiS	Instytut Badań Rynkowych i Społecznych
KAS (sądowa)	Krajowa Administracja Sądowa (propozycja dok. 09)
kpa / kpc / kpk	Kodeks postępowania administracyjnego / cywilnego / karnego
KPI / KRI	kluczowe wskaźniki efektywności / ryzyka
KRiBSI	Komisja Rozwoju i Bezpieczeństwa Sztucznej Inteligencji
KRS	Krajowa Rada Sądownictwa
LED	dyrektywa (UE) 2016/680 (organy ścigania)
LLM	duży model językowy
MAS	system wieloagentowy
MS	Ministerstwo Sprawiedliwości
NIK	Najwyższa Izba Kontroli
NLP	przetwarzanie języka naturalnego
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
ODR	internetowe rozwiązywanie sporów
OSINT	biały wywiad (źródła otwarte)
PCT	włoski proces telematyczny (Processo Civile Telematico)
ppsa	Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi
RAG	generowanie wspomagane wyszukiwaniem
RODO	rozporządzenie (UE) 2016/679
RPO / RPOiC	Rzecznik Praw Obywatelskich / Rzecznik Praw Obywatelskich i Cyfrowych
SA / SO / SR	sąd apelacyjny / okręgowy / rejonowy
SCOTUS	Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych
SLPS	System Losowego Przydziatu Spraw
SN	Sąd Najwyższy
SPC	Najwyższy Sąd Ludowy ChRL
TK	Trybunał Konstytucyjny
TSUE	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
TUE	Traktat o Unii Europejskiej
UODO	Urząd Ochrony Danych Osobowych
usp	ustawa — Prawo o ustroju sądów powszechnych

Skrót	Rozwinięcie
VAT	podatek od towarów i usług
WORM	zapis jednokrotny, odczyt wielokrotny
XAI	wyjaśnialna sztuczna inteligencja
ZKP	dowód z wiedzą zerową

Aneks B. Bibliografia

Akty prawne, orzecznictwo, raporty instytucjonalne, literatura korpusu CJ, teoria i dokumenty TechnoSanacji

B.1. Akty prawne — Polska

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.), w szczególności art. 45, 173–187, 194, 208, 228, 235.
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn.), w szczególności art. 47a, 106i–106xa; nowelizacje: Dz.U. 2025 poz. 526 (delegowanie sędziów według wpływu i sprawności), Dz.U. 2025 poz. 1609 (asesorzy w sprawach rodzinnych i nieletnich), Dz.U. 2026 poz. 370 (trzy szczeble asystentów sędziego).
- Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn.).
- Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (tekst jedn.), w szczególności art. 9a, 11a.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks postępowania karnego (tekst jedn.), w szczególności art. 2, 5, 7, 410.
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.).
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. — Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.), w szczególności art. 7, 14 § 1b.
- Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. — Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn.).
- Ustawa z dnia 3 lipca 2026 r. o systemach sztucznej inteligencji (Dz.U. 2026 poz. 1003).
- Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn.).

B.2. Akty prawne — Unia Europejska i Rada Europy

- Traktat o Unii Europejskiej, art. 2, 19 ust. 1; Karta praw podstawowych UE, art. 47.
- Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC), art. 6, 8, 13; Protokół nr 7, art. 2.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 w sprawie sztucznej inteligencji (AI Act), w szczególności art. 3, 5, 14, 26, 86, 113 i zał. III pkt 6–8.
- Rozporządzenie (UE) 2016/679 (RODO), art. 22; dyrektywa (UE) 2016/680 (LED), art. 11.

- Rozporządzenie (UE) 2023/1543 w sprawie europejskich nakazów wydania i zabezpieczenia dowodów elektronicznych; dyrektywa (UE) 2023/1544.
- Rozporządzenie (UE) 2023/2844 w sprawie cyfryzacji współpracy sądowej i dostępu do wymiaru sprawiedliwości.
- Rozporządzenie (UE) 2024/1624 (AMLR) i rozporządzenie (UE) 2024/1620 ustanawiające Urząd ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (AMLA).
- Komisja Europejska, wniosek *Digital Omnibus on AI*, COM(2025) 836 — stan prac w 2026 r. do weryfikacji w Dz.Urz. UE.
- Rada Europy, Ramowa konwencja o sztucznej inteligencji i prawach człowieka, demokracji i praworządności (CETS nr 225), 2024.

B.3. Orzecznictwo

- Trybunał Konstytucyjny, wyrok z 24 października 2007 r., SK 7/06 (asesorzy sądowi).
- ETPCz, *Urban i Urban przeciwko Polsce*, skarga nr 23614/08, wyrok z 30 listopada 2010 r.
- ETPCz (Wielka Izba), *Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii*, skarga nr 26374/18, wyrok z 1 grudnia 2020 r.
- ETPCz, *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. przeciwko Polsce*, skarga nr 4907/18, wyrok z 7 maja 2021 r.
- ETPCz, *Reczkowicz przeciwko Polsce*, skarga nr 43447/19, wyrok z 22 lipca 2021 r.
- ETPCz, *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce*, skargi nr 49868/19 i 57511/19, wyrok z 8 listopada 2021 r.
- ETPCz, *Wałęsa przeciwko Polsce*, skarga nr 50849/21, wyrok pilotażowy z 23 listopada 2023 r.
- TSUE, C-619/18 *Komisja przeciwko Polsce* (niezależność SN), wyrok z 24 czerwca 2019 r.
- TSUE, C-824/18 *A.B. i in.*, wyrok z 2 marca 2021 r.
- TSUE, C-791/19 *Komisja przeciwko Polsce* (system dyscyplinarny), wyrok z 15 lipca 2021 r.
- TSUE, C-204/21 R *Komisja przeciwko Polsce*, postanowienie z 27 października 2021 r. (kara 1 mln euro dziennie).
- TSUE, C-634/21 *SCHUFA Holding (Scoring)*, wyrok z 7 grudnia 2023 r.
- NSA, wyrok III OSK 836/21 (jawność algorytmu SLPS).
- Rechtbank Den Haag, wyrok z 5 lutego 2020 r., ECLI:NL:RBDHA:2020:865 (SyRI).
- *State v. Loomis*, 881 N.W.2d 749 (Wis. 2016).
- *Mata v. Avianca, Inc.*, No. 22-cv-1461 (S.D.N.Y. 2023).
- *Prygodicz v Commonwealth of Australia (No 2)* [2021] FCA 634 (Robodebt).

B.4. Dokumenty i raporty instytucjonalne

- CEPEJ, *European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems and their Environment*, Strasbourg 2018.
- CEPEJ, *European Judicial Systems — CEPEJ Evaluation Report* (cykl 2024, dane 2022).

- Komisja Wenecka, *Rule of Law Checklist*, CDL-AD(2016)007; opinie dotyczące Polski (2016–2025).
- Najwyższa Izba Kontroli, informacje o wynikach kontroli sprawności postępowań sądowych (2023–2025).
- Naczelny Sąd Administracyjny, *Informacja o działalności sądów administracyjnych w 2025 r.*
- Ministerstwo Sprawiedliwości, statystyki sądowe 2023–2025 (czas trwania postępowań, stabilność orzecznictwa).
- Helsińska Fundacja Praw Człowieka, raporty o funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości 2015–2023.
- Najwyższy Sąd Ludowy ChRL, *Opinie w sprawie regulowania i wzmacniania zastosowań sztucznej inteligencji w sądownictwie*, grudzień 2022; zbiory spraw typowych 2024.
- UNESCO, badanie wykorzystania systemów AI przez sędziów i operatorów wymiaru sprawiedliwości (Global Judges Initiative), 2024.
- Brennan Center for Justice, seria *The Politics of Judicial Elections*.
- European Parliamentary Research Service (EPRS), opracowania nt. AI w wymiarze sprawiedliwości.
- Agencja Praw Podstawowych UE (FRA), *Getting the future right — Artificial intelligence and fundamental rights*, 2020.

B.5. Publikacje korpusu CJ przywołane w tekście

identyfikatory plików korpusu `\_CJ\_DZIEDZINA-\*`, folder `D:\Library-TechnoSanacja\10.Ustój`

- J01: `\_2016\_the-pennsylvania-2015-state-supreme-court-election`; `\_2025\_without-public-confidence`; `\_2026\_voting-freely`; `\_2026\_how-judicial-elections-impact-criminal-cases`; `\_2026\_examining-the-dynamics-between-criminal-justice-campaig...`.
- J02: `\_2014\_war-of-courts`; `\_2023\_explaining-judges-opposition-when-judicial-independence...`; `\_2026\_mexicos-path-towards-autocracy-2018-2024`.
- J03: `\_2024\_setting-the-supreme-courts-policy-agenda`; `\_2024\_a-quantitative-analysis-of-leave-applications...`; `\_2024\_global-patterns-of-constitutional-judicial-review`; `\_2023\_automation-bias-and-the-principles-of-judicial-review`.
- J04: `\_2016\_the-election-of-lay-judges`; `\_2016\_asesor-sadowy-udana-reaktywacja-historycznej-instytucji`; `\_2019\_asesor-sadowy-w-polskim-porzadku-prawnym-a-realizacja-k...`; `\_2026\_asymptotics-for-backlog-probabilities`.
- J05: `\_2025\_using-artificial-intelligence-to-enhance-judicial...`; `\_2026\_technological-diversification-strategies-and-judic...`; `\_2026\_strategies-to-deal-with-backlogs-and-delays-in-the-court-system-european-experiences`.
- J06: `\_2025\_artificial-intelligence-in-courts-and-dispute-reso...`; `\_2025\_the-judicial-duty-to-state-reasons...`; `\_2025\_the-capabilities-and-challenges-of-artificial-intellige...`; `\_2026\_anchor-guidelines-a-constitutional-blueprint-for-h...`; `\_2026\_hybrid-judicial-legitimacy-in-the-algorithmic-era`.
- J07: `\_2010\_organization-development-of-the-dutch-judiciary`; `\_2024\_a-revalidation-study-of-bernalillo...`; `\_2025\_llms-on-trial-evaluating-judicial-fairness...`; `\_2026\_ai-assisted-sentencing-modeling-under-explainability...`.

- J08/J19: prace o predykcji orzeczeń i halucynacjach (Aletras i in. 2016; Katz i in. 2017; Dahl i in. 2024; Magesh i in. 2024); baza przypadków halucynacji w sądach (Charlotin).
- J10/J14: `2021\_research-trends...`; `2024\_toolkit-for-handling-and-admissibility-of-electronic-ev...`; `2026\_admissibility-of-digital-forensic-evidence`; `2026\_authenticity-and-reliability-of-evidence-in-judici...`; `2026\_blockchain-based-chain-of-custody-and-digital-evid...`.
- J11: `2023\_judicial-review-of-automated-administrative-decisi...`; `2026\_from-algorithmic-decision-making-to-administrative...`.
- J12: `2026\_efficiency-vs-equity...`.
- J13/J15/J21: prace o predictive policing, rozpoznawaniu twarzy i AML.
- J18: `2024\_a-review-of-issues-in-the-development-of-online-dispute...`; `2025\_risks-and-countermeasures-of-generative-artificial-inte...`; `2026\_the-role-of-smart-courts-and-artificial-intelligen...`; `2026\_human-centric-or-efficiency-driven-comparative-lessons...`.
- J20: `2024\_giacomo-oberto-artificial-intelligence-and-judicia...`; `2025\_the-ai-act-roller-coaster`; `2026\_digital-justice-and-human-security`.
- J24: `2026\_predictive-justice-and-robot-judges-comparing-the-canadian-civil-resolution-tribunal...`; `2026\_psychological-features-of-dispute-content`; `2026\_procedural-fairness-accountability-and-legitimacy`.
- J25: `2018\_the-rise-and-fall-of-judicial-self-government-in-poland`; `2021\_ocena-polskiego-sadownictwa`; `2022\_funkcjonowanie-wymiaru-sprawiedliwosci-w-latach-2015-20...`; `2023\_the-rule-of-law-on-the-ground-the-polish-courts-perspec...`; `2025\_restoring-the-rule-of-law-in-poland-towards-the-most-ap...`; `2025\_poland-s-rule-of-law-repair`; `2025\_the-role-of-a-specialist-arbitration-court`; `2025\_komisja-wenecka-wspolnie-z-dyrekcja-generalna...`; `2026\_triada-korzysci-mediacji-karnej`.

B.6. Literatura teoretyczna i metodologiczna

- Aletras N., Tsarapatsanis D., PreoŃuc-Pietro D., Lamos V., *Predicting judicial decisions of the European Court of Human Rights: a Natural Language Processing perspective*, PeerJ Computer Science 2016.
- Angwin J., Larson J., Mattu S., Kirchner L., *Machine Bias*, ProPublica 2016.
- Ashby W.R., *An Introduction to Cybernetics*, Chapman & Hall, London 1956.
- Barabási A.-L., *Network Science*, Cambridge University Press 2016.
- Beccaria C., *O przestępcach i karach* (1764).
- Beer S., *Brain of the Firm*, Allen Lane 1972.
- Buolamwini J., Gebru T., *Gender Shades: Intersectional Accuracy Disparities in Commercial Gender Classification*, Proceedings of Machine Learning Research 81, 2018.
- Corbett-Davies S., Pierson E., Feller A., Goel S., Huq A., *Algorithmic Decision Making and the Cost of Fairness*, KDD 2017.
- Dahl M., Magesh V., Suzgun M., Ho D.E., *Large Legal Fictions: Profiling Legal Hallucinations in Large Language Models*, Journal of Legal Analysis 2024.

- Dressel J., Farid H., *The accuracy, fairness, and limits of predicting recidivism*, Science Advances 2018.
- Englich B., Mussweiler T., Strack F., *Playing Dice with Criminal Sentences: The Influence of Irrelevant Anchors on Experts' Judicial Decision Making*, Personality and Social Psychology Bulletin 2006.
- Freeman L.C., *Centrality in Social Networks: Conceptual Clarification*, Social Networks 1978/79.
- Ginsburg T., Huq A.Z., *How to Save a Constitutional Democracy*, University of Chicago Press 2018.
- Katz D.M., Bommarito M.J., Blackman J., *A general approach for predicting the behavior of the Supreme Court of the United States*, PLOS ONE 2017.
- Krueger A.O., *The Political Economy of the Rent-Seeking Society*, American Economic Review 1974.
- Lewin K., *Field Theory in Social Science*, Harper 1951.
- Little J.D.C., *A Proof for the Queuing Formula: $L = \lambda W$* , Operations Research 1961.
- Magesh V., Surani F., Dahl M., Suzgun M., Manning C.D., Ho D.E., *Hallucination-Free? Assessing the Reliability of Leading AI Legal Research Tools*, 2024.
- Olson M., *The Rise and Decline of Nations*, Yale University Press 1982.
- Parasuraman R., Manzey D.H., *Complacency and Bias in Human Use of Automation: An Attentional Integration*, Human Factors 2010.
- Sadurski W., *Poland's Constitutional Breakdown*, Oxford University Press 2019.
- Shepherd J., Kang M.S., *Skewed Justice: Citizens United, Television Advertising and State Supreme Court Justices' Decisions in Criminal Cases*, American Constitution Society 2014.
- Stern R.E., Liebman B.L., Roberts M.E., Wang A.Z., *Automating Fairness? Artificial Intelligence in the Chinese Courts*, Columbia Journal of Transnational Law 2021.
- Susskind R., *Online Courts and the Future of Justice*, Oxford University Press 2019.
- Sourdin T., *Judges, Technology and Artificial Intelligence*, Edward Elgar 2021.
- Tversky A., Kahneman D., *Judgment under Uncertainty: Heuristics and Biases*, Science 1974.
- Wiener N., *Cybernetics: or Control and Communication in the Animal and the Machine*, MIT Press 1948.

B.7. Źródła prasowe o sporze o Trybunał Konstytucyjny (2026)

- OKO.press, *Sejm wybrał sześcioro sędziów Trybunału Konstytucyjnego*, 13 marca 2026 r.
- Notes from Poland, *Polish constitutional court rejects four new judges amid standoff between government and president*, 9 kwietnia 2026 r.
- OKO.press, *Pierwsza przegrana Świączkowskiego. Z obawy o przegrane głosowania zerwał Zgromadzenie Sędziów TK*, 24 czerwca 2026 r.
- OKO.press, *Jesienna rewolucja w TK. Władza prezesa Świączkowskiego będzie zależała od sędziów*, 30 sierpnia 2026 r.
- Notes from Poland, *artykuł o wyborze Macieja Berka na sędziego TK*, 4 września 2026 r.

B.8. Dokumenty TechnoSanacji, książka i destylaty

- 05 Narodowa Strategia Bezpieczeństwa (t. 1); 06 Projekt Konstytucji Rzeczypospolitej 2030; 07 Prezydent — zintegrowana egzekutywa; 08 Senat 100 — jednoizbowa legislatura; 09 Sąd Najwyższy — wybieralny strażnik Konstytucji; 10 Referendum; 12 Powinności obywatelskie; 13 Administracja państwowa; 14 Jednokadencyjność; 15 Controlling cybernetyczny; 21 Konkurencyjna gospodarka; 26 Graf multiagentów; 27 Mapa ustrojowa; 36 Narzędzia AI; 37 Rezyliencja; 40 Strategia AI dla bezpieczeństwa i cyberbezpieczeństwa Polski; 43 Sieciowy bliźniak Rzeczypospolitej; 44 Strategia transformacji ustrojowej; 61 Program 2G — Biblioteka TechnoSanacji, technosanacja.pl.
- Technologiczna Wizja Rzeczypospolitej: bezpieczne państwo, konkurencyjna gospodarka, kreatywne społeczeństwo (2026).
- Węgrzyn A., *TechnoRepublika. Strategia transformacji Polski. Jak zbudować państwo, które przewiduje, działa i odpowiada przed obywatelem*, technorepublika.pl.
- Destylat CJ: *CyberSądy — wymiar sprawiedliwości oparty o 9 wybieralnych sędziów Sądu Najwyższego oraz AI*, 16.10.2026 (folder 10.Ustój).
- Raport: *Symulacja przepustowości CyberSądów — model kolejkowo-agentowy (DES/ABM)*, 16.10.2026 (`\_cj\_work\abm\_raport.md`).
- Destylat: *Sąd Najwyższy jako wybieralny organ TechnoRepubliki w erze AI* (folder 10.Ustój\3Sąd).
- Destylat: *Konstytucyjny ustrój TechnoRepubliki* (folder 10.Ustój).
- Zbiór plików PDF-MD Biblioteki TechnoSanacji, stan na 14.10.2026 (44 dokumenty).
- Portal technosanacja.pl: sekcje /konstytucja/, /ustroj/, /strategia/, /reformy/, Biblioteka; dokument sad-najwyzszy-wyberalny.pdf.

Sudety, 18 października 2026 r.

Materiał udostępniony na licencji Creative Commons

– Uznanie autorstwa (CC BY 4.0).

